

1705

Süleymaniye U. Kütüphanesi	
Kitap No	6507 ex.
Yazar	Abd. Kay
Yayıncı	1852

ظلموا انى منقلب تقليبون بيور و
 غامظ علم عقوبت انجام دن تجليه
 امن و امان ايله توانان و ارتباط
 عالميان اولمغين **ان قدر باقر بالعدل والامان** بيور
 قوانين بياض صحائف افلاک ده مرقوم اولان
 همه موجودات دائره علمنده داخل وسوا و خاک ده
 مرسوم اولان کلیات و جزئیاتی بر کار بر کار حکمتی شامل
 خرائن مشیت کامله سنده محزون اولان جواهر سرار
 امور علم شاملی مفتاح اولوب دوا و ایزادت
 باهره سنده مرکز اولان مضمرات و رموزه
 مشاعل قدرتی مصباح در **و عنده مفتاح الغیب**
لا تعلمها الا هو برفا و در که قلم ابداع و بدین قدرت
 و اختراع ايله نسجه ملومات و جریده قلم ممکناتی

تاریخ خطا و غسقه و همیشه ما جیه

حمد محسوب بعد و اوراق بیاض و شکر پیکوب
 بشمار قطرات حیاض و صلوات
 تسلیمات بر معتمد غنا دل تقین و میل جدول
 دین پادوی سر کمر اه محمد رسول الله با و صلی الله علیه و علی
 اشیراه و علی اصحابه و استبانه چنین
 مسنده ضعیف سروری تحیف ایه

بیرون و سواد عدم و در بیاض وجوده کتور و ب
 طرازگان و کاینانه آثار قدرتمینی بر طراز ایلد تحریر
 و بمر مثال تصویر ایتشد که وقت ایجاد و در ابد
 و تین وجود هر موجود تقدیریه مطابق و هر علم
 لازم الوقوع محله نبوده قضایه موافق اولوب
 مشفات عالم صغری و کبری و تحیرات جهانست و بالاک
 فهمده عقول خرد و بیان و الیه و حیران و تحیر و سرگردان
الایة الخلق و الآثار تبارک الله رب العالمین
 و سائر ممکنات و در جنس انسی اغر مخلوقات
 ایدوب نوع بشری و **وقت کردن بنی آدم** جنس
 سحر و الرم و الحبد قیلدی زمره انبیاء
 فرقه اصفیاء صاحب خرمی اول نوک
 اول جنک عقلی و فضلی قیلوب

۲
 بر برین لباس نبوت و خلعت رسالت ایلد
 و تشریف خطاب و انزال صحف و کتاب و ایلدی
 کلمات جامع لری و واسطه سی ایلد متناهیج زرت و صلاح
 معین و مبین نور و نوب بر تو آفتاب سنن الامور لری
 را بر طه سی ایلد شاه راه فوز و صلاح واضح و روشن
 اولدی صلوات الله علیهم اجمعین ما و ارتکبوا
العلی علی الارضین و در و در و در و در و در و در و در و در
 مقتدای زمره رسل و سئل آموز عقل کل سلطان
 بارگاه اصطفیاء ببل خوش نوای و ما ینطق
عن الهوی و منظر این هو الا و حی یوحی بلسان بر و
و هو بالافق الاعلی مکانت بر و از و دنی فتدی
پوشنده خلعت لولاک لما خلقت الافلاک
و نوشنده رحیق جام انا اعطیناک منبج لطف خدا

و اولان محمد مصطفیٰ نکت
 صلوات و الثخایا . هزار پر انوار سعادت
 اولاکه ملوک دین . و پادشاهت این
 حامیان بیضه اسلام . اولان امجاد کرام . و ابجاده عظام
 جلباب السلطان ظل الله . یا و الیه کل من ظلموهم . ایله
 تجلیه و تجبیر . و کیفیت حسن عاقبت . و سعادت
 فخره و آخرت . لرندن ان المقسطین علی منابر من نور
 برله تعبیر بیور مشهور . علیه من الصلوات استناما .
 و من التلیمات انما . **نظم**
 محمد کافرینن سایه اوست . زرتبت نه فلک یک پایه اوست
 فلک را خاکپایش تاج زرین . ز عزت نعت او طمان و یاسین
 فرشته در رکابش راه بوته . فلک میدان اورا نیم کوی
 کل فیروزه کلشن . شبستان جها نرا شمع روشن

طلب
 قانون ادب صاحبی
 صاحبی و پورخان
 صاحبی از جهان اللغه
 و ستاره معانی نقل
 المثل و پیش نقل

طفیلش هر چه بود و هر چه بند . کرامت پر
 و دعوات سعادت قرین . بنوم اسما من ولوب
 برج تمکین . اولان اعلی اعوان و انصار . احمد مختار . و خیار
 مهاجرین و انصار . قرقید مغفرت مرصده . اولسون که
 هر بری احتیای قانون عدل و انصاف . ده صدیق و عمر
 و اطفا کانون ستم و غتاف . ده عثمان و خیدر
 اصحابی کالنجوم باهم . اقتدیم اهدتیم . رضوان الله تعالی
 علیهم اجمعین . **شعر** علی ارا و اهدتیم تحف الثخایا
 من الله الذی خلق البرایا . فکل کان مشوبا بالیهیم
 سلام الله مجموعا علیهم . بعد ما عادت واجب الوجود
 مطلق . و سنت سنیه و حق . بولوک اوزرینه جاریه
 هر قرنده تمهید قصر احکام شرع . و تشید و تاسیس
 اساس اصل و فرع . ایچون . بیر صاحب قران عالیشان

سلطان ابن سلطان • و خاقان ابن الخاقان •
تاج الحق و خلافة و الدنيا و الدين • سلطان مراد خان
ابن سلطان سليم خان • ابن سلطان سليمان خان
من الله سبحانه على العالمين • بأوامر خلافته و سلطانه
و مدد على كافة المسلمين طلال عدليه و اسانه و رضا
ايا ديه على العالمين • كما اضعف اعاديه من العالمين
و بسم الله عبد ايقول آمين • **بين**
از مدين عرش امين روح الامين • چون عالی پادشاه ملك مكنند
حضرت تریك منظر انظار سعادت آثاره • و مطرح طغات عدل
لری هموان سمت و ارضی حضرت الهی • و شرایع جناب
پنای در • اوقات بهت آبات • لرینی همیشه افاضت خیرات •
و اشاعت مبراته • صرفایه کلش در • و حسن کما حسن اقتدار
خواسر نمت شانانه لرینه • دین و قرص و جواب

و قرص بی لوب و انما بمت علیه • شریک بای دین
و تمهید قواعد یقین • و اتقان نیان دین • و حکام
از حکام شرح سبلا نام • و نیت بلند منت خسر وانه لری
هموان عدل ساعة خیر من عبادة سبعین سنة
سعادتنه • فائز اولوب • بحمد الله همیشه محبوب نسام
عاطفت لری ایله • رباع جهان معطر • و جویان جو بیار رافت کر
ایله • کلزار زمان تازه و تدر • و ساز سلاطین ارج مسکن
و وارث ملک سلیمان • و افریدون • و الحاصل قوط الملوك
و سلاطین • جمیع شانان روی زمین • اوزر لرینه
بوفضل و افتخار • ب در که جد بزرگوار • سپهر وقار •
عزیز اقدار لری لبث معرکه • منغازی ابو الفتح
و الذصر • **بیت** • خدایگان ملوک زید محمد خان
که اوست فاتح طرطنیه قویان • علیه الرحمة و الغفران

تاریخ
سلطان

محمد روح و مذکور سید نبیا و سند اصفا اولوب
 بنوم بهنام اولانلردن بیر یسی **ع** سلطان مغربین و شهنشاه **قین**
 قطنینینی فتح ایله کرکرد. دیوبیو مشلردر.
 خداوند سبحانه ملکه و سلطانیه. و اوضح علی کافه
 انام الایام بره و احسانه. و لازالت رایات سلطنتیه
 منصوبه علی قسیم الثریا. و اعلام اعدایه منلوبه
 فی تحت الثری. صدقات نلبات کانون جریخ نلون. دن
 مصنون. و اصول دوحه کامرانی. لری تقلبات فصول
 زمانی ایله امان ربانی. ده از انجاء. تلوج حوادث کارث
 ایرج جهانی. مؤقی و نامون. و نهال عمر لری. کنار جو بیار
 سعادت ده برقرار اولوب. قرنها می بی شمائر
 نامی و مغروس. و بنیاد فناء دولت آباد لری اختلال
 و ختلاف. فناء بی بنیاد نامراد. و جریخ تحت آبادی

فازنای

کاروان

است نهاد. دن سامی و خرو و س باد. بهتخص
 و نجت المبعوث علی ارشاد العباد. الی سبیل الرشاد
 آمین یا معین. **نظم** الهی تابود و افلاک و نجوم.
 مباد و انانیمکش از جهان گم. بتایید الهی باد منصور.
 ز عدلشن جمله عالم گشت معوره. **انا بعد** بو کتاب مستطاب.
 عنبرین نقاب. خط و ختن و چین و ماچین. ملوکنت
 قانون نامه سیدر که. زبان فارسیدن اسان ترکی
 ترجمه اولندی. و اول یارک. پادشاه عالیجاه ستاره
 لری. اسلامو تغیر و تبدیله قادر اولما یوب اگر بالفرض
 قصد ایله لر قانون لری اوزره سلطنتن معزول
 اولوب. سلاطین عدالت آیین. لرندن پادشاه
 استحقاقی اولانلردن. بیر یسینی تحت سلطنت پوروب.
 وزرا و امرا. و رعایا و برابا. امر و نهیینه اطاعت ایدرلر

و اول مغول اولان پادشاهت اولاد و نساب لوند
 شاه تلمی وارد در و عزل سبیدن جائز در که وزیر
 و امرایه انتقام قصد اید لره و دیو اصلا بیر پستی تخم جلوس
 ایندر میوب رجال و نسادن جمیع توابع ولو احمقنی
 بیر حصن حصین ده جمع ایدوب و او وزیریه تقاضدن
 موکلر قویوب حفظ ایدوب و طمشردن بیر احد کندولر
 بوشمیوب مستوفی اکل و شرب و کسوه لینی تعیین ایدولر
تبیح معلوم اولاکه ولایت ایران و توران
 درت مملکت وارد در که خلقی مسلمانلر در اول ملک
 عربستان ایکیجی ملک روم او پنجیمی ملک عثمان
 ذکر اولان لوج تسلیم ملک ایرانده در بیر ملکی ولایت
 توران ده در که ماوراء النهر در و اول که ملک عجم
 یعنی عراقین و خراسان در یوللری تک اکثری بی آب

عاقبت ان وارد بی عراق
 و در آنجا که در آنجا
 و در آنجا که در آنجا
 و در آنجا که در آنجا

و بی علف در و اول که ماوراء النهر در زمین فراخ و وسعت
 صوملی و علفی و افر در و باغ و بستان لور در و اکنی و دلمنی
 و سائر اکا بکزر امور لری آقا صوایله در و دو کلی با بلات
 تا سر حد خطایه و ارنجه ولایت خطای خود کلی زراعت اولونو
 تا کنار دریای شرقه و ارنجه اصلا بیر ذراع مقداری خالی بیر یوق
در بیان تقسیم دنیا طغش و شهر لره که میانه دنیا ده
 تا کنار دریای شرقه و ارنجه بکشد در جانب شمال دنیا
 طغش و شهر سزه دو کلی صحرا در الاکوه قافک کمان
 بیر دریا جیعتوب آنوکت بیر گوشه بی محساری قلماق نام
 ولایت متصل اولمشدر در دیر لره که سکندر انده در
 و اول بولدن زمان اسکندر دن چوق اول نقل ایدر لره که
 لوه قاف مخلوقا تندن قوشن باشلو و قارغه باشلو
 و دوه باشلو و تک باشلو و سایر بونلر که امثالی

و بی علف

شکل و قاعدت اول یولدن آد میزاد و لایتنه کلمت ^{دیوارده} پل
 اول یولده اولان شهر لوده انکرک صورتی در و
 تصویر ایلمشله رسم و قاعده خطای بود که هر قوم و ^{جهانی}
 هر یولدن کلور لوده اول کور و بک صورتی اول یولده
 کلیاره و جمع عظیم اولان محاکمک در و دیوار لونده
 نقش ایدر لوده و رسم دستان که سیاوش قاسم
 افزا سیاب تورانیدن طلب ایچون ایراندن توران
 عکر چکوب وارد و قده اول یولدن که کتمشدر
 و اول پیر که آلمشدر و نه محله کند و بک ساثر
 جمیع اوضاع و اطوارینک صورتی اول دیار لوده
 تصویر ایدوب اندن غیری بی صورت یا زلماشدر
 و جانب جنوبی دنیا هند در جمیع جزایرینی عمان احاطه
 ایلمشدر بلکه تمام دنیایی عمان احاطه ایتمشدر

در بیان فاصله میان ایران توران نهایت شرقی بجهت
 بیدریا وارد که بیچون دیر لوده انوک غریبی جانب ایران
 و طرف شرقی توران دیر لوده اولکه ممالک توران
 بیچون جانبندن آونی بخاراه و سمرقند در جانب شرقی
 بخشان و ترکستان در و طرف شرقی ترکستان
 چین و جانب شرقی کشمیر و چین ممالک خطای در
 کنار دریای شرقی و ارنجه و اول دریانک نهایتندن
 خبر معلوم دکلدر و اول دریانک بشن میل مقداری
 مسافه خان بالفه پیشور و خان بالغ پایتخت خطای
 و خطا پادشاهی حکم ایلد و کی ولایت لوده اصلا خرابه بود
 و طاعون اولماز و قحطی و واقع اولسه علاج ایدر لوده
 و فتراندن انکرک مملکت اصلا ضرر و گزند نگیب
 دوز آدندن علیه السلام بوزمانه کلنج سلطنت بقا

آنده انواع منفعتها و مهیا ایش در در **در دخی باب**
 اول شهر لوده اولان عساکرک سپا بیلغده و رزش لری
 و آتلیینه تیماری و علی الدوام کند و بکرینه ملازمده حاضر
 اولمقلق لری و مراتب ایله تابع اولمالری و حریده قواعد
 و قانونلری بیاننده در **در دخی باب** اول شهرده
 قونیلان خزینه لره التون و کشدن و زاده و زواده لری چون
 حفظ اولنان غلال و کره و عناب و فندق و مستق
 و جوز و لوز و ماصمان و او دونه و ارجه و و دخل و خرمی بیله
 و بهر ننه که پادشاه جانبندن ویریلور و حسن ایشته
 و ملون اطلالور و بیزلر و بیزلور و خزینه لری دوری
 الی بیلدنه تمام اولور **التسخی باب** تحت سلطنت
 و نشان و مهر لری و خط لری و ساری و دیوانی و طشره
 سرایده اولان بیکلریک دیوان خانه لری و آجری

سرایده اولان بیکلریک دیوان خانه لری و ساری لری که
 آنده اولان قیزلرک خادملری و اغالریدر که ضبط ایدر
 و ایچ سرایده نقدر بیک قیز اولان واردور و پادشاه
 خدمتی ایچون نه مقدار لاله خدار خذرالر واردور و مذکور سرایده
 آنلرک و غیره امورک ضبط و ربطی ایچون پنج بیک نفر خادملر و آ
و مکت خطایک قیز لری و اقر باسندن سلاطین عالی نژاد
 و خواقین صاحب امجاد و سائر وزرا و عظام اولور که
 قیز لری که طوفد قلی حینده بک خطان همان دایمی
 سرایده شو و نما بو نماخی التماس ایدوب مقبول واقع
 اولدقده اول ساری ده مراتب کوره فرادا فرادا
 مسکن و ماوی لری اولوب بو بوک اولد قلنده بهر بیلد
 بیکره نور و زکوننده عالی جمعیت اولوب بک خطا
 قیز بیک حضور نه کلوب جمعه شمع اولوب بعد

قیز اولان
 خادملر

مرتبگی برینه کوره خلعت لور و عطا و احسان لرایله مکان
عودت ایدر لور بواقر سلاطین و وزرا و امر انوک
اون بیکده بیرینه ایچوق میسر اولور خاصه خطا پادشا
قیزلری ضبط علی چون و سائر سلاطین و وزرا و امر انوک
خدمتی ایچون نه مقدار خدام با اعتبار واردور و طشیره
سرایک دانخی ضبط و رطنه نه مقدار خدام با احترام
تعیین اولمشدر و سرای قاپوسنی حفظ ایچون نه
عسکر جوآر واردور و ایچر و حویلیدن سرایک دورینی
حفظ ایچون نه مقدار پاسبان تعیین اولمشدر
وسرایک حد و مقداری و اوصافی و آنده اولان ^{مخفا بولور}
و غریب دربند و دلفریب گوشه لور و پادشاهک آنده
اولان کوس عدلی بیاننده دره **یدنجی باب**
اهل زندان بیاننده دره ازلرا ایچون باشقه و عورتلر ایچون

باشقه مکان ایدوب امور مهمات زندان انلرک
قانونلرنده جمیع اوامر مملکتدن مقدمه وزیر که نفس
هر بیره عظیم دره انلرک یا ننده عظیم تر دره و اهل زندان
مهماتنی صور ماق ایچون تعیین اولنان بیکلر و دیوان خانلر
و زندانلرنده اولان باغچه لور و بوستانلر و صند و قده
آدمی حبس ایلمک و سائر اهل جوومه که مقدار نجبه انواع
سیاست تعیین ایتمیشلر دره انوک بیاننده دره
قانون لرنده قتل و قصاص جاریدره و خاقان چین بیلده
بیرکره کند و نفس نفیسی ایله قانونلری اوزره فان ایدر لور
تفتیش ایدوب مقتوللرک باشلرینی صند و قلدرده باشقه
حفظ ایدوب و ویلده بیرکره ارباب بر ایمدن اوج
پیل مجوس اولنلری گروه گروه رفع ایدوب
آزاد ایلمک **کرنجی باب** سلاطین چین اهل چین

یئده بیرکن تحویل جمله نستان ده بیرام و طوی ایزو
و کلجک یئده اول کونده کیر و امر او خاصه لشکرینه
و اطراف و جوانب عالم دن کلان ایچیلره و سائر
معتبر آدمیره کلی ضیافت ایدوب و خلعت فاخره لر
کید و روب رعایت لرایتدوکی بیاننده در **طفوز بیجی**
ملک خطای اون ایکی قسم اولوب و هر سکت
آدی و اول قسردده اولان شهر لک نامی و هر سکت
مسک و ریوند و غفوری و اینجو و یا قوت و التون
و کمش و غیره حاصل اولان متاع لک بیاننده در
اوننجی باب طوی و تعظیم عیش و نوش لری که
انجا جدار اسنده باغچه لرده بعض اناج لری سرو ایله
بهم آغوش ایدوب و بعض اناج لک شاخلرینه
بیر وجه ایله تربیه ایدوب شو یله موزون ایدر لکه

نخلند

نخلند نمدن اول و جمله اینکه قادر اولما یوب صاحبند
کلی به ایله صاتون آلور لر و شلوفه و کلکری واردر و انواع
نعمت لر و الوان الوان و شراب لری که جمله برنج ندره اول
نما که مخصوصه اندن غیری ولایتده اولماز انلرک بیئنده
اون بیجی باب خرابات زنان و سائر خراباتیلر
و استسقا یعنی یا غمور طلب ایلمکی خراباتیلره مخصوص
ایدوب و او اولکسه لکه التون و کمش و املاک ضیاع
تلف و ضایع ایدوب و انلرک عاقبت لرینه و سائر
و خواننده و رکن بازه محبوب لرینک تعلیم خاز لری
و مذکور لک کوز لری آلوده دامان اولما یوب عقیفه
و سیره اولوب و جمله سیبیه و بادام چشم اولوب
و چشم لرینک لون لری سرخ و سفید و لطافت
اندام و نازک و ترکنده بی عدیل و بی نظیر اولوب

واصلا اول اقالیم ده دیوانه و مصروع اولما و عینک
بیاننده دره **اون اکنجی باب** اول ممالکده اولان
سائر مملکت کت عکسی سترهای عجیب و علاجهای غریب
و طوب و صورت بازلق بیاننده دره و اول بارده علم
غایتده معتبر دره و اول زمن بک کانلری و ایم جسد
اولوب و ویلده بیر کت خزینه لرینی تقویم اوزرینه ایدو
و تغییر وقت و ساعاتی حفظ ایدوب نصیحت و عبرت لر چون
متاعله و علامتله قویوب و شعر و معانی لغز که چینیستان
معروف و مشهور در انوک بیاننده دره **اون اوججی باب**
مقتن خطای و آنی اول وجه ایله ضبط ایلمک نه ایدی
و نجه ییل بیر عورت پادشاه اولماق و منور سرائینک
اشری و بناسی و صورتی ظاهرا اولدوغینک بیاننده دره
اون درونجی باب خطاط خانه و مدرس لر و معلم خانلر

۱۶
بیاننده دره و کجه و کوندر ساعت و درجه و دقیقه
اوزرینه قسمت اولنمشدر اصلاضایع وقت یوقدر
خصوصا پادشاه لر چون وضع اولنان اوقات
اول قسمتدن بر ساحت تجاوزه مجال مجال دره اگر چه اوقو
اولورسه ده او یاندر لر **اون شنبی باب** اول کسنه لر
بیاننده دره که طرف مغربدن یعنی ممالک اهل اسلام
قوروجا بنیدن کلور لر و نه وجهله کلد کلرینک صورتی
و جوابه و اتمه و آت و وارسلان و پارس و قرقه قولاق
کسیاه کوش دیر لر و نکور پشیش لرینی چکد که خطاط
انلره ایلد کلری تعظیم و تکریم لری بیاننده دره **اون تینجی باب**
قلماق دن هر ییل نوبت ایله انوا عندن گروه گروه
یکر می بیک کسنه پیشکلر ایله کلوب بخشلرن آلوب
و آنلرک ولایتده حاصل اولان متاع و شهرینک

آدمی و تنکار اول زمینده اولدوغی بیاننده در
 و تنکار کاف بچیلده بیر نوع طوز در بورق هندی بزر
 قیو مجبلره التون از تکچون و تلیمین اتمکچون لازم اولور
 و هم دیش سنو کینی کیده رر قوردینی قیرار و غریسی
 کسر موم ایله معجون ایچنه طولده ورر لر و ولایت تبتک
 و سکان تبت و اصل تبت بیر کو پکت شخصنده اولان
 ظهور ایدوب و انکرک معاش و پیشکشی پادشاه خطاید
 اولوب و طرف هندن کلان کمنه لرت پیشکشری
 و نه و جهله قماش الد قلمینک صورتی بیاننده در
 اون یدنجی باب زراعت و قطلق دن هر قیمتی دار
 اولوب و شهر یا نما سنک علاجی و دکر منلرینک دورا
 و او دونلرینک احوالی و دین مذمبلرنده کعبه لرینک
 و حاجی وزوآر لرینک صورت طواف لری و از و عورت لرینک

یوللرده اولان ذکر و تسبیح و ریاضت لری و اول قومک
 اهل دانش و پیشلر دن بعضنک کثرت مجاهده قوت
 اکل و شرب و نوم ایله دیده مشاهده لری بتوفیق الله تعالی
 نوعا کشفاده اولوب پت پرستلک کمال نقصان عقل و عیا
 جهل دن اولدوغنی ملاحظه ایدوب اهل اسلامک
 طرز و روشلرینه مبیل تمام لری اولدوغینک بیاننده
 اون سکرینجی باب التون و کش و از عورتینک
 جمیع حراف اولوب و آتش باز لغی داخی جمله سیرینکو
 و بونلره متعلق ساثر امورک بیاننده در اون طغیونینجی باب
 قانون و قواعد لرینی بیر وجهله ضبط و ربط ایلمش لردر
 بیر سوزی ایکی کن سویلیوب و بیریشی ایکی گره بیورق یوز
 نولایدی بوقاعده حالا اهل اسلامده اولایدی فوت
 قاعده و قانون خوفندن بیر بیرینه رحم ایلیوب

استقام لری شول خد و ارشد که او عمو با بایه بابا و علقه
شفقت ایتزلر و والده لر او غلبینی کور مر لر قانون و عاده
کره موجب اولاد و نسا بنه رحمت ایتمیوب قانون لری
فوتندن و هم ایدوب کند ولر بالذات انتقام ایتد کلر
بیاننده در **بیکرینجی باب** نکارخانه چینی و جابه و کتا
ایتد کلر کلی تکلیف لری و جمیع ممالک چینده هیچ بیر شهر
و محله و بازار یوقدر که آنده صورتهای عجیب ایله مصور
و نقشهای غریب ایله منقش معظم نکارخانه لر اولمایوب
و موالی لرینی نوجهله تجیز ایتد کلری بیاننده در **منش**
اینها چون فی دان خوب رو خوشتن آرا اید اندر چشم شو
م درانی پرورد اندر کنار مکر و شیوه می نمایند بی شمار
چون بیاید خفته شوراناکهان زود کرد اند هلاکش مر زمان
بر تو باد ای عزیز نامور کز چنین مکاره باشی در حذر

باب اول در بیان راههای خطای

و بار اسلامدن جانب برتون اوج یولی وارد بیری
کشمیر بیری ختن بیری مغولستان در ختن و کشمیر یولی
ابادان دره آدم آدم اوزرینه و صوتی و علفی و افرد
آفرنده اون بش کونک یولی صوتی و علفی آزر
اما هر مترلده آدم یولی مقداری فاضل صو جیقار بعض
محلته بیر ذراع مقداری فاضل صو جیقار اما مغول
یعنی جغتای یولی و اسح و لطیف یولدر امیر تیمور
اول بولدن کتمکه قصد و غنیمت ایدوب هر مترلده بیر
یا پنجه ام ایدوب و هر قلعه ده پنج بیکت عسکر تعیین ایدوب
زراعت ایدوب نعلکه جمع ایدوب تاکه عسکر اول بولده
طارلق کور میه لر بولینده اجل ایشیوب تحس ایدوب
ویر ایدی که حیف هزار حیف که خطای و ایغور و قلماق

و ثبت کبی گفتاری قویوب همانک است اسلامه قلیج چکدم
 دیو حسرت ایله جان ویردی **مشغولی** انکه عالم داد در زیر کین
 این زمان شد تو تبار روی زمین • انکه بر چرخ فلک خونریز بود
 کشت در خاک طذنا جیز زود • و کنار چی چون سر حد خطایه •
 وار کجه اوج آیلوق یولدر • هر کون منزلدر تا در بند سنجویه و انچه
 و اول در بند ده • بی قلعه حصین یا پشمدر در غایتده مضبوط
 متین بو قلعه نک طشره سنده چب چون سنده عظیم
 خندق کسوب بعده بیز دیوار استوار چکوب و اندن نجه
 آیلوق یول دور ولایت خطایدن بی عظیم بار و چکوب
 هر شهر و حصارک ابتدای منزلی اندن اولوب و متعدد
 دیده بانلر اچون کوه و صحرانک بلند و پستنده نمایان
 اولما نچون میلکر که وضع اولمشدر ابتدای آنندر که
 دیده بانلر اول میلکر اوزرنده او توروب هر طرفدن

۱۷
 دشمنی کوز لیبوب کونندز اولورسه دغان کجوده واقع
 اولورسه آتش ایله اول میلکر اوزره بیز یلق دشمن خبرینی
 بیز کونده یتشد و روب • و بیلور لکه دشمن قنغی قوم دند
 علامت لری اولدر که مشرق طرفندن ایسه بیزش یاقار لکر
 شمال جانبندن ایسه ایکی آتش یاقار لکر اگر طرف جنوبدن ایسه
 اوج آتش اگر جانب مغربدن ایسه • درت آتش بیز لوز و دیده ^{بانلر}
 قوت لایموتی • ماه بماه پادشاه جانبندن ویریلوب
 و کیفیت حال دیده بانلری اهل زندان احوالنده بیان اولنور
 و کیمجه و کونندزده میلکری نوبت ایله حراست اولنوب
 و جرت لکر اصیلوب متصل جالر و اول میلکرک نزد بانلری
 ایپدن اولوب دشمن کلکسه یوقارویه چکوب او تور لکر
 صولوری و آنقلری • و اسباب حبلری طاش و تفک
 و تفک ایله بندق بیرنه اوق آتزلو آتش ایله تفک

انجا جنک مقدازی درت بارموق در او قریبک
 در نری زهر لودر. مثلاً ایکنه دکلو باتسه فیلی هلاک ایله.
 و اول ولایت خلقنک بیوگی و کوچکی باروت ایتمکی بیکن
 آتش بازلق اول دیارده عام اولوب نجه یوز بیکن
 خلق که وارد. جمیع طوب و تفنک اتمق بیلور و اول
 حرکت جمله سی ایله آراسته اولوب کیفیت در نظر
 میرنده بیان اول نور انشا الله تعالی **ایکینجی باب مختلف**
دین لرینک بیاننده در خاقان چینک اعتقادی اولور
 اوزرینه در که خدایی بیر بیلور و کند و سنی دین بیکن
 اوزرینه اعتقاد ایدر. و آنی بیجا بیر بیلور. و حضرت
 محمد صلی الله علیه وسلم **شهبین** دیر
 دگر نجه بهترین آدمیادیک اولور. و خاقانک
 ایچ سراینده صورت سرور عالمیانی دوزوب

انواع جواهر ایله عرضع ایدوب. و اول صورتی برتخت
 زرین اوزرینه وضع ایدوب. و بیر لوح سیمینی اول
 صورتنک کشارنده قویوب. و اول لوح ده نجه یوز
 سیاه نقطه لر اولوب. و اول صورت اول لوح اوزرینه
 متصل ناظر اولوب. اگر بر شخص اول محله کلوب. لوح الیمینی
 دعایه قالدیره. اول نقطه لر که اول لوح اوزرینه ایدی.
 کلیاً محو اولوب چون الیمینی اشافه به ایلمیه می عدد
 نجه یوز بیکن نقطه لر ظاهر اولور. و بو صورت
 کاتشیدر که چون سید انبیا و سزا صفیا مبارک
 الکریمینی دعایه قالدیره لردی. او نقطه های سیاه عصیان
 امت نامه اعمال لرندن محو اولوب. چون دست بر نظر
 و عادن رفع ایلمه کرد. نجه یوز بیکن پریشان روز کار
 امتینک فی الحال نامه اعمال لری کیر و سیاه اولور

و خاقان چین عید لرزنده و سائر شریف ایام لرزنده
 مذکور صورت خانه به کلید کرده طریق تعظیم و تکریم ایله شاهی
 اوکنده اشافه ایدوب اول صورت تعظیم ایچون
 کند و دین و آیین لر میقتضای ختم و دعوت ایدرد **مثنوی**
 بعثت او سرتو فیء بتان . امت ابوبترین امتان
 چو آمد بر زمین آن صدر عالی . بطغلی در سجود افتاد حالی
 بریده زاف پیداشد ز پرده . ز مادر نیز آمد خشنه کرده
 گفت یارب امتم آزاد کن . جمله را در شرتو آزاد کن
 گفت میدم تمام امت . بلکه جمله از کمال حوث
 مصطفی آمد یقین شریهان . تاجدار پادشاه جاودان
فصل خاقان چین اسرای خود به سال کباره بیرون آمدن
 و بیرون شهر خان بالغ ده . خاقان چین بر مسجد یا یوب
 کند و خاصه عبادت چون وضع ایدوب . هر سینه برین

زندان بیرون قتل مستحق اولان لر می کورمک ایچون اول
 سجده وارر و اول مسجد ده . صورت یوقدر و در و دیوار
 و قبله سنده کلام افتد دن آیتلر . و اسماء اعظم دن
 مسلمان لر خطیله یازیلوب . و نقش خطای ایله جوان
 برزینت ایتیلرد . چون اول مسجد ک طوافه قصد ایله
 بیرون اول اوروج طوتوب و صوم اوزره نکت روان
 او توروب . پنجه بیک لشکر پیاده آهسته غرق اولوب
 و قلیج لر ن چکوب . باشلری و دوشلری اوزره قویوب
 خاقان چینک او کجه آهسته آهسته یورر لر . و فیصل
 قطارینی التوندن عرایه لرده باغلیوب . و عرایه لر روز
 محضه لری . ملون اطلب لر دن پوشلر . و انواع **پنجه**
 . . . . . اولنجه باب یا چکر لر
 چنک
 خاقان

چب و راستنده انواع عجیب و غریب ساز لر نواخت
 ایدوب و خاقان کند و نکت خاککی لر می ایلد که
 تختنی کوتور مشلدرد سازنده لر صف راستنده
 یوریهوب بیر وجهله ساز لر نواخت ایدر لر که
 کمال جذب لر لطافتندی نفس جان و تنه الوداع
 دیکت استر و خادمان سلیمان دن بهمان ایگی کسه
 آتہ بینوب اهل اسلامه غایت تعظیم و تکریم جهتمند
 و باقی وزرا و امراد و کلی پیاده اولوب و درت بیک
 مقداری عادی کسه کر که بر بیزی پیاده یوریده
 باشلری ایلو ایلد برابر اولوردی **بینیت**
 چند نهر شریو در مردان اینچنین بیک بیک بگزیده بودن چنین
 طایب لر بود یاردن و از آن آیدل انار عضا
 مفاخرت

حبه و جوشن کیوب و خود و مضلری باشلرینه قویوب
 از پاتا فرق و صبح آهمن و پولاده و ستفرق اولوب
 کند و لرینی جمیع اسلحه جنک و حربله راسته ایدوب
 مذکور عادی لر دن بیک نفر کسه عطار لر دکاننک
 تخته سی کسه زرانده و قلیج لری عریان او موز لرینه قویوب
 انواع هیبت و سیاست ایلد خاقان چینک او کینه
 بور لر و مغربور عادی لر دن بیک مقداری داخی آدم با
 صورتنده کوز لر کوتور و ب اصف شوکت و سطوت ایلد
 اردنجه یوریهوب و مسفور عادی لر دن بیک مسلخ خاک
 صاعنند و بیک داخی صولند و منقش سخاق او موز لر
 و سخاق لرینک یلمان لرینه رنگارنگ فانوس لر آصه
 و خاقان چین بو عظمت و ابهت ایلد اول مسجده پیشکرده
 صائم اولوب سرو پا برهنه تختدن اینوب استانه

اینجا
 اینجا
 اینجا

سجد او ز رینه روی نیازی در گاه بی نیازه سورویا
 انواع تضرع و زاری ایله مناجات ایدوب دیر کریمیت
 کوشی که هرگز درش سر یافت بهر در که شد هیچ عزت نیافت
عطار من درین زندان آهن مانده بازه زار زوی آب خضم در سراز
 خویش را سازیم چون سوزانی مبروم هر جای چون هر جای
 چون بدست آرم ز آب زندی سلطنت دستم دهد در بندگی
 چون بپوشی آستانه مسجدن فالدره مسجد کیروب
 لفظ خطای ایله سلام و برر و بوزینی کلام اقتدا بتبری طرفه
 ایدوب و صانع اینجمنی سوال یاغی اوزرینه قویوب گانه
 بیرایغ اوزرینه طوروب ناله های زار ایله اینکلیوب
 و جان و دکن **نظم** نالم اورا ناله خوشش ایدش
 وز و عالم ناله و غم بیدش بکش چون دولا بکلبش
 تازبان جان تور وید خضر دیو اغلا یوب و آلهی سن و اننا و بینان

و سن بکا خلق اوزرینه باد شامی و برودک و بوق در خلقت
 قشلی بیغم حواله ایلدک و برکنش و قدر و وسیع عقلم
 مقداری احتیاط ایله ابراهیم قیس سزنیلو رسن بیت
 ندام باکناه و سلام بی سناه منم مانده حیران در برین جایگاه
مصیح الاسرار شیخ عطار راست
 کاشکی صد جا به بودی جا نه خاش رو بی بود می شانه
 بود می محمود کلین تاب من تا نماندی درین غرقاب من
 در جهان چند آنکه جان می فتنه در جهان محمود کلین هافتنه
 آن ز نمت بود کان شاه بلند آتشی در پادشاهی اولند
 خسرو می چون خسی سرن بزد صد هزاران ملک صد چندان
 حق که جبار جهان در آمده سلطنت اورا سزاوار آمده
 خاقان چین چون اول سجد کلوب ذرا اولان اقوالی دیوب
 اظهار عجز و افتقار لوب سروب ناله ها و کزیمای دل سوخته

وزار بهای سوز و کدازی • هر زمان تازه بتازه • بام
 دن • تا شاه • دک نالان و کریان اولوب **اختشام**
 وقتی کلده باشنی سجده به قویوب چاشت زمانه **کین**
 اسلوب مذکور اوزره • سوز و نیاز ابله ناله **وزار ایلیر**
بعده مسجدن جیقوب برت ریاضندن ملکی کوزینه
 حقیر کوزیکوب • و نظر بمتنده • دار و کبر و لا بتنه رونق
 قابیوب • و اثر ریاضت جهره سنده ظاهر و باهر •
 و هلال مثال ضعیف و نجف **الوب** • **بیت**
 عشق مر خطه بر و چون زور کرد عشق شاهی شیر دل امور کرد •
بعده افطار ایدوب • سلطنت تختنده او توزو
 و اول آیین ایلیر که کلدی کیر و اول طریق اوزره واروب
 شهر و سراینه داخل اولور • کانه آنوک ملک و سلطنتی
 شدادی اولوب • اول سبیدن بعضی کیمه که **تار**

روی زمین حکم ایلر در • آنی اخی انلردن عدایلر لر •
 زیر که اول تجمل که انده وارد در اندن زیاده اولماق **بیر**
 و خاقان چین • و خلفک اعتقادی آنوک اوزرینه در •
 آنوک مالکنده غیری • عالمده شیر او ملیه • و **ولایت**
 خطاده بود یارک آدینی بلر لر • اول جهندن که اهل خطایه
 رسم و عادت دکلر که • کند و مملکتلرندن جیقوب •
 ساز ممالک عالم گشت ایدوب کوره لر و بیلر لر • **اعتقاد**
 بو آنوک اوزرینه در که کند و مملکتلرندن غیری جمله • عالم
 صحرا در • و خاقانوک فرماننده در چون خطایه اصل **تقریب**
 کلان خلقت اکثری و دشمن صحرا ایلر در • بو جهندن •
 جمیع ماسی صحرائی بیلور لر • و خاقان چین خدا پرست اولور
 و دین شاکونی اوزره اولوب حکیم مزهب اولوب •
 و بت پرستک کار جا بلا ندر دینو کتا بلرنده مذکور در •

و جمیع وزراء و امراسنک داخلی اعتقاد لری بونوک
اوزرینه در زیرالہ بادشاہ انکرک قانونندہ جمیع
اعلم علماء عالم اولمق شرط در و وزراء و امراسی داخلی
عالم اوللردین لرندہ و علم سیاقندہ یعنی ضبط امور مملکت
حکایت خان خطایہ بیرکون امراسی جمع اوکوب دیدرکہ
اہل اسلامدن پنج بیکت خانہ بیزم ایلمه مخلوط در
بغدادی ایچندہ علف بیکانہ کیمی بونلری پاک ایده لوم
و بونلر مال داخلی ویرمزلر کہ بیت المالہ نفعی اولہ مذکورلرہ
خاقان چین اوج و جہلہ جواب ویردی بیری بوکہ بیزم
احد افرہ بوآمردہ ہرچ تصرف ایتمدیلمز بیزنجا ایده لم
ایکینچی بوکہ بیزم حکیمز بونلرکٹ ظاہرینہ در حال بونلردن
بیرشکر احوال ظاہر و کل باطن لرندہ نہ مصلحتمز وار
انجینی بوکہ نولاییدی بیزہ داخلی نصیب اولیدی

انکرکیمی مسلمان اولایدیق خاقانوک بونوک کیمی بعض اقبال
واحوال حرکاتندہ فہم اولنورکہ حقیقتدہ مسلمان اولوک
زوال مملکتی خوفندن ظاہر ایده یہ زیرا کہ ملکی رسوم و قانون
کافر ایلمہ مضبوط اییدی و ستمخسین و نمانمایده بادشاہ
اولانک باہانہ بادشاہ چین پر لرایدی بعدہ اولانہ
بوزمانہ کلنجہ دکیں خطای خان دیرلر و فرلور بادشاہ
اہل اسلام غایتدہ محبت ایروب زمان سابقدن
ستمخسین و ستمائہ تازخنے کلنجہ بیری نفرکنہ حساب
منصب اولمشلردر و کونندن کونہ عزت و حرملری
زیادہ اولمق اوزرینہ در و دیوان خانہ لرندہ کمانلر
امراسی خطای بگری اوزرینہ تقدیم ایروب
خادمان مسلمانان دن بیرجماعت مأمورلردر کہ کندواو
بشر وقتدہ اذان او قویوب و اہل اسلام لباسن

کیوب و عماره لرن چهارینوب حاقان چین نظرندہ •
 بش وقت نمازی جماعت ایله ادا ایده لر • و حاقان چین
 بو و هبله نماز و نیاز دین غایتده خوش حال اولوب •
 و دین مسلمانلره کت خطای ده دین پاکیزه دیر لر •
 و خطای بکر بکر دو کلی کفار شرک دین اسلام •
 میل کلی لری وارد در • و اول قانون که خطای ضبط ایلمشکر
 دیر لر که بو طریق دین شامکونی در • **وقت**
 خطای بکر دیر لر که شامکونی بیغیر اییدی • و انان دین طوغد و
 حینده پیدی قدم بور پیوب • هر قدرده کلک و ور یا چینلر
 ظاه اولوب • و سوزه کلوب خلقی دین حق دعوت ایلدی •
 و خلق آنی اولدر مکت استدیلر • و اول بیر طایفه اشارت
 ایتدکه طایفه آیریلوب اول طایفه ایچنه کیردکه طایفه
 اوزرینه قاپندی • و شامکونی بو زمان اول طایفه عبادت

مشغول اولوب و کافر طایفه سنده مترصد اولدیرکه •
 طایفه بیقده اولدورده لر • و مذکور مدت • ریده دن صکره •
 بیر اسلان صورتنده ظهور ایروب اول خلق اوزرینه •
 هوم و هجوم ایروب خلق اندن قاجوب اول داخی خلق اوزرینه •
 بیقوب نیمه زمان پاید اولوب کیر و ظهوره کلوب •
 خلقی حق اعتقاد ایدوکی دیننه دعوت ایلیوب اندن •
 بوق خوارق عادات نسل ایدر لر • عاقبت اول خلق
 انوک دیننه کیروب • و کتابنی قبول ایروب شریعی عمله •
 کتوروب • انوک ظهوری زمانی تاریخی بو زمانه کلیجه که
 شعیب شحانه دن متجاوز در • درت بیک ییلدن زیاده
 اولوب انوک امتی دینتی تغییر ایتا مشکر در • بعضیسی آفتاب
 پرست • و بعضیسی ماه پرست • و بعضیسی کوساله پرست اولوب •
 زمان سابقده • یهود • و ترسان دن اول باره واروب •

توطن ایتمشدر و وقانون خطای بو نوک اوزرینه در که
 اطراف وجوانب بدن هر گروه که کلور لر و دیر لر که
 بیز خاقان چینک تحت حمایت کپروب بود یار لر ده
 ساکن اولوق استروز دیر لر که قوگن اگر ایدی اولور لر
 فیهما اگر اول حال اوزره کلیوب حیل قصد ایدر لر
 ایلی اولان بیلوب قوماز لر که انده ساکن اولور
 و اهل اسلامدن چوق کسنه لر وارد لر که پادشاه
 خطایه واروب انده متمکن و متاهل اولوب ایتمشدر
 و بیر شهر که کنجان فو دیر لر او تو زیبک مقدار
 سلیمانز انده اولر ایدتمشدر و هر گروه که خطای
 توطن ایچون کلر لر انلردن مال اولماز لر بلکه پادشاه
 جانبندن منصب و بخشش و یر لر و خاقان چین
 خان بالغ ده که تختیدر سلیمانز ایچون درت جامع

بنا ایتمشدر و ساکنانک خطایه پادشاه جانبندن
 طقان مسجد جامع بنا اولنوب و هر طائفه ایچون پادشاه
 جانبندن یر لر و مکانلر وضع اولنوب هر گروهک
 باشقه مکانلری و علامت و نشان لری اولوب
 بی توقف واروب نزول ایدر لر **نظم**
 چون بملک چین روی نیکی آ صد هزاران خلق بی جمله ما
 فرقهانی مختلف نی صدر است بر روی ابروی دیگر دست
 هر یکی کوید که اسلام این است هر که جوید غیر این کمره است
 آن یکی کوید که اسلام این بود هر که جوید غیر این نمی بود
 باز بعضی حکمتی در سختمه در حکمت را همین برداشته
 باز بعضی راه خود کرده بیان از ره تقلید داده خشن
 باز بعضی بت پرست و بی خبر بخت از راه و دور از راه
 سر بس از راه بی راه آمدند از ره حق کور و کم راه آمدند

سرسر چون کافر و کمره شدند در ره توحید او بی ره شدند
مهرج الاسرار فرید الدین شین عطار قدس سره
باز بعضی مؤمنان به شدند از طریق راه حق آگه شدند
باز بعضی صادقان ره شدند از طریق ذوق حق آگه شدند
باز بعضی واه و حیران شدند اندران دریای بی پایان شدند
گرتوانند راه حق عاشق شوند راه حق آن زمان لایق شوند
و هر کس بهر دین که هست دین دیگران را دشمن نیند
و با ایشان عداوت نکنند بتخصیص دم این همه
دینها مسلمانان را پسندند و هر کس که بدین محمدی
در آید دیگران او را منع نکنند بلکه پسندند و ترغیب کنند
او پنجمی باب شهر وحصاری بیان شده در
و ترتیب لری بود که اذنا حصار لرزنده بشیون مقدار
خانه اولی که کرد و بود حصار فریبده بیرشه تا بعد

آنوقت آدمی **همین دره** وادان **همین بیرشه** تا بعد که
آدمی آنوقت **شش دره** واون **شش** داخی حوالی بند
بیرشه تا بعد که نامی **کو دره** واون **کو** کذا لک **شهره**
ملحق در که **ارتمی کوتامی دره** واون **کوتامی** بیرشه تا بعد که
جو دیر لره واون **جو** داخی **بیرشه** منسوب در نامی
دنک بود دره واون **دنک** جو **بیرشه** ملحق در که آدمی
و فو در که **مهر جامع** دن عبارت دره و قانون **خطا**
بود که هر **قلم** روده **بیر** امین و **بیر** نقش **نعین**
ایدر که **دائم** نفتیش و **تفحص** اوزره اولوب **نه** بیره
حصار و یا شهر بنا ایست مناسب و معقول در
چونکه محل **بیر** کوره **لو** **پادشاه** به **عرض** ایدر **لو** **پادشاه**
معلومی او **بجاق** شهر و یا **حصار** یا **پنجه** مهندس
و بنا **تعیین** اول **نوب** و **تخمین** **نقد** زمانه و **نقش** آبی

و نه کونده تمام او لور بیلد وروب. کاکا کوره آد مکر نوزو
شهری مرتب طرح ایدر لر. و دیوار لرینی طبر اقدن بنا
برج و بار و لرینی دوزوب. و درون و بیروننی صواب
و تیر انداز لر ایچون. در تپه لر ایروب. و بار و لری طوب طاشنی ایله
طولد وروب. و حصار ک یوسک میر لر زره ای در کئی
عالی عمود لر. وضع ایروب شو یله که اهل حصار ک جمیع خلقی
نوره لر. و اول دیر کت گرنده بیکیله شکل قویوب
و اوچنده بیر شنگ مثال وضع ایلیوب بو صورت
شهر و حصار خلقنه اعلام و تنبیه مراد اولنور که هر کون
بیر کیله تحصیل ایروب. بیر شنگ خرج ایکن تاکه
معاش ایده بیکه سیر **بعده** دیوان پادشاهی
طرحن و محله لر. و بازار لر. و دکانلر. و عیش خانه
طرحن ایروب. و در و دیوار لرین. دوزوب و اوستی

او تر لر. بیکه اول شهر و حصار ک قاپوسندن کیروب
بالا کتته محله لری و حویلی لری و دیوان خانه لری کور
صایماغه قایلدر. زیرا غایتده ترتیب اوزره بنا
اول شهر یا حصار ایچون که. نقد بیکت خانه دره کاکا کوره
هر شهر دن. و جمیع اهل صنعت دن. و شمع کوره مقدار
آدم که. تعیین اولنمشدر. و هر شهر ک قرب و بعدنه کوره
جیقهار نه بیر کون مقرر اولوب. و فلان ایوک فلان کون
جمیع عسی اول محله و اصل اولما لری که امر اولنمشدر.
اول کونده انده جمع اولوب. شهر حالی ایکن مالا مال
اولوب. و بهر تنس امتعه و اقمشه دن که اول شهر خلقی
مراد ایدر لر. و دکانلر ده موجود اولور. **بعده** چون
خلق انده جمع اولوب. محله لر و اولر. و دکانلر ده قرار
ایده لر. اولری و دکانلری. پادشاه جانبندن خلقه

او چون بهایه صاندارد و انگرک که صانوتون المغه قدرتی
یوقدر ترقم اولنوب او چون کرا ایله ویرر لر زیرا
شهر و آنچه ده اولان اولر و دکانلر و بازار و کاربان
پادشاه جانبندن عمارت اولمشدر و مهر دروازه نک
بالکسند عظیم طب لکر و چاکلر وضع اولنوب و پاسبانلر
موکل اولوب خاشا مدن صباه دکن نوبت ایله حراست
ایر لر بشخی نوبتده صباح اولور و پاسبان اولر
بهر نوبتده عدد ده او ز نرفشدر در که چاکلری متصل
چالوب حراست ایرر لر هیچ بیر یوقدر که پاسبانان
خالی اولار و هر شهر حصارک دیوان خانه پادشاه ایله
وسعت وسعت ده منصب و پایه لری مقدار بجه پادشاه
جانبند کند و سنه موخذ متکار لری ساکن اولاجق مقدار
اولر بنا اولینوب و علوفه سی و غله دانی جانب سلطنت

اولوب و منصب و رباط امر نده و اسمنده موسم اولنور
وجه او زره حراست مملکت و ضوابط اموال و سازش
و برایمنی رعایت ده اهتمام مالاکلام ایرر لر و قانون حفظ
سیر و شکار و مجلس شرب مختار لری اولمایوب بهمان جلعان
و قنده بیر ایگی بیاله تجر ایوب و قانون لر نده مست و بعضی
اولماق کناره عظیم در و منصب و مهمانده شویله برتک
ولر زانلر در که مباد اخذ متلر نده قصور و غفلت واقع اولوب
ماکاه بر حال اولاکه منضبدن غزل ایله خلاص اولمایوب
اکابس و قتلدن اشک ایگی نوبت سیاست مستحق اولر
بیری امر اولنور که عورتی و قیزی و ساز اقر باسی که عورتدر
خرابانده او توره لر و او غلری شلری اولوب هرگز مدت
عمر لر نده بیر بیرنی نور عزلر تانام و شاکلری یوق اولوب
خانمان لری خراب و بیاب اولار قانون لری بو مرتبه ده بکار

و بر بهول در غایت خوف و خشیت لرزیدن بیلر می پلده
 بگردد به بوسپاست واقع اولماز **بعد**
 اول باره سفر ایدن ثقیة ناس و معتمد علیہ
 لمسته لرذن منقولدر که اوج ایدن زیاده سرحد ملک
 خطایه داخل اولوب کتکت بهر منزلت بیروشهر
 یا خود بهر حصار ایدمی که جمیع لوازم و آرزو فرزند موجود
 اولوب بهر کز کجه ده و کوندزده بیابان و صحرا ده
 نزول ایتمکت واقع اولمایوب متصل شهر آباد اتق
 اولوب هر ایکی منزله خاقانچین جانبندن کاربان ایلم
 یا بیلوپ اگر شدت سرما و حدت کرما واقع اولسه
 کیروب آنده آرام ایدوب راحت اولور لر دی
 هر کاربان سر ایدینه آینه و رونده لره پادشاه بنده
 نزول و نعمت کلور مسافرن ثبت ایتمکت بو قدر

اگر بیروی آنده مجاور اولور سه ده و اگر بعضی مراحل و منازلده
 دشمن خوفی واقع اولسه آنده حاضر اولان مالدار اولور
 بیر قلعه و یا خود بیر عالی میل یا پر لکه آنده دیده بان
 و پاسبان لر ککن اولوب حفظ و حراست ایدوب
بعد واقع عالی ایتد کلمی مصرف پادشاه
 عرض ایدر لور خاقان مستدار اولوب اول محلده منعم لر
 و ایش عتابه بلکه عقابه مستحق اولور لر که بوزمانه
 کلاجه تاخیر ایدوب چون یا پباد و کز یا بجا عرض ایتد لر
 و بیو و اول بنا ایدنه نک مصرفی بیقصور ادا ایتد ککن
 حالته نوره منصب و بر لر یاخشش ایدر لر لر بخشش بر لر
 منصب و بر لر یا بر علس اما هر میل ترقی ایدر لر
 ایتد ولی خدمت معابله سنده پادشاهت منظور
فصل اول شهر و قلعه لر که ایتد لر

وایدی لر آینه و روزه دن مثل است فر و بیل
و اولی غلر ایچون که علم و نشان ایلد کلمت در حالینه مناسبت
مکانلر ایدوب آدم استر لر ایدوب و کرات و قاتر و آرایه
طلب ایدر لر ایدوب کفایت مقداری و پیر لر و بهر کز امر ^{خط}
و خطایان صر ملک و دیاره که کیدر لر انکرک آتلی
و ایلی اوج نفر دن غیری کند و یہ متعلق کیم کرا اولماز
نه قدر عالمق دار و صاحب و قار میر معظلم و سردار محترم
اولور هر ماحل و منازل ده جمیع تنعم و تجلی پادشاه
جانبندن مقدار بجه حاضر و مهیا در و بهر کز امر ^{خط}
آت بنمزلر و یو کلرینی آرایه یہ یو کلمت لر نه آنکه آت و قاتر
و دوه نکت قلمت دن اوله لکن قانونلر بیدر که زمان قدیمک
بوید وضع اولنمش امیر لری مخفی کیروب اللی مقدار
قوی میکل و نوانلر تعیین اولنوب نوبت ایلد

مخته کونوروب و اولند و یہ قوشیلان عسکرک بعضی
التون بالذلی و کومش قاپلی کوزلری التریه آلوب
اوکنجه دارات ایلد آسته آسته یورر لر و بعضی لر عطار
و کانی تخته سی کبی عملی زرا اندود و سیم اندود و عظیم قلمری
عربان ایدوب او موز لر نده لوتوروب بعضی لر نکازنک
سجاقکرک او جنبه انواع الوان ایلد ملون فانوسلر آصوب
صاغنده وصولنده کیدوب اگر بولده بیجا یریشور
فانوسلری یا قوب آید نغنده یورر لر بونلردن غرض و مقصد
تھان عرض تجدد بوقه منزل کیمچه فالحق محالدر بو حشمت
و ابهت ایلد مخته منزل منزل ارقه لر نده لوتوروب
و صندوق و سازخت و اسباب لرینی داخی ایکیشر لسته
چوب اوزرینه آصوب بو بونلرینه آلوب اوکنجه یورر لر
بو عظمت و شوکت ایلد هر منزل که اینر لر اول امیرک مرتبه

و مقدار بجز پادشاه جانبندن دیوانخانه لر اولوب
 نزول اترکده خوابگاههای ایچون بر تخت اولوب اکا کون ^{نوابی} جامه
 ملون اطلادن و تختک اوکنده منقش حریر لردن
 برده لر اصبیلوب و لرینک طشره سنده انواع تر ^{بین}
 ایله فرین بیر نیم تخت اولوب کندونک تمام اسباب
 عیش و عشرتی و خدم و شمشینک داخی کلیتاً لوازم انده
 حاضر اولوب اول شهرده اولان اکابر و اعیان
 مراتب و مناصب لر می اوزرینه پادشاه جانبندن
 کلدو کی ایچون اکاکلوب تعظیم و اکرام و انواع احترام
 ایله سلام و پرر لر و بعد زمان اول ولایتدن
 منصب آفر و یا عزل ایله کتسه داخی بهر حال تعظیم و تکریمی
 واجب بیلوب بنجه منزل کوندری کیدوب رتقا
 ایدر لر و مشولی اولان امیر کبیر هر منزله که کلب اوکنده

اولان منازله نه منصب ایچون کلدو کنی اعلام ایدوب
 اول قوم داخی حدینه کورده تکریم و تعظیم ایدوب اول شخص
 تجلی و داراتی ایله منزل منزل کیدوب خان بالغ که دار السلطنه
 خطای دره بیر فرسخ مقداری قالدقده اول شوکت
 و شهنتمی کیده روب جمیع اسباب و رختنی کرا ایله ایدر لر
 یو کلدوب کندوسی اجوت ایله بی آت و یا بیر قاز طوطوش
 مینوب شهره کلور زیر قانونلر نده شویله در که هر قدر
 سردار معظم و سپهدار محترم اولور هم خان بالغ کیرد که
 تعظیماً یکس وارد اولور لر مکر اول خاد ملر که بعضی مصالح
 کلی ایچون سرایدن چیقارلر بیر کون اول آنوک پای حیفا
 و بائی بد کلری انواع نقوش ایله فرین بیر لوهدر که آنوک
 اوزرینه احکام و اوامرن بازر لر اول کون که فریور
 پای لردن بیری فرینه دن طشره چیقار اهل شهر خبر دار اولور

بر تلسکوپ و خوکین خانه لرزنده با غلیوب و روقاقان
 سیلو سنج پوروب پاک ایدر لر ذکر اولان پای لر صاحب
 ممالک ضبط و زبطه قادر چشم و محترم خاد ملر ابلغین
 اهل ششم واقف اولوب انواع زینت ایله دکاتران
 مزین ایدر لر و اول میر معبره خدمت اچون تعیین
 اولنان خدام بیکون اول سرایدن چیقوب
 لباسهای پاک و مفسخر کیوب کرده کرده اولوب
 کیمی زرا اندود عظیم کرز لری باش لری او موز لری
 اوزره قویوب و کیمی اول کرز لری ار قه لرینه بنداید
 و کیمی سجا قری باشنده ترتیب ایله تعبیه ایلوب
 و کیمی آلر زنده کوتوروب و کیمی زرا اندود تیغ لری بریان
 او موز لرینه قویوب و کیمی اظهار سیاست اچون
 عظیم جو پیر و بند لر و زبیر لر و کیمی زربفت و ملون

اطلال لر ایله آرکسته و پیر استه تحت اطرافنده
 طوروب و اهل اصل انواع یات ویران و در لودر لو
 صورت و زینت لر ایله مزین اولوب سرای پادشاهی
 قاپوسنده نه وجهله فرمان قضا جو بیان صادر اولور
 دیو صاهر و منتظر اولوب دور لر تاکه اول خادم سرایدن
 چیقوب اول تخت روانه او توروب اول عسکر کیر سات
 بخومی مقداری نای و هسوی تمام ایله آنوک او کتبه یوزینو
 شویله که بیکر نه نوک سکت و خنندن طشیره کورنه
 صاحب نی کتوروب تمش چوب اوزوب حبس ایدر لر
 قانونه مخالفت ایدوب رعایت اتمه و بیع اجلدن
 و حلومت مملکت کیدن مذکور خاد ملر بو عظمت و ابته ایله
 بر منزله و شمه که وصل اولور لر اول قومک
 اهل قلمی و صاحب علمی تعظیم تمام و کرام و احترام ایله

اكا استقباليد و ب شهره كتوروب پادشاه پيشتر
حرمت و عزتي كاد اخی ایدر لر و اول خادم لركت او او نما
امر و نهي غايبده جار ایدر و اول خادمك پايگي برا
و حلم لر ایدر نه كه سابقا ذكر او كند می نند و دن ایگی اوج
منزل معتد بر آدم لر می ایله مقدم وارر اول شهر
و منزل خلقی غايبده اضطرابه دوشر لر زاده و زاده
و برامته و قمش لرینی اظهار ایدر و بت و جزایینی
ازران ایدر و حامیل و قسد لر قاجوب
متغلبه اولان حکام و شرار لر ترسان لر
اولور لر زبر اهیج وجهله ظلم جانینه مال و منانك
او توری میل و محابا اولمیوب جزا و سزا
هر نه ایسه بولور لر اول خادم هر شهر داخل اولسه
منا و بیلر نذا ایدر لر که منطلوم لر کلسونلر و نیم سلم

۲۲
ایته می ایسه اعلام آیدر و نلر و فانونلر نلر
بعده نلر اکر منطلوم لر کلوب حاللرن عرض ایلر لر
ننکار اولور لر بعده اول خادم غمازان شهر
طلب ایدر و کند و دن اول کلان مفتشدن
کله و کی زمانه دکین مابینده واقع اولان ظلم و عدلی
کمال احتیاط اوزن تفتیش و تفتیش ایدر و کند و نلر
داخی معتد علیه نهانی غماز لری واردر شهر محلی ایدر
اول اجلدن کینه نلر زهره می یوقدر که امور ایخفا
ایدر و بیلان سویلی بیله لر داد منطلومی نظامدن ایدر لر
ممالک خطا و چینک آبادان و محمود اولما سنک
بیر سیبی مذکور خاد ملر در که امانت و استقامت اوزره
متصل رعایا و بریا نلر که جمیع امور بی اعلام ایدر و ب
خاقان چینه احوال مملکتدن اصلا بیر امر نخویستور

قالمایوب اگا کوره تدارکین ایلر و اول خاتم لکت
 اکثری سلطانلردره و اوغوللرندن عزیز درون کور
 بیر مملکت حکومت کونده رور او انجمل و تعظمله
 واروب مملکت ضبط ایدوب بعد زمان بیرینه
 بیر غیر کس کوندر کبر و اول اگرام و احترام ایلر
 منزل منزل کلوب جمیع مال و منالی ایلر کسری پشاهی
 کیروب مالنه متصرف اولوب حجر شمدن بیر ترشح
 لمر فوشا نمدغه لایق و مستحق اولوب خاقانک
 اوغلی شاپنده خاص خادم لردن اولور
فصل یام اولانغ دیرلر استعجال ایلر
 بیریردن بیریره خبر و نامه ایلتمک ایچون بعضی نازلر
 اتلر و فاتر لر لر اول اول اول اول اول اول اول
 و اول منازله یاخانه دیرلر ولایت خطاده عاده

بویله در کده آینه ورونده ایچون یاخانه لردن و نشرلر
 غایت تکلف و زینت اوزره بنا اولمشدره و تاجر اول
 دیاره وارد و قلمزنده آنلری اول منازله فوندر و زو
 و اسباب و متاعلری آنلر خانه لری کبی ارا به ایچون
 باشقه تکلف منازل یا پیشدر انده ایندورر لر زیرا
 خطا و لا یتنک اکثری صحرا اولما نین اسباب و تکملانی
 ارا به لره تجمل ایدر لر طواره یو کلتمز لر و اطراف
 و جوانیدن اول ولایت وارن کس لر ایچی رکنده
 وارر لر یوخسه تاج و سیرینی طریقله واران اصلا
 ولایتلرینه کیرمه قور لر سر حدلرینه یقین کلر کلر نه
 اونر نفر اولوب بوجانیدن التذکری متاعک
 بعضی سنی پادشاهنه پیشلش ایدر لر و آنلرینی خود
 مطلقا پادشاه برکنار ایدر لر و جمیع متاعلرینی قبول

ایدوب • هر اون نفر است به بیرون مکان تعیین ایدوب
و پیشکشگرینی یا زر لر • اگر اون و پایبگرمی کنه بی
گرمی و لایت اولان خان بالغه کوندر سل • باقی قلان
جماعتی اون کونک بول خطا ولایتی بچنده **کچو** آولو
بیرشم وارد رانده ایدوب • وجه مذکور او زره •
بنا اولنان یا فغانه لره ایندوروب • معیشتری اسپینی
ماه بماه پادشاه جانبدن ویرر لر • و خان بالغه
واران خلقه جانب سلطنتدن • اطلس و دیبا و مافه
و ساثر امتعه زیادن بخشش و انعام دن چکن •
بعده زمان پیشکشگرینک بهامی داخی بالتمام ویرر لر
اوج بیل بوکلنک اجازت ویرر لر • **بعده**
خان بالغه وارن لر • سرخده اولان بولد اشگرینه کلک
و اصل اولنجه بو ایکی طائفه نک اسباب معیشتی پاد

جانبدن ویرر لر • مثلاً بش کیشی • کوندره •
بیر قویون • ویش شنگ پاک و زطیف برنج و وان
واودون • و ساثر اسباب طنج طوز و ابزاره کلنجه
ویرر لوب • و سردار لرینه • اطلسهای ملون ایله آدا
و پیر استه بیر تخت • و هر پیرینه زربفت و اطلس
و کخادون اون فات دوشنگ • و یا صدق و کج
و غیره مفروشاتی جزئیاتی ایله احضار اولنوب •
و خدمه لرینک داخی لباسی حریردن اولوب •
و کتد کلری زمانده جمیع ویرر لان اسباب لرینه
الوب بیر احد تعرض ایتمبوب • همان آدم باشند
خرای نامنه قرد درهم کومش ویرر لر • **فصل**
مذکور لر کتد کدن صلن • مثلاً یوز و ایکی یوز مقدار
آدم ایله ایچی نامنه تجار داخی کلمه غرتلر ایدوب •

جاه خواهر حتی منقش اطللسردن سر موزه کفشگر
 و رنگارنگ اول یارک کینکلر نزن که اجوبه
 عالمدر با غمور لقلر و دلبند بر کبری و بریلوب
 و سردار لرینه التون رخت ایله فرین و مکمل بر آت
 و ایکی جوان کاکل پریشان خطا چوبلری آتوک
 ایکی رکابنده فرکش لاسلریله والکرنده ایکی التون
 تنسی بچنده عرفی ایله مملو ایکی سفوری صراحی اهداء
 ایدوب و اسبابلرینی تحمل ایچون کفایت مقدار
 آرابه لر و برر لر و خدمه سی یا نکرنده بیله اولوب
 منازل و مراخلده یوکلدوب و ایندوروب و ذکر اولان
 خدمتک اکل و شرب و لباس و ساز لواز می پادشاه
 جانبندن صرف اولنوب و بعض نقایه ناسدن
 مسموحدر که یوزکون مقداری خطا ولایتند هر کون

بو کمل ایله آراسنه اولوب کتدک اصلانتر نکرده
 واقع اولمیوب یا بیر شهم و یا خود بر حصارده
 نزول ایدوب و جمیع لوازم و مهماتز هر برنده
 موجود اولوب و رجوعده داخی بیج بیر امدده خلل
 و زلل واقع اولمادی **در پنجمی باب**
 اول شهم لرده حفظ و حر است ایچون قونیا لشکرک
 بیاندور جمیع عسایر پاناسر غرق آهن اولوب طوب
 و تفنگ و ساز آلات و اسباب حرب ایله آراسته
 و پیراسته طوروب هر کسنه یه آیدور بیر مد پاک برنج
 و بیر مد بغدادی و ییکرمی درهم کومش و برر لر و آتلی
 بازار و محلله لرده خلقت کوزینه قارشو بر لرده
 طویله ایله یا علیوب و علف لری پادشاه جانبندن
 و بریلوب اگر بیر سنگ آتی تلف اولسه سیاست

یوزجوب اوروب پادشاه طرفدن برآت حاجی میرلر
فصل سپاهیلقدہ آیین و روشلری
تمامت ممالک خطایده دارالتسلطه اولان شهر
خان الغدن غیری نہ قدر علوفه خورشدر و ارایه
بر صبح بکری ایله باشدن ایانجه آهمن و پولاده
متفرق و تمام آلات و اسباب حرب ایله فرین
و آراسته اللی بیک عشره بش بیک توغ و ایکی بیک
سجاق و یوزلوس و یوزسزنا و یوزنغیر و یوز
واللی قزل علم و بیر بزرک صاری سجاق و بش بیک طوب
واللی بیک تفک که مهر بیر سپاهی به بیر تفک لازمدر
یوز ذکر اولان جمله آلات حرب اللی بیک عسکرلر
و عسکر اهل خطا اون ایکی قسمدره مندر اولان
انوک بیر سیدر خدمه دن غیری که خاقان میر خانی

علوفه و تیمار لورلر و امر اسکت مرتبی اون نفر کسنده
بیر باش تعیین برلر اولان شولانه شیخین برلر
ویوز کشینک باشنه باخو و هزار نفرک سردارنه
سجودیرلر و اون بیک لشکرک اولوسنه جوخو
و بیلمی بیک عسکرک ضابطنه بیان نمزن و او تو بیک
دلیک امیرنه سمنن فرق بیک دلاور لشکرینه
بیان دینن و اللی بیک سپاه سپه دارنه دینن و برلر
و جنک کوننده اللی بیک عسکرک اوج امیر عظم
و شیر محترمی اولور او لکچنه ظلم کنه ایکی خینه دوتما
ایکی خینه دینن و برلر طی کنن خاقان ایندن
چشمش بیر خادم در پادشاهک او غلی مشایسنده
اولوب نفس خاقانک و کیلیدر جمیع شهرلرک ضبط
و برطی اکامتلقدر دوتانک دیوان خاقانده بیر میر

و مشیر مفتح در که جمیع امراء اهل قلمک مقدمیدر
 خزائنک ابرادوی و مصارف حسابی کا متعلق در
 مجوس لر کبی آنی حفظ ایدر لر و آنوک زین و فرزند
 یوقدر طووشیدر و آنوک او زرینه کیر و طووشیلردن
 بیسردار با احترام و امین واجب الاکرام داخی وارد که
 آنوک جمیع امور نه نظرسدر اما حاکم دکدر بوقدر
 احتیاطنه سب مال پادشاهی نهی اسراف ایتمک
 خوف ننددر طی کن ابله و دوتانیک عوام خلق ننددر
 بوقدر عظیم مراتب عظما به واصل اولماری اختیار لر ایله
 نند و لرن آلت توالد و تناسل لرینی قطع ایدوب
 سرای خاقانده استقامت خدمت ایدوب
 دوتانیک انواع علومن کامل خصوصاً علم سابد
 فاضل اولما نخب اول مقام واصل اولمشدر طی کن

۲۸
 و اول خادم ناظر و دوتانیک فوت اولد قلمزنده اولردن
 اولاد قالماسغین مال و منال لری خزینه ده قالور ^{دین}
 اللی بیک عسکر سردارک سپهسالاریدر اول لشکرک
 ضبط و ربطی کلیه اکامفوضدر و آنوک اولاد و نسابی
 وارددر فوت اولد فده او عیال لرینه مرابت و مناصب
 ویرر لر عسکر ممالک خطا که اون ایکی قسمدر هر قسمی
 اللی بیک مبارزو دلاورددر هر قسمک اوج میر
 و مهتر معتبری وارددر اول اول خادم مدر که شهر لرن جمله
 ضبطی کا متعلقدر اکا اصطلاح لر نده طی کن دیر لر آتینسی
 اول میر مختز مدر که ضبط خزینه حساب مالیه اکامفوضدر
 آتینسی اول لشکرکش و عهد و کشن در که روز عبده
 اول عسکرک ترتیب و تعبیسی و ظهوره کتور دکدر
 مبارزت و مجاهدت لری مقابله سنده مراتب و مناصب

ویرمک • وانعام و احسان ایتمک • انوک را می و تدبیر
 دلپذیر نه متعلق در نه که ذکر اولندی • و لشکر خطا اعدا
 ایله جنگ و حرب ایتمک نادر واقع اولور • اما عسکر
 و سردار لرینی بنی کار قومازلر • البته بیرایش ایله مقید
 قیلور لر • یا شهر پامیل • یا حصار یا پدر لر • هیچ اولماز
 شهر لرک • و یا حصار لرک • اطراف لرینه خندقلر قازدور
 عسکرینی قید ولی کار • اولیجا ق چوق فتنه آشکار اولور دیر لر •
فصل قواعد حربی بودر که • چون لشکر عدو •
 مقابله لرینه کلوب • بیر منزله نزول ایله لر • البته
 اطرافنه بیر مقدار خندق قازر لر • و ارا به لرینی دائره
 چکوب حصار ایدینور لر • و بی ساعت بخمیده دور لرینه
 خندق کسر لر • و جنگری غایبده لر اندر • اولارا ارا به
 و خندقن صکره که ذکر اولندی • عساکر اوکته طوبلر

چکوب • و تمامت لشکر آلر نه تفکری ایله خاطر طور لر
 مقدمانچه بیک طوبلره آتش و پروب بعده دفعه
 واحد ده ده التی بدی یوز بیک آدم جمیع تفنگلرینی ایتلر
 اگر جمیع خلق عالم الا مال اولوب کوه قاف منالی مقابله
 طور لر • مقاومت قادر اولماز لر • **فصل**
 اهل اسلامک اول قوم اوزرینه نصرت لری بو طریق
 اوزره در که • قوندقلری و لوجد کلری وقتده فرصت بودر
 زیرا انلرک جنگ و حرب کوننده عادت لری بودر
 آرا به لرینی اوکلرینه • و یا نلرینه چکوب حصار ایدینور لر •
 نته که ذکر اولندی • بعده حربه اجازت ویرلمیجه نته
 ایتلر لر • اهل اسلام جدو جهد ایدر لر که • ارا به لرینی حصار
 ایتمکله قوما یوب بیر اوغوردن طوب اولوب بمجم ایدر لر
 نته که • اهل اسلام دن قلماق پادشاهی اش نشی نام

بیر پادشاه بنام بو طریق ایله ظفر بولدی صورت **تخت**
سکندر که مشرق جانبندن دامن کوه قافده
چکشدر اول طرفه صحرای قباوق ده او آء فلما قدن
اسن تیشی نام بیر میر دلیر التمش بیگ کزیزه سروز
و مبارزه و دلاور عکظفر میر ایله خروج ایدوب
ضرب و تیر کشیر ایله اول ولایتی ضبط ایدوب
وغورستان و مغولستان مملکتکرن داخی آلوب
تاریخ بجزنگ سکزیوز الی در دنده چین خوار خان نام
خطا سلطانک اوزرینه هجوم ایدوب ارایه لرینی
حصار ایدمکه قوما یوب عظیم جنگ و جدال و حرب
وقال ایدوب بعنایة الملك المنعمان خان خطا
اسیر و دستگیر ایدوب دنوب مملکتنه کندی
اول دریابگی لشکر خطا بی سرو با قالدی عادت و قانو
نکرند

قانون

قاجمق ایلم اولماک بیدر مثلا اگر یوز بیک نفر
کسه هر بدن قاجسه جمیعستک بوین اولور لر
و قانو نکرند شویله مسطور در که ولایتکرن بیزیم
مقداری بیری دشمنه ویرمک نمامت عسکر بلاک
اولماق کرکدر صحرای فلما قدن قراقریم ویرلر بیزیم
معتبر واردر مذکور اسن تیشی خطا پادشاهی
اول شهره اسیر کتوروب انده متوطن اولان
بازرگان لره سیر شهر شین لر سز شهر بلر مزاجتی
بیزدن یکت بیلور سز دیوانلر تسلیم ایلدی
آنکر داخی خان خطایی انواع عوت و حرمت ایله پرورش
ایلیوب تحت مثال بیزند ترتیب ایلیوب ورنکارنگ
لباسهای فاخر کیوروب هر کون کونا کون الطعمه ایله ضیافت
ایلیوب بعد زمان مذکور پادشاه با عدل داد

خان خطایه قرن و یرو ب و اما دا یزدی و ولایت
مذکوره نک صاحب الرای وزرا و امراء و سائر محترم
و محترم رؤسالیینه رسول ارسال ایلدی که بن خاقان
چینی اوغوللغه قبول ایدوب قیرم و یردم و مردم بود که
آنی سیره کوندروب کماکان پادشاه لغی آکا تسلیم ایدوب
ناج و تختی مقرر قبول اطاعت ایدوب سر و وزرا و امراء
خطا بو خبری استماع ایتدکه هیزانی ارتوق پادشاه
قبول ایتمز زیر انخت برشته در اگر طالع سعادت
اوزره اولم بویلیم دولتدن دوشوب اسیر
و افتاده اولماز ایدی حالایر قانونم اوزره صاحب
سعادتلدن بیرسنی پادشاه لغه قبول ایدوب
طاعت ایتدک دیو جواب کوندر دیلر پادشاه قالمق
بو خبری استماع ایتدکه غضبه کلوب خطاییلره خبر کو نکریمی

۶۱
وقتکزه حاضر اولوک که واردم انشا الله تعالی متون کما صحت
و حضرت و یررسه جزا و سزا کزی کورر سر دیوانها
امراء خطا بو خبری اصفا ایتدکه سابقا واقع اولان
صورت ضرب و حربی ملاحظه ایدوب نوشتد یدون یشده
ترسان و لرزان اولدیله **بعد از ان** وزرا و امراء
و سائر صائب تدبیر رؤسا مشاوره ایدوب
کند ولر پادشاه ایتدکی کسسه دفع و رفع ایتدک
صد دنده اولدیله حیل و خدعه ایدوب خاقانه
عرض و اعلام ایتدیله که درون سر ایدیه در دخی قلعه ده
اولان باخده بیز کاخانه بهشت است و قصر فلک
فرس وارد که صور عجائب و سائر ترتیب غرابی
نمائند عموول خرد دان حیران و سرگرداندر
دیو توصیف و ترغیب ایتدک خاقان اول باغی

و سیران ایتم که طالب و راغب اولوب . و اول سرایده
 سردار اولان خادمله . سزا خبر کوندر دیکر که تدریس و
 بود که چون سلطان اول باغچه کیرد کرده جمیع قاپوکلر
 باغلیوب خاقانی حبس ایله سر چون خاقان اول باغک
 توصیفن و آنچه اولان مانند ولدان و حورانک
 تعریفن ایشید تکلیف ذکر اولان نکارخانه تک ذوق
 و تماشا سی قلمند . نقش باغلیوب خواص خدیو اول
 باغچه کیروب سیر مشغول ولد قدده باغک قاپوکلر
 اوزرینه باغلیوب تخت مقابله سینه . بیز برزینده .
 حبس ایله و ب قاپوسنده طعام کیره جان صحیح
 مقداری بر قویوب . خاقان خاصکی لرله اول باغ
 مجوس قلدی . **بیت** و انی که برنگین سلیمان نقش بود .
 دل در جهان میند که این برنگین **بیت** ملک سلیمان طلب کان پتوا

ملک بهمان سلیمان کجاست . **قطعه** حال عالم را بپر سیدم مر از قضا
 گفت با خوا بست یا بدت یا آرز . گفت اندر نعمت او دکن بند و کون
 گفت سستی بو و یا کویان اولوا . **نظم** از دنیا به خواستد چه باشد
 گفت باری می نیرد نردن کز این . **نظم** چو هست دنیا یا چه را بگو
 گفت یلدم یا دهمدم در کجی و برآ . **ازین جانب**
 مقدما خاقان اولانی . بادشاه قلماقدن قبول اولوب
 فتور دوب تختده جلوس اسب در دیلر وانوک زمانته
 زماننده سلمانره کلی عزت . و حمت لر اولتوب
 حال سینه شمعانه ده او غلی کین طای خان نام که پادشاه بهر
 اجتنام در اهل اسلام ایام عدالت انجامنده پشاده
 استراحتده در لر . و مذکور حور بدن صکن پادشاه خطا
 کند نفیله حربه و اما شد و لازم اولان بر لر عسکر
 و بالطبع اهل خطا اصلاحکنه مائل دکلمرد و ضروری دشمن

ظاهر اولسه مال و بر ب صلح ایدر لر کیمه ایله بلا ضرورت
 حرب ایتمک استمزلر جمع عالم ایله صلح اوزره در لر
 اولک سبب ندر که خاندان لر ندره پنج بیکت ییلدر که
 سلطنت برقرار اولوب ولایتلری خرابلق کوشش
 و اول بارده اصلاط اعون اولماز و محاکمات لر ندره اولان
 جمیع خلق اگر عسکری و کمر شهر یزد و کلیسی اسم و رسم ییلدر دفتر
 قید اولنوب خارج از دفتر نسه یوقدر و جمیع عیساک
 حاله و مقدار نه کون تعیین لری وارور ماه بماه باشنه
 پادشاه جانبندن حفلی ویریلور و وزیرا و احرار
 و سایر اهل مناصبک مقدار لرینه کوره خدمت لر ندره
 آوملر تعیین اولنمشدر و کوندر خدمت لر ندره اولور
 مثلا بیر شهر نامه ارک بیکی و ییکر می اولتوز بیک
 عسکر چ آرک سرداری معزول اولسه یا نکر ندره کند و لرینه

متعلق انجق درت بش نسه بولینور جمیع خلق
 پادشاهک وظیفه خور لری اولما نین بیکر و سدر لر
 کند ولرک ای دنمله آدم بولماز لر بوداخی بیر تدبیر عظیمدر که
 پادشاه اوزرینه عصیان ایروب فروج ایتمک قادر اولماز لر
باب پنجم ششم لر ندره معادنن التون
 و لشن و برنج و فورشون و غیره و قماش و نیر و سایر
 انلرک امثالی امتودن و غلال و فواکهدن برنج
 و بغدادی و اریه و سایر خوب و تفتح و امرود
 و اوزم و انار و عناب و غیره و فندق و فندق
 و جوز و غیر اصناف لر یله و ولایت لر ندره واقع اولان احرار
 دار و لر ندره خون اولتان خراین بیانشده در و هر شهر
 طرفنده همان و او دون طاعن لر کبی پشته پشته جمع اولنوب
 و بونلرک اوزر بنده قوشن مثال بیر شکل عظیم ابلوب

غایتده پوک محله نشانه ایگون وضع ایملین
 جمیع شهر خلقی و طشره دن کلان لسته لر خچه فرسخ میردن
 اول شکلی کوروب حاجتگیری واریسه کلوب آلور لر اول
 صمان هر آلتی آیده بیر جمیع عسکرک آتکرینه صرف اولنوب
 تمام اولور بیرینه بیر اول قدر داخی بیغلور و اودون و صمان
 جمیع عسکره و آینه و رونده یہ هفتیه ده بیر کون بر لر
 و برنج و بغدادی و اریه و سایر حیویات و فواکه تر خشک
 هر شهرده انبار پادشاهمیده که جمع و حفظ انوشدر
 جمیع شلن تعیین لری مقدار بنجه بر آینه بیر کرده صرف
 اولنور و ایچی صورتنده کلان بازار کانکره اوج ییلک و
 برنج و بغدادی و ایش و عرقی و عناب و جوز و کاس
 دانه و فواکهک انواعدن ویریلور و عسکر
 داخی کذاکک ویریلوب ذکر اولان خون ایتد کلری

۴۴
 التی سنده بیر تمام اولوب بیرینه بیر اول قدر داخی جمع
 اولنوب و اتمام بومسوال ^{اوزده} حرف اولنوب و خا کاج بنده
 انعام و احسان اولنا الینون و لسن و اطل و دیبا و سائر قش
 و ملیوتات **بهرتک** غایتده اعلا و زیبا سندن
 اعطا اولنور و هیچ شهر و حصار یوقدر که بوجنر لایه
 و لایه قطع بو اولوب اوزره جمع و صرف و بوجم اولنا
 مان و منال و اقمشه و الیسه و فواکه و حیویات و غیره
 کنا بهکار لر جویمه سنده حاصل اولوب زبر جرایم مقابله
 اصلا لتوز و لسن اولینوب بوقدر بیک انبار
 اول دیارده جویمه لردن حاصل اولور

باب
 در بیان بیک شدادی و تاج و تاج سید خاقان حد خدایتین
حکایت سته بو **تاج** چو سید نهاده جام پیش خشنید

گشته میگرد و سرفت شود و ز انجا شد سرفت اختر
 نماند از نیک و بد چیزی نهانش که نه در جام جم می شد میانش
 طلب بود شکر جام جم بیند همه میدید تا آن هم بیند
 نباشد آنچه در عالم نمی رسد ولی در جام جام جم میدید
 بسی زیروز بر آمد در آن از باخ گشت نقشی شکارا
 که در پالی توان دید مارا جو فانی شدیم از نوشتن پاک
 که بین نقش طالع عالم خاک جو فانی گشت از ما جسم و جام
 زمانه نام ماند و نیش نام تو باشی هر چه بینی ما نباشیم
 که ما هرگز در کبرید انباشیم جو نقش طالع نقشی بی بد شد
 چه جوئی نقش ما چون با ازل همه چیزی بمازان میتوان دید
 که ممکن نیست ما را در میان و وجود ما اگر نماند ذره بود
 همسوز آن یک ذره در خود غره بود نه بیند لسن نایک ذره جا بود
 که آن ذره نگر و غرق نشد اگر از خویش بجوی خبر تو

جایی نشد از پیش آن باز

همی از خود مکن در خود نظر سر او جو آمد چشم را مگر تو در گوش
 بگفت گشت پیش از تو بیهوش اگر خواهی تو نقش جا و دانیافت
 چنانش بینی نقشی توان یافت کنون که بچو ما خواهی ما شو
 بترک خود دیگر از خود فنا شو مصاری از فنا باید درین کوی
 اگر نه بر تو زخم آید زهر سو جو کجسر و از آن راز آگهی یا
 ز ملک خود دوست خود آید یقینش شد که ملکش جو فنا نیست
 که در دنیا بقار الب تعانیست جو در صحای خود شد خود خود
 فنا می شودی بر قد خود دید تو مردان کم زرد و خود را فنا
 شهادت گفت و بر قدرت گفت مگر لهرات انجا بود خواندش
 بجای خویش در ملکش نشاندش بغاری رفت بر آن جام پیش
 بزیر برف شد دیگر میسندش کسی که غرق شد از وی از نیست
 از او ساحل شینا ز اختر نیست تو هم در عین کرد این همانند
 نمیدانی که در آبی نمانده که همچون مخی در افتا نی

ویا کف کللی در پای آینه چو بستی نو در دریا شستی
 بلو بیاتو دریا آنچه هستی **بسم**
 تخت خاقان بین قزل التوندن اولوب
 و کبر و التوندن بی صورت از دمانی بیچای اولوب
 احاطه اتمشدر و انوک باشی او ستمده خاقان
 نشستگاه اولوب عرضی مقداری اون ذراع و ارتفائی
 التی ذراع اولوب درونی چو قور **فصل**
در بیان سرای خاقان بین سرای خاقان بین
 یدی حصار در که هر بری بری بیزدن محکم و استوار در
 هر حصار ده باغ و بستان لر و بیتخانه و دیوانخانه و کارخانه
 بنا اتمشدر و انده سکن اولان خادملر و قزیر که و در طبقه طبقه خادملر
 اوزره ترقی ایدر لر جمله خادمان سرای یدی بیک
 و باکن قزیر او ان یکی بیک قور و آت لردن کج خدمت

۴۶
 خاقانه کلور و خدام با احترام دن اوج بیک و قزیر
 و انی اوج بیک دختر سعادت اختر در که هر نون بیک
 خاقان چین صحبتی ایله مشرف و تسعد اولور لر بعض
 قزیر که خاقانک با بالربیک خدمتند اولمش لرد
 و انواع رعایت ایله سراید قاشلرد در قانولری
 اوزره درت بشن بیلده بیر خان بچون ولایت جینی
 باکن قزیر جمعی بچون خادملر ایله کشت ایدر لر و باؤ
 لائق اولان حور امثال عنزالری غایت نفیلمدن بیز
 محفه لره نجیل ایدوب شهر بشمر منزل منزل انواع
 عزت و حرمت ایله پادشاهک سرایینه کتوروب
 خاقانک حیاسنده اولان والده سنه یا همشیر
 باناسنه یکان یکان اول بری پیلرانی عرض ایدر لر
 و طبقه لرجه تزیل ایدوب قابلیت لرینه کوان ترقی اولور

اصناف بخت ایل

رعایت اول نور و انکر که مقبول اولیه و اول سرایده
 پسر اولان خاتونلره بخشش و خلعتلر و انعام و اسلزلر اولور
 مکانلرینه نوندر لر **بیت** هر شب بمنزل و هر شب جایی
 چون زورق شکسته به دریا **و اول سرایده اولان خادم با**
جمله سی صاحب ندر و خادمه اولان رعایت
ت بر خلقه اولمازه بو جهت دن مملکتده نمایند
 جمال با کمال اوزره اولان و اولاد و اقربانی ریاست
 خاطر بگون همین طغولیتده خادم ایدر لر بو نوک کبی امره
 شروع ایتمک و ادا ایدر لر قانونلری بودر کیم
 شهر لرنده اولان بیگ کترینه واروب اولاد **اقربا**
 عرض ایدر وب ایلردن اجازنامه اولوب آلات رجوتلر
 تسویب بیگلری حضورنده میره بیر غوب **بعده**
 یتمار ایدر وب صحت بولدقلرنده شهر شهرا امیر لرنک

اجازت نامه لر بده خاقان سعادت شعار ک با بیخشنه اولور
 سرایده سرداره اولان خادم بزرگوارده امره بی اولاد
 ایلد عوض اطهار ایدر وب خدمت ایتمک اجازت اولوب
 ونجه زمان بیرون سرایده اولانلره خدمت ایدر وب
 تاکه درون سرایده اولان انکاره **کیم** استحقاق کسب
 ایدر وب ونجه مدت انلره و اخی خدمت ایلوب
 اول خادم ملک بیرسی کمال امانت و دیانتندن
 و زیاده زکات و فطانتند و انی و غوللغه قبول قلوب
 ونجه مدت قواعد و قانون واحوال حسب طرک
 و جمیع امور سلطنت معلوم اولیجا طبقه اولکیده
 اولان بیرسنگ محلی محلول اولدقدن انوک بیرینه
 اولنوب **بعده** زکات و خدمتی مقابله سنده
 نریج ایلد ترقی بولور و **طریق** نک مراتبی و مقربان ایدر

فصل اینج سرایده اولان **طبقة اولک**
 خادمی باغکرت وستانلک پرورش و سائر
 اموری خدمتده تعیین اولمشلدره **ایکینجی طبقه**
 خادمترینک کاری بود که شلوی قصه لیلی و سائر
 مکاتبی که اطرفدن کلوز اتچر و یه ایله در لر و جوان چصار لر
 و کثرت قصص و مکاتب مجلنده ذکر اولمور **اوچینجی طبقه**
 خادمی **ایکینجی طبقه** دن معتبردره و آنلرک خدمتی اینج
 سرایده اولان دیوانخانه لرده تعیین اولمان
 دختران سعادت اختران ایله او توروب واقع اولان
 قصص و ملتوبلری ترجمه و اختصا ابدوب پادشاه
 حضورنه اول قیزلر ایله در لر و خاقاجینه عرض اولتار
 عرضده باقوب و نشان ایتیکه کیجه و کوندزده و
 تعیین اولمشلدره شویله که بیساحت ترک و ناخیره

مجال مجال در چون خاقان اول خطله نظر ایدوب مضمونی
 معلومی اولیجاق مقبولی اولانک اوزر نه سرخ ایله خط
 جب کرکه علامت قبولدره مقبول اولمیا نه خط جبکره
 خاقانک اعر اووزرا ایله ظاهرا سوششی مقدر
 ستر که بر ابر غطیم واقع اوله که مشاوره ده کلک
 واقع اولاه و اون ایکی قسم ملک خطانک طشره
 اون ایکی دیوانخانه لرکی اینج سرایده داخلی بعینه دیوان
 وارددره و بیرون سرایده اولان دیوانخانه لرک هر بیرنده
 طقوز وزیر صاحب تدبیر و ادره ذکر اولان مقبول و نایم
 قصه و کتابلر خاقان حضورنده اینج سرایده اولان وزیر
 جیقوب انده کیم لنوب و مهر لنوب طشره ده اولان
 قانقی دیوانخانه دن کلدی ایسه ایصال اولنوب آنلر زراحی
 نه و جهله فرمان اولندی ایسه عمل ایدر لر

در دینی سراییده اولان خندام با احترام ذکر اولند
 اوزره اول سراییده اون ایکی مملکت ایچون وضع اولن
 دیوانخانه لریک بیر طرفده خادمان معتبر و بیر جانبندن
 دختران سعادت اختر باشلرینه غریب و عجیب وضع تاج
 با ابتهج لر قویوب و لباسها زربفت و خطایی کنیا و
 قیوب و میانلرینه شمدن کمر لری با غلیوب ایکی جانبندن
 انواع تجمل و زینت ایله تخت روانه بینوب دیوانه کلوب
 فرا تیغجه پیرلو پیرینه او تورر لر هر وزیرک حضورنده
 بیر دختر معتبر و ایکی جانبنده ایکی خادم سیادت اختر
 او تورروب و ققالرنده افالرو قیزلر صف صفا اولور
 دورر لر اول سراییده اولان دفاتری کوروب و ایچان
 کلوب فراست ایله فواسنه مطلع اولوب
 تدبیر صواب اوزره ضبط و ربط ممالک ایدر لر

شخی سراییده خزان و دفاتن لک چینه در
 جوامر زواهر و سیم وزر و زربفت و سر اسر اللیس
 و کنی و پایبرک و نافته و ساز اتمش و امتعه انده
 جمع و صرف اولنور و اول سراییده بعضی خادمه و قیزلر
 التون و کشدن اولان کوز بچلری و ساز خزان تر
 و حفظه تعیین اولنشلردر و اصل و ترتیبی ذکر کلنده
شرح اولنوب کز الحاق بجان از طالبان راه دین شو
 لر ایچا نیست صوفی پیرن شو بعلم عیسوی کر چشم روشن
 نه تا باشد که بتوانی تو دیدن اگر در جهل خود دایم نشینی
 جو مهدی پشت آید هم نه بینی خود و حال و عیسی چو کنی نیست
 یقین دان اندرین معنی **تکلیف** اگر دانا بود عیسیست بر خو
 ل نادان خود از فرود تر مثال تن خود عیسی است چانت
 اگر عیسی صفت باشد روانت جو جان نادان بود و حال باشد

چو دانا گشت عیسی حال باشد ز نطق عیسوی کبر و نشان جان
 شود از علم زنده جاودان جان چو دوستی یقین عیسی و دجال
 ز راه علم شد معلومت این حال نشان مؤمنی انست **چسبیت**
 ارادت سوی آن عالم که بابت برو جان پدر زویت بر آه آرد
 ز فانی بگذرد و باقی نماند **اول سیر آید** ارسلان خانه لروار
 ارسلان ویر و پلنگ و پارس و سیاه گوش
 و سائر درنده جانور لر **صنف صنف ترتیب**
 اولتوب بس لر **و سکان تبت** و یکله معروف
 کلاب که هر پیری هیت و صلابتده ارسلان بر ابر کلوب
 جنک ایدر لر و دیار رومده براق بدگری کلاب آنکندند که
 خطای غلزنده حاصل اولور **التجی سیر آید**
 اون ایگی بیک وانلرک هر سیر سنگ مقدار لر که مکانلر
 و معین کار لری وارد **سیر تجی سیر آید** خاقان جنیک

کند و خیالی و خاصکی لری اولور و اول سرای بری قلعه در
 سیر بری ایچند **دو** ز مشلدر جمله سی قزلدر در خاقانلر
 غری برود یوقدر و اول سرایک دیوار لر می بلند
 سیر مرتبه در که مرغان بند پرواز کرکدر که اوزر زین
 کچه بیلدر و عرضنی داخی روی زمینده کیمسه کورمشندر
 مکر که سدا سکندر معادل اوله دیر لر و اول بید
 حصارک سیر و ننگ اطرافنده بیک باش
 وارد **و هر پاسخانه ده** اون نفر کند اولوب
 جمله سی اوزن بیک پاسبان در که دیوار سرای
 حصارمی حفظ و حراست ایدر لر **انلردن** ماعد که دیوار ^{نگاه}
 تختی صقل لر **وانلر داخی اون سکت** آدمدر که پولا
 وآلات و به غرق اولوب **ارقه** ارقه یه و یروب
 اول روادن آفر صبا و کین جو اغلر یاقوب و سیر سیر

وضع ابتدا کلمی چاکن چوپلا اوروب و فائوسلر ایلد
 سرامی اطرافن کشنن ایدرلو **دکایت**
 پاسبانی بود عاشق کشته زار روز و شب بی خواب بود و
 گاه میستی و چو بک میزدی نه زغم بر روی و تارک میزدی
 همه می عاشق بی خواب گفت کی خواب خواب یکدم نخفت
 نقت چون شد پاسبان عاشق یار خواب کی آید کسی رازین دو کار
 پاسبان خواب کی لایق بود خاصه مردی پاسبان عاشق بود
 پاسبان و عشق با او یار شد خواب از چشم بدریا بار شد
 پاسبان را عشق و نغز او فدا کار خوابیش در مغز او فدا
 پاسبانی کن بسی در کوی دل زانکه در داند در پهلوی دل
 هر که این پاسبانی شد صفت زود یابد اندر انجا معرفت
 و اول اون بیک پاسبان دور سرامی خاقان چینده
 وضع اولنان جوسلر لایق قطع جالوب و فائوسلر ایلد

صبحه دک گرز لر و حصار لر اوزر زنده دخی معین طبلر اوزر
 و کتیب لر زنده دخی دزای لری واردی و یوللر باشلر زنده
 عس خانه لکره ترتیب ایتشلر و هر بیرینک معین صیدلر
 اولوب نوبت بنوبت اول وضع اوزره چوپلری اوزره
 انردن درلو درلو آوازه نظام اولوب صبحه و کین صیقل
 وصف اول نماز و یوزلر و تعین اولنان احتیاط و پاسبانلر
 خوف دشمنان دن امین اولما یوب ضبط ممالک کنده
 غایت تجمل و قدرتی سنی اشعار و اظهار در
د اول قلم صفت بر اینک درت جانبده قاپولر واردر
 و هر قاپوسنده یدی در زیند بنا اولمشدر و هر قاپو و در
 جوانی بیر امر ایچون تعین اولمشدر بیر در و در بندین
 اون ایکی قسم ممالک چینک محصول کلور و اول قاپو
 و در بندده کثرت محصولی عرض تسلیمندن که ارا بیلر

دزای
 چاک

درکه

کمشدر نیجه مدت انتظار چکر لور که حتی نو بتلری کلوب
خرینه بت سلیم ایده بیلده و معین اولان جمیع جوایت
و مصارف اول یواندن صرف اولنور و **بیر قابولسندن**
اول سرایت قصه گرکتور و جواین جبقار لر
و بودر بنده داخلی کوس عدل قوشلدر و بیر قابو و در بند
خاقان چین بیلده ^{یا ایگی} بیکرن انواع تجمل غریب و عجیب ایله
دیوان خانه لری کشتایدوب احوال لرینه تأمل ایلوب
کیرو اول باب و در بند دن خاسکی لری ایله مکانه
و **جوج** ایدر و اول در بند لر دیوار لرینک بلندی اول
در که بالاسندن برتا و اوقی آشمز و پادشاه کج و کی
قابولر پولاد خطاییدن و کمشدر نظیری روی زمینده
نورمش کلدر و **و** بچروده اولان پدی در بند لرک هر پیرینک
اوکلرنده بنیادنیج قوزمینده مکده اصل و **بروج** قبیح

اوج هواد و آسمان هفتمینه مشاکل بیر خصار بنا اولمشدر
و اوج طرفنده ایج سرایت عجیب و غریب قابولری و در بند لر
و اوزر و اول در و در بند لرده سائر تالی آسمان عدد
رنگازنک فانوس لر اوکونه اولمشدر که بالالرنده
انواع الوان ایله سنجاقلر وضع اولنوب اول فانوسلر
و سنجاقلرک تماشای اطافنده عضل حیران و سرگردان
و نصف اللبده جمیع وزرا و امرا و دفتر دار و اهل قلم
صاحب رقم و سائر اهل دیوان اول قابولرک طشره سنده
حاضر اولوب خاقان چینک قدومه انتظار چکر لور
زیرا کاهی اولور که پادشاه صبح کا ذ بدن اول دیوانه
جبقار اهل دیواندن متعین لمسته لردن بیر کیمسه که حاضر اولیه
بعد العزل بند و جسه مستحق اولور **نقل** ایدر که فی زمانه
اعنی سنه شمائه ده بیکرن خاقان عادتدن مقدم

اول صباح در دیوانه بیقوب وزیر و امرا و سایر حضور
لازم اولان لادن اوج بیگ کسسه حکمبولنا معین عزال
اولینوب جس اولندیلر و خاقان اکثر یا دیوانه طلوع آفتاب
اول حیفا و بوقدر خلق اول درو در بند کرده خداوندگار
قدومت انتظار بگرلر و در بانان و چاوشان همان
اظمار قدرت و شجاعت اچوندر و اول دیوانه
حاضر اولان خلقه هیچ منع و تأویب و تعلیم ترتیب
احتیاج بوقدر اهل جنک عوام و خواصی غایتده
اویب و معتم اولوب حمت و غرمت و ساز آداب
رعایتده نظیر لری بوقدر چندان هزار خلق میر و نسکا
و خانه لرند عیش و عشرت بلیوب خاقانک هدیت
کامل و سیات شاملی خوشنشدن هر آن وزمانده
حضورنده لایع اوزره حاضر بولینوب ذره قدر

۵۲
ز صهره لری و لما یوب منع و تأویب در بانان و چاوشان
بیرنی فالور و اول در بند کرد امرا و لشکری به متعلق
و مخصوص در آن خلق ما خلق ایتد تمام سلاح حرب ایله آراسته
و پیر آسته اولوب گروه گروه و خیل خیل
مراتب لری کیروب آرقه آرقه به و پروب آیلری
اوزره پیر لویرنده طور لر و اول درو در بند که خاقان
تختی اول جانبده در حفظ و عواست ایدر لر **نظم**
این صد چندین سپاه لشکرند سر بر میر اجل را چاکرند
روز شب پیوسته لشکر میکنند یعنی از پی میر ما در می رسند
چون در آمد از سه سوی سپاه هم تو باز آفتی و هم غمت ز راه
هر که خورد او از اجل یک تیغ و هم قلم شد تیغ و هم دست
لر منم میر اجل در کار و بار چون اجل آید میرم زار زار
و اول جماعت که نگاهبان تخت خاقان و درو در بند

ن

و دیوان خانه لرد دره اوز بیگ نمنه در که در بانگ
 و طشره سر ایلی حفظ و حراست ایدن لشکر دن غیری
 و اول در و در بند لکه اطراف و جوانبده واقع ایشدر
 جمله سکنت و استنده از پاتاسر آلات حرب و ضرب
 مستغرق اللمی بیگ نفر در که تعیین کیچه و کوندرده
 بر ساعت خدمت لرنده حاضر اولما موه احتمال محال
 و خاقان چین سعادت قرین دیوان کیوان ایوانه
 چیقماق استد و کی چین ده ایکی فانوس لعین
 و التون دن جو اهر ایله مرصع بر کرسی و طشت و افتاب
 زرین اول خدمت تعیین اولنان خادمان سعادت
 قرین ترتیب و آیین لری اوزره انواع تزیین
 ایله او چنجی در بنده کتور و رور و اندن قانوتلری اوزره
 خاقانک او تور دوغی گشتی اوکنده قورل و دردی

و در بندک بالاسندن اللمی نفر آدم ایله بیر نرس معتبر
 نمنه وارد در که نوسلر چکر لره و کنبه مانند سفدن
 زنجیر لرایله اتمشش معلق بر چاک و اورد و اول چاکلی چاق
 اچون درت یوز خادم تعیین اولمشدر بیر بیوک کیمی در کیمی
 چوپی صنعت ایله قرق آدم مقدار پیره چکر لره کورس چکر
 نوبت لرنی تمام ایشده اول چوپی بیریدن پوشاند و زور
 زور و قوت ایله اول چاکه کلوب طوقند قدده بر صداید اولور
 خان بالغ شهر بیگ جمله سلقی اول صدایی اشید لر
 و بیلور لکه پادشاه عالیجاه قصد جلوس تحت عدالت پناه
 ایشدر و اول چوب در آیه کلوب طوقند قدده خادملر کیر و
 صنعت ایله اولکی مکانه چکر لره خاقان چین اولدوغی
 محلدن قاقوب تحت مثال مهنه سینه بیوب کرسی سلطان کنه
 کلیمه اول پاک التمش طفقور کنه چالنبوب خاقان اول التون

از و تاب بگرختنه کجوب او تور و قدہ برداخی چالنبوب
بتمش نوبت اولور پادشاه تختنه جلوس ایتدکده
اول درو در بند لکه خاصه خاقانہ متعلق در بیچار
آچیلور اول قاپورک رزانتندن ہیبت عجیب ایلصد
وانواع سیاست و مهابتی مشتمل و خوف و شستی
غریب آوان لر صادر و ظاہر اولور خان بالغ خلقی
اول کوسلر و اول درای و قاپورلر آچدوشی صدرالد
معلو ملری اولور که خاقان تخت عدالت عنوانه جلوس
ایتمشدر و هر در بندده اون سکر عدد سیلان صور
اونر قولاج فلاخن عیسی صبان ایچی باروت ایلدملان
حلقه حلقه اولوب ترتیب اولمشدر جمیع خلق دیوان
پادشاه عالمناهی کورد کلر نده بیر او غوردن آتش برده
طوپلر کی یا نقولو صدرالظاهر اولوب اندن جمیع خلق نیتیم

حیردار اولوب که اهل دیوان خاقانک یوزن کورمشدر
و شهر خلقی پادشاهلرینک یوزن کورمکه تخمیر چکر لر
اول جهندن که انلرک دیوانه وار مانع حاجت لری اولماقین
دخول ایدہ منزلہ و نقل ایدر لر که بتمش آتایہ و کین آدمروار
خاقان چینک یوزلرینی کورمشدر و العہدہ علی الرا
و خاقان سیر و تمامشای صحرا ایتک مراد ایدنہ
شهر که جمله خلقی دکانلرینی قیایوب پنہان اولور لر آواب
و قانونلری بودر که اگر پادشاه شکار ایچون صحرا چیقسه
اتفاق خلق اوکنده آتدن دوشسه و یا شکار اردیجات
سالہ بو ایکی صورتدن کناہکار اولوب پادشاہلق
معزول اولوب و اولادندن سلطنت منقطع اولور
زیر اختلاف قانون کندودن وضع صادر اولدی دیر لر
و ولایت خطانک اکثر شهر لر نده پادشاہنر لره ایچون

انواع زیب و زینت ایله سر ایلر ترتیب ایدوب
 دیوانلری تیکت یوزلرینی رنگارنگ سرخ و سفید
 و زرد و سبز فغفور جینی ن و جا بلرینی زبردون
 ایدر لر و اول شمرک خراباتی یعنی فخری خان لری حاصلنی
 اول شهراده ی تعیین ایدر لر و شمراده لرو اردر که
 غایت قلدن ریچرک ایدوب روزگار کچور لر
 و بیرکناه ایله خاقانقدن مغول اولوب اولادندن
 سلطنت منقطع اولان شهراده لر و یا خود پادشاه
 وفات ایشلده اولادی قلمسه ذکر اولان خاقان
 زاده لرن اکل و افضل وارشد و اجد لرن دن بیز
 لایق تاج و تخت اولاد کورسی سلطنته کچوروب پادشاه
 ایدر یوب خدمت نمودیتیمه و امن در میان ایدر لر
 و خاقان دیوانه چیتقان ایشلده اطرافنده انواع

من زلر چلر لر و اول نایلرک الحان غریب و ساز لرن
 آواز چیندن بفرس جان بدنه الواد ایتک
 استر و اول قنوس و ارغنون مثال آواز لرن ایشلده
 کثره آوازی کبی بیر کتیه طبل آوازی صادر اولور شوکه
 انوک استماع کرامتدن اول سازلردن حاصل اولان
 زوق و نشاط و سرور و جموری هیچ و انفا ایدر بیت
 زشت هم خوبست کوا از عمار ک شده ارغنون ایدر کوش صاحب
 و اول طبک زشت آوازندن خاقان چینه تنیه قصد اولور
 زنهار بو تجمیل و عظمت و حشمت و بهت مشاهده سندن
 سلطنته مغرور اولمه که بو نوک عقیدنه موت
 واردر که بو نشاط و سرور و فرحت ایشل و جموری
 خوار و بمقدار ایدر بیت و ک بکر تاج راه شکاست
 کاندیرین ره کورش اول منزلت پند کیر ای دل که کرد اب بلامت

زنده دل شو آنکه مکت در فحاست و رازین کرد اب سر بر و کن
بر نفس جمعیتی افزون کنی و در رین کرد اب مانی مثلا
بر بسی کرد و ترا چون آسیا چیست دنیا سر نکون ناپاید
بیقراری ایما بر یک قرار کرده همه دنیا مسلم آیدت
کم شود تا چشم بر هم آیدت ملک دنیا خاک رازا دهند
عاقبت پر هیز کار رازا دهند **نظم**
از خرابات وارد و شید و ش آوردند بی خود پیش آن باد و فروش
شهر سواری که نیامده کون مکان پر در خانه و خمار فروش آوردند
منظر بان زیب لب از پرده و اسرار ما چه گفتند که فی را خورش آوردند
و اول ساز کردن بعضی برای خاقان جینه مخصوصه کرد
ما سوای سزای سعادت انماده چال نماز ارتکاب آتسه لور
هلاک او لور لر چون خاقان اول بهیبت و عظمت ایله
دیوان کیوان ایوانته تحت از دنا بیکر ملک منظره

جلوس ایده اول در بند لوده اولان امر او اعیان
و شکر ظفر اثری و اطراف و جوان بدن کلان ایلی
و رسول لره و خوله اجازت اولوب مرتبه لرجه کرده
مشعین اولان مکان لرینه واروب طور لر جانبا
کلان لر معزز و مکرم اولما نخبین تخت خاقا او کنده ایلی اوج
قدم مقداری جمیع خلقدن مقدم طور لر و آنلردن
ثبت خلقی بعده قلائق بعد او جند وجود
بعده گروه گروه مندر لره و ساز مالکدن کلان
خلائق نوع نوع و جنس جنس لباس لر کیوب
و در لو در لو دلگری وارد که دیار رومده اصلا ایشید
و خاقانک صانع طرفنده و زرا و امر او اهل علم و اثر
صاحب تعظیم و تکریم شکر ظفر رهبری و صول جانبنده
اعیان اهل قلم و صاحب رقم لری او تور لر و خاقا

تختی اردنزه اهل سرای خادملر و خادم صورتسندہ
عاقله و کاملہ بعض قیر لہ طور لہ و بیچ کسندہ نک
زہن سی یوقدر کہ خاقانہ و دائرہ سندنہ اولانہ
نظر ایدہ بیدلہ و امرای ممالک خطای دن طلب منصب
وجاہ و اطراف و جوانب عالمہ کلان ایلجیان
صاحب انتباہہ مراتبہ خاقانہ اوکنده صف صف اوکو
کندولرن عرض ایدر لہ و اول دیوان سکندر ایونک قلمزده
نچہ بیک سرخ بای و مرغ منقارہ زانغ بخیلر و اور دگر
و طوطی و قمر بلر و صاحب الحان عنلیب و ہزار دستار
و ساز عجیب و غریب الوان ایلمہ مرغان و انکرک
مقابلہ سندنہ صف صف پینکان و ہر بران
و بیلاطور لہ و اول قوشکرک فضلری سر سوزر
و سر سوزیلہ پوشیدہ در و اوکل و شربلری طرفی زینین

تغفور جینی لردنذر و خاقان دیوانتی مانند دیوان کیمانی
ایندوکنہ بیر سبب ہر صباح و رواج دہ اول مرغان
دیوانندہ حاضر اولق لریدر و ذکر اولان یدی در بندک
ہر بیزدہ کوس عدل وضع اولنمشدر و اول کوسلرک
موتکل نگہبان لری وارد در بیر لسنہ یظلم اتہ لہ اولان
در بندک اولندہ اولان کوس عدل بیر ضرب اورر
ایکچی در بندہ اولین پاسبان کوس عدل اندہ اولان
کوس ضرب اوروبہ اندن او بچی پاسبان بعدہ
در بچی شیشی التخی پاسبان نویتن اوروب بچی
کوس کہ خاقان حضورندہ در چالندقدہ اول منطوی
کتور دوب حال تفتیش ایدر لہ اگر اول مظلوم دیوان وقتندہ
شلوی اتمش اتمش ایسہ اکثر وزرا و امرانک عقلی
زانل اولوب و بعضی مدہوش و بہوش و بعضی فتن

بلاک اولور زیر اشکوی انلردن ایسه بند حبس
 و عزاق قتلدن مرنه په مستحق اولور لرایسه
 قانونلرنده ^{اصلا} امیل و محابا یوقدر فی الحال جزا و سزای
 بولور لر بو مجلدده مؤلف بکتاب دیر که بو امور که
 نقل اولندی مبالغه دکلت **واقع حالدر حکایت**
 اعرادن هر بر سنک دیوان ده حضور خاقانده کتر
 جب و راستی قیریلوب سیرینه دوشدی نکا بونا
 و خمس دیوان آنی طو تدیلر و اول امیر خا تبه
 صاحب تدبیر کسنه اولمانین خاقان حجت شفقت ایو
 تحت اوزرنده کناهن عفو ایتم دیو ایشارن ایله
 اول بیجان خوفندن یوزی اوزره شمش ایدی
 باقی دیر خوفندن بلاک اولمش بولدیلر و بکلر کوش
 عدل اولرد و غندن خوفناک اولد کلرینه سبب اولد که

کوش عدل اعرادن ظلم کورد کلری زمانده اولور که
 بنیم حق عدل و داد اوزره کورمدی دیماک اولور اول
 کوش عدل اور مق استر کوش اوکنده ایکی زانو
 اوزره طوروب اورر و اول کوش نکا بیانلری
 اول کسنه بغلر لر بعدده مدر بندده موکل اولور
 سیری بری اردنجه کوشلری اوروب پدخی کوشک
 آوازه می خاقان پشور در حال خادمان خاص لر کلوت
 اول کسنه نک احوالن صوروب احوالن بازر لر
 و اول شتکینک خطن آلور لر حجره قولینی خاقان
 عرض ایتزلر خطن المانیجه بعدانن کفیل اربوب
 صالیو بر لر ضممانی یوب حبس ادر لر زیر اول
 احوالی مهمات کلیم دن ایلوب اول حفظ اولنور بعدده
 حفظ تذکره خاقان چینه عرض ایدوب بالذات اوقیو

واحوالنی تغشیش ایدر اگر تو کند صادق الب اول بکلر
کنا هسریه کوره حبس و عزل و قتل اول نور آیینلر
اصلا میل و محابا یوقدر تمامت ملک چین و ده پیر احد
قانونلردن بیر جروهی سنه ترک ایله سه جمله سی توابع
ولو احوال ایله حبس و بعده چکلوب جو ائمن لور لر
و هر طائفه نکت جدا جدا ترجمان لری وارد در سلطانک
مصاحفی ایچون بدی میر معبر تعین اولمشدر
ایچیلره اجازت ویرلکنت وقتنی کلر کده
هر قومک زبانه دان و ترجمان لری خاقان حضور
کلوب عرض ایدوب اجازت زماننی و عطا و احش
زماننی کلدی دیو نیاز ایدر لر خاقان چین خطاب
ایدوب بیلدم دیو جواب ویروب ایچ سر ایدر
وزرا و امرا و ساژانده اولان خلق خان خطاب

بمان بر مقدار سوز ایشیدر لر و خاقانک بو قدر
تکلمی خلق بیرون کویا کانی وارد و غمی معلوم لری اولی
وزرا و امرا ایله مکالمه ایکنک قانونلری اولیوب
و خاقان حضورنده خط اظهار ایشیوب لازم اولان امور
یا زوب عرض ایدر لر و سر ایکنک بیر جانبده عرض
و جواب ایچون مخصوص بیرون و در بند وارد نیت که
سابقا ذکر اولندی و کا اولور که خاقان چین
ایچون در بندده تخت قوروب ذکر اولنان وزیر
و امرا و اطراف و جوانبده کلان ایچیان و کوریا
خیل و شملری ایله گروه گروه دردیجی در و در بند
کلجه صف صف اولوب دوروب خاقان چین ایچون
ترتیب مذکور ای اوزره کلوب در بند سیمده اولان
تختده اولوروب نه خاقان خلق نه خاقانی

در

نور و امر انوکس الترنده فیل بشندن •
دو زلمش منقش تخت لری اولوب • ویوز لرینه طوتو
وصدا و آواز عجیب و غریب ابله بلند سخن را اوزو
بعده بیر جهرتی الصوت امیر بیزند ایدوب عرضین که
لطف جوانب عالم دن بی حد و امر او بچیان •
و سائر عساکر طغرکاتر حالا پادشاه عالم پناهک
درگاه سپهر انشابه لرینه حاضر و انعام و احسان لرینه
منظم و شمه که ناظر لروره دیوب خاموش اولور •
درون سرایدن خاقانک تختی او کند و جوانبده
بر خادم بلند آواز خاقانوک معلومی اولدی دیوب
ندا ایدوب ساکت اولور بیر جروی زماندن صکر
بیر و طشره دن • بیر امیر او از بلند ایدله فرمان ندر
دیر • درون سرایدن جوانبده اجازت عنایت

اولدی دیر لر و اگر خاقان بیزاید • ایکی کره دیوانه
چیتقاسه موافقده اراج کره ترک ایلسه کتا به کار
اولوب خاقان اوزر بنه بیر کناه یازیلور • و کتا به کار
آیننده ترک قانوندر • شوپله که اراج کناه صادر ایلسه
پادشاه هلقدن غل اولنوب • و اولادی در
صاحب جرم اولوب • پادشاه هلق آنوک بشندن
منقطع اولوب • سابعاذکر اولدی و غمی اوزر اول
بعض شهر لرده • سر ایلرده محمول و ابات ایلر
ایدن لر دن بر اینجی جمع سنک اعلم و افهم و اعقل
و افضلنی • کتوروب پادشاه ایدینور لر • و خلافت
قانون • بیر فعل کند ولردن صادر اولوب •
معزول اولان خاقانلر • قادر دکلر در که مخالفت
ایدوب • وزرا و امر انوکس لر ی کندوبه تابع ایلر

خلدن خلاص اوله بیلدیر. نیر اجمیع پادشاهک
 و امرا و وزراء و جمهور خلقک اقدام و اہتمام لری
 بونوئت اوزرینہ جاریدیر کہ آنلردن خلاف قانون
 بیر کارظہورہ کلمیہ اول کسبدن در کہ جمیع خلق بیرکناہ
 معاتب و معاتب اولورلر. پادشاهک اوج کناہ
 صادر اولما ینجہ معزول اولمازلر. **فصل**
 پادشاه زاده لر. وزرا و امرا مختلفا چینہ ایکی ہمتدن
 مخالفتہ قادر دکلر در. بیر سببی بودر کہ جمیع لشکر
 و خلق خاقان بینک و طیفہ خوردا لری اولوب
 جمیع توابع ولو احمقیلہ اسملری و رسملری دقتلر دہ
 موجود اولوب. خارج از دقت کمنہ یوقدر چند
 شہزادہ و موظم و پیر محترم اولہ مخالفت قصد ایلنہ
 یا لرنہ ایکی اوج لسنہ قائلر. ایلیخی بودر کہ خلاف

سببی

قانون اطاعتہ ذرہ قدر زہرہ لری یوقدر اتا اوغولن
 و اوغولن اتاسن قتل ایدر. آیینلرینہ مخالف
 بیر فعل صادر اولسہ باینلرنہ مشہور اولان
 تواریخندہ مسطور در درت بیات بیلدیر کہ ویلک
 طلوعون و خراب بیر اولما یوب و عساکری مابیندہ
 فتنہ و فساد و قویع بولما یوب و اعدا مملکتینہ کلون
 رخنہ ویر مکہ قادر اولما دوشی قانون و قاعدہ لرنہ
 نہایت مرتبہ دہ حفظ و حراست اشد کلری سببندہ
 و چون ممالک اون ایکی قسم در. ہر بیر سمک
 بیش سفید دن آل ایہی مقداری بیر مہری اولون
 و او زرنلرنہ از دما صورتی نقش اولنمشدر.
 و مہر لری سرخ رنگلہ اوریلوب و کاغذ لری حیر
 اولماغین. اون عہد برات و حوسو ملرن بیر لری

اوزرینه قویوب • بیر مہر دن جمیعہ نشان حاصل
اولوب کفایت ایدرہ **و تعظیم شان قاقان**
اول مرتبہ دہ در کہ • اگر پادشاہ سیرہ کمنش اولسہ
ویا خود سیرندہ مخالف طبع امور کوروب •
و سائر خصوصدن داخی نوعا بخضور اولسہ
اون ایکی قسم مملکت چیندہ مجوس اولان
خلفاک قانونتری اوزرہ • اطلاعی لازم
تدبر ممالک اولان • وزیر او امر • ماذونلردر
انلرک خلاصی ایچون خاقانہ عرضہ احتیاج اولیو
احکام بازہ لر • و اول رسولری تجمیل ایدوب •
و تعظیم و تکریمی ایچون • ایکی خالی کھنہ داخی • اطلک
ملون ایله اور تولرینی تزیین ایدوب • اکا الحاق
اولنوب • بیر ایکی یوز نفر معتد علیہ کسنہ لر ایله کوزر

۲۲
اول مجوسلر کہ ستر لرینہ • و منز لرینہ و اصل اول قلزہ
اندہ اولان • ام او اکابر مرتبہ قارشو چیقوب معین
اولان مکانلرینہ تعظیم و تکریم ایله ایندوروب • و ہر
امر اسنک مقدار نہ کورہ کہ • خاقان چین طرفدن
دیوانخانہ لر بنا اولمشدر • علی الصبح اول شہر دہ •
اولان امرای سلطنت و اعیان دولت • دیوانلرینہ
جمع اولوب • احکام فضا احکامی آجوب حکم اولنلر
سیرینہ کتور لر • و ہر دیوانخانہ دہ • اوج میر صاحب تیدر
وارد در بیری حکم شہر • و بیری امین • و بیری جمیع مال اولوب
قبض و صرفی انوک امرہ مفوضدر • و ہر بیری بیری
خوفناک و ترسناک اولوب خیانت و تقصیرہ
زہرہ لری یوقدر کہ • ارتکاب ایدہ بیلہ لر • زیرا
خاقان بندن ہر پردہ جاسوس لر و غماز تعیین اولمشدر

بیر کجی ده . تقصیر و خیانت لری و ضیاع و دیانت
خبر بی آتش ایله علامت لری که وارد در اشارت لرین
معلوم باد شاه اولوب . جزا و سزا لرینه کوره غل و قتل
و دولت و سعادت بولور لر . بو طریق اوزره درون
و بیرون . سرای خاقان ده . اولان دختران و خادمان
بیر بزین رسان لرور . و اون ایکی قسم ملک
خطانک بیرون سرای خاقانده هر سینه بر دیوانخانه
بنا اولنوب . بیرون سرایده دخی انلر کجی بر دیوانخانه
اولوب . و هر سینه بیرون دختر سعادت اختر و حاکمه
مفتش . و ایکی جانب لرنده ایکی خادم معتبر تعیین اولنوب
صانع طر فنده اولان خادم امین . حصول جانب لرنده اولان
خادم دیوانخانه لر دفاترینه ناظر اولوب . علی الدوم
دفتر لر و بباد شاه جانب دن مهر و دوات و قلم التون

۲۶
لر سیل اوزره طور و ب و ذکر اولان اون ایکی قسم
ولایتک هر برینک مهر و خطی بر کونه در که ایلی بولور
و جمیع ممالک امور و تدبیری اول اون ایکی قیر لر لرنده
لویا ممالک خطایه اول قیر لر باد شاه سردیسک
راستدر . و بیرون سرایده اولان دیوان خانه لر که
ضبط و ربطی . الی وزیر افلاطون نظر . منشی شکر
ارسطو تدبیرک . رای جهان آرای لرینه متعلق و مقصد
و بیرون ضابط قانون ممالک خطای در و بیرون ضابط التون
و منشی و ممالک های ممالک در و بیرون بیخ و بغدادی
و اریه . و سائر فواکیر . یابردن اوزرم و عثمان
و سائر اجناسی . و جویز و مندیق و مستق .
و سائر انواعی . و اودون . و صمان که ملک خطایده
ضبط و مرف اولنور . اکا متعلق در و بیرون ضابط تمام

ظفر مبر و **بیری** و لایسته یا پیلان و یا بیلق شجر
 و حصار لر و دیوانخانه لر و انزل و آرا به لر **اچون** و صبح
 اولنان بنالر و عرمانتری مصارفی اکامفوسدر
بیری جسده اولان خلقت احوالناظر و حاکم
 و بیسلده بر ذکر اولنان و وزرا و اعیان دیوان
 کند و له متعلق اولان اموری علی وجه التفصیل
 دفتر ایروب **اچر** و ده اولان دیوانخانه لر حکام با حتر
 ایصال ایروب **انل** در اخی بطریق الاجمال ایروب
 خاقان **عرض** ایروب **و باد** شاهک اول سال **خند**
 قال ده **واقع** اولان احوال معلومی اولور **زیرا**
 هر فهم اچون خاقان کرات و مرات ایله صدور
 بولان امور عرض و لنعین اکثری معلومی اولمشد
و کچه ده **و کونزده** خاقان اوج وقت تقسیم تعیین

اولمشدر **بیر** عیش و نوشنه **بیر** قسری خواب و اسرت
 و **بیر** امور مملکت خیمه اچون خط و نشانه
 عیش و نوش و خوابی قسمنی کند و بیلور اختیار
 موقوفدر **ااق** قسم خط و نشانی قوی کلیجک
 هیچ تاخیر و نقصیه قدرت اولمایوب **اگر** خوابیده
 اولور **دخی** بیدار ایدر لر **زیرا** وقت معین
 مصالح فوت اولوب **ترک** قانون لازم کلور **و اول**
 نون نوبت خدمتده اولان خدمتکار لر خاقان **اچون**
 کناهکار اولوب **الر** خاقان جین بیریده اوج کره
 یو وضعی ایدر **قانون** لر اوزر و سلطنت منقول
 اولور **اگر** امر اووزر **باد** شاهک غایت **لندن**
 بیرن منی عفوالتسه لر جایزه **و** ساز امر او حکام بیکناه
 صادر المقتدر **ماخوذ** و **مع** قبا اولوب مرتب

و مرصبلرندن و وشوب بند و جب است لا اولور
الکر پادشاه بیرر کناهلر عفو ایررسه جائزدر
اما نادر الوقوع **یدبجی باب**
پادشاه و وزیر اقا توتلرن بو مرتبه ده رعایا
وصیانت ایدنجبه سایر خلفک نه زمین لری ادر
خلافن ایدره بیلر اقا توتلرنی بو وجه ضبط
سپیندرکه **نچ بیک یدرکه** خرابلوق
لور مبوب کوندن کونه معمور لغی زیاده اولماق
اوزره دره **یدبجی باب** مملکت خطایک
زنداتلری بیانشده دره خان بلعده ایکی زندان
وارددر برینشین بو و بیرینکیمو دیرلره ایکنی زندان
دوشنک عقوبت و جینتی ایکنی آدمی بخت اولوب
اندن زنده خلاص اولماق نادر الوقوع در اول زندانک

اولکی زندانک شدت و شفقتی اندن خیف اولوب اکثر
سلامت اوزره چیقارلره و هر یکی زندانده عورتلری
باشقه مکان وارددر و هر شهرده زندانلر اولوب کناهلر
کوره معاتب و معاقب اولورلره و هر زندانک اکندر
ایوان خانه لرا اولوب هر سنه نیک کناهنی ثابت ایدوب
الزام ایدوب یازرلره و پادشاهه عرض ایدر لر بعد
اخر پادشاه ایلر قید و بند و حبس ایدر لر و سابقا
ذکر اولمشدر که ممالک خطای اون ایکی قسمدر و خان ^{لغده}
دار السلطنه در هر قسمه بر زندان وضع اولنوب
کناهلری و اینه طبقاتلری تعیین اولمشدر و اهل خطای
اعتقاد لری بونوک اوزرینه درکه **شرقدن مغربه** و
روی زمین خاقان چین حکمنده اولوب غیر پادشاه
یوقدر و او اهل حبس خانه لرا اکنده بیر دیوانخانه بنا اولنوب

وآنند ه اوج میر شرم و مشیر نخست تعیین اولنوب اول کل
 نو یا در بان زندان در لر جمع کنا به کار لری انکرک
 حضورینه کتوروب اسم و رسم لرن و جرم لرینک
 حد و مقدارن و ابتدآء دخول لرن یازوب و محاکم
 خطایین غیر مملکت معلوم لری اولما معین اول ایگی
 قسم ولایتین قانقی قسمین کلد و کبی صورت
 یاز لر و تاریخ عمرینی دخی بیلانکرک و زندانه کیر لکرک
 هر بیرینک ممکن اولد قی صورت و علامت لرن تحقیق اید لر
 و اول کنا به کار لری معین و مستحق اولان طبقه لرنده
 حبس اید لر مثل لار جال و نسا دن بیر می جنگ ایلیه
 جزآء انکرک قبیله سندن اون نفر مقدار می مستنک
 بو یونلرینه زنجیر اوروب حبس اید لر و هر گروه نظر
 اوزره قانقی دیوانخانه ده حبس اولنوب کنا به لری مقدار

جزا و سزا سن بولد قده کیر و اول دیوانخانه ده خلاص
 بولور لر و دایما گروه گروه مجرملر داخل اولوب و بجای
 لازم اولان لر دخی جوق جوق اطلاق اولنور لر و جمیع
 خطاییده هیچ بیر بیگنک و صوباشی نامنه اولانک
 زهر می یوقدر که بادشاه معین اولان جرمه دن
 غیر می بیر درهم الایله لر و اول کناه ایده نک
 و سکا اول کنا نک جمیع حبس اولنا نکرک
 توابعندن اقی النمیوب کنا به کار دن کنا به کوره
 سفید بیرنج و معاف اولان توابعند بغداد
 و طار و آلور لر **فصل** و خطابه و از لر دن
 نقل اولنور که اون ایگی کسنه رفیق طریق اولوب
 خان بالغه خاقان جنورنه وارد ق قضا بولد لر
 بیر جا ملی بت قومندن بیر سید جنگ ایله می

اول کتبا همکارک جو می ایچون نیز کنایه بنده چکوب
 حبس الیچیلیر نیز قول کرینه عنایت حق تعالی جل و علا
 معین و ظم اولوب مسافر اولانلره اشکجه ایتمک و وجهیه
 الماق قانونلری اولیوب و اون ایکی قسم ملک خطایین
 بو بیچاره لری قلم و شنگ سی دیگله معروف
 طبقه کوندر دیلو و مسافر لرون حبس لازم کلنلره قانونلر
 بونوک اوزره ایتمش که التون و کش و سار متاع
 دنیویدن نسته یه مالک دکدر دیو و فتر لریه بویله
 قید ایدر لرایمش و مال لریه اصلا تعرض اتمز لرایمش
 و بوبند بلا یه مبتلا اولانلر نقل اتمش که بیره تعیین
 اولنان مکان اون ایکی قسم خطا زندانک او اخرنده
 ایتمش زندانک اولندن کیروب معین اولان
 مکانزه وارجه طولندن بولده بورلدق و درون زندان

ایلی جانبدن کوردک که نوع نوع دیوانخانه لریه ایتو
 ناهمکارک کتبا لری نی تختیس و تفحص ایچون هر دیوانخانه
 سابقا ذکر اولند و غی اوزره راجع مهر و معتبر امیر لرایتو
 بری صدرده که اول جمیع احوالی علی التحقیق معلوم ایدینور
 و ایکی امیر کیر ایکی جانبنده او تور و ب تمینت اولان این
 و سارنده اولان کاتب دیواندره اوج دانی جمیع وزرا
 و امرانک اعدال و اکرم و فضل و اکرم لریدر و حکایت
 ایدر لکه اول امیر لرایچون مصالحه نندن فراغت اکلنلر
 عیش و نوش و استراحت لری ایچون باغلو و باغچه
 و بوستانلر و سایه دار انجا جلالتنده زینت ایچون
 لطیف صفت لره و او کلرنده و اسح میداتلر و جنت
 مثال مکان وضع اتمش لدره **فصل** و هر کون
 صبح وقتنده دیوان خاقان ده مصالحه ن کوردکن

ده

هر وزیر و امیر مصلحتی اوزره واروب امرای زندان
 داخلی دیوان خانه لرینه کتوروب احوالنی تقییس ایبر
 هر بیرینک مرا تینی کسینه کجه و بعضنه خوب اوزره
 و سائر ولایتلرده اولان سیاهستلر خلافت کیمینک
 لر دانه قورشوندن کران طوقلر چوروب بعضنه
 بو غازینه جنازه مثال کتوره و ایاقلرینه قورشوندن
 آغز بو قاقولر اوزوب و کیمینی صاحبندن آصوب
 والری بار مقلرینی آتسه اوزوب و ایاقلرینی قورشون
 لو بلره صوقوب شویدله کسختی عقوبتدن بهوش
 اولوب کورنلر مالک اولدی ملاحظه ایبر **مستور**
 اگر صد سال در دوزخ نشینی ز مالک غیر آزدن چه بینی
 چو دنیا مؤمنانراست زندان مشوک کن برین زندان چو
 چو دانستی کیمین بر مؤمنانست کسی لورا نخواهد مؤمنانست

بدین تا از کجایی در حقیقت • چو ما انجاروی اینک یقینت
 وطنگاه تو کر کردت بار • دوسه روز آمدی انجا بکار
 اگر دنیا ترا همچون بهشت است • یقین دان کافی
 بدانی لر شوی عارف درین جا • نه در بختی تو داری بند بر پا
 بلو شی تا از ویایی بختی • بخانی کاندرو باشد حیاتی
 حیات جان تو از علم دین است • چو در یابی یقین انی که نیست
 بسج ایند کشتی شان باشد • اگر باشد بجز نادان نباشد
 اگر در سخن میری بجه و ار • بسج نیت کنند انجا نوا
 بلن بهمدی بیرون شو ز زندان • که نادانیت باشیدن نیزندان
 و بو بیچاره لر زندانک • دیوانخانه لرینی و باغ و بوستان
 و امر آ زندانی لوزوب • و گروه گروه خلقی دیوانخانه
 لوزوب و بعضنی چهاروب • و کسینه کجه
 ایروب اول عجایبانی لوزوب ترسان و لرزان کیند

بیز دیوانخانه پیتش کن که جمده زندان دیوانخانه لرنک
 مقدمی اولوب و آنده اولان امره خواص خاقان
 چین اولوب و بیز سابقا پادشاه خطائک ^{تکینه}
 طوز دو غم سبدن خواصه عد اولنوب ^{بیزی اول اولوب}
 اولان وزیر اخصوره ابلدوب او تور دیلر و مسافر
 انلرک یاننده مردمان صحرانی و روستایان ^{اول اولوب}
 نند و لرنک قومی کبی اذب و حرمت و عزت و قان
 رعایت طبع ایتمزلر و مملکتلری غیره نیاده شهر بوقدر
 ملاحظه ایدر لر چون امر اسنک او کنده واردوق
 دست و پایمه بند لر او روب حبس خانغ یالتمز
 دروانه حبس خانه به واردوقده اطراف مزی ^{قلع}
 اولماق احتمالن بیز مکن آرادیلر بعده حبس ایدیلر
 بیز طولا قانیه ایکی طرفنده گروه گروه جلعی ^{تکینه}

باغلیوب چارمجه چلوب بعضی الی و ایلمی
 قید و بنده ایکن باشی صجلرنده اصاقومش لر بعضی
 بوعدا بدن صکره یوزی اوزر رینه ^{تکینه} چلوب
 و ایقلرینی کولری اوزر رینه چلوب بعده یوز
 ارشون مقداری بیز زنجیر ایله داخی باغلیوب
 کویا سینه لرنک استخوانی شکست اولدی
 صانوب اول بیچاره لره فریاد و فغان ایدر لر و بعضی
 بند و زنجیردن ماعدا صدوق لره صوتلر ^{کنند}
شهادت بو امور مسالغه و کلد ر بیان واقعه
 صدوقده حب اولناملر پدر و مادر لرینی قتل ایدر
 و اول صدوقلر اوج کوشه لی اولوب نعايته
 تنگ و پست اولوب یوسگکلی بیز ارمقار
 صدوقلرک بیز یسی آجدیلر ایچنده بند و زنجیر ایله

میر شخص ظاهر اولدی که بند و زنجیر اولدوغی میر بیلب
 و اول سند وقت مقداری ملاحظه اولمشه کویا اول
 جمیع اعضا سنگ عظمی طم اولمشه که اول سند وقت
 صیغشیدر بونوک کبی میر مهیب صورت مشاهد
 جانمزد نمزه و دواع ایتماک مرتبه وار دی و بو
 لری داخی ذکر اولندوغی اوزره جب ایلدیر بونوک
 خاقان دن اثر وارد اولدی که بند و زنجیر فرغ اولنوشه
 زندانده حالی قویالر زیرا اولنر بیابانی و صحرا ییلدر
 بونوک کبی عقوبت لری بیلملر و طاقت کتور فریدلر
فصل و پنجمه مثال اول زندانن عورتلر
 جیس اولندوغی بره باقیلور در باتلرندن بیرینه
 سوال ایتدی که زندانده نه مقدار حبوس صورت
 وارد دیدی که دفتر ایلد حالا اون ایکی بیگ عورتلر

و نقل ایدر که بودر مانده و دور مانده لری بیلمی الی کن
 محبوبس قالدق و هر کون کرده کرده خلقی جیقا رلر
 و خان بالغ طرفندن جوق جوق تفتیش ادلر کتور
 سیاستخانه لرده کتا هسلرینه کورده عقوبت لر و کتور
 ایدر لر و بو بیگنا هسلر اول شدت غذا یلر مشاهد
 شویله خاطر اولوردی که اول مجبده هلاک اولاوز
 و خان بالغ شهرینک بو یو کلکی اول مرتبه ده در که بیر کون
 دیوانخانه به واروب و بیر کون تفتیشیده قلوب
 و بیر کون جب کیر مکه ممکن اولدی چون خلاص اولد
 میری مفتیلرینک اوکنه ایلته یلر و مفتیلرینک
 دیوانخانه لری داخی زندانلر نده در و بو قدر عالم کتیش
 ایلدک هرگز اول مفتیلرینک مکانی و باغ و باغچه و تانلر
 لطافتی و طرافتی خاطر دن فراموش اولماز حضور لری نه وار
 قنده

خان بالغ طرفندہ یازمیلان جرم و اقرار نام فرمی ان
عرض اتدیکر سجاده منالی بر کاغذ خطابی اوزره •
خط خطابی ایله فلان نام کند جنک ایر و
ور فیکری جرمنه اقرار ایر و ب اول محله بیلد بولند
جب اولندیلر و اول مفیکر پیر و اختیار لر اولوب
جمیع مناصب لرینہ داخل و واصل اولوب ضبط بلکہ
تخصیل و تکمیل قانونلرنده فائق اولمئین اول مقاب
لائق اولمشدردر زیر خطاییدره بند جب وقت نفس
عظیم امور بوقدر چون اول پیران کار دیده و روزگار
نذرانیده مکتوباتنزی کور و ب احوالزہ واقف اولدوقده
اگرچه ظاهر اسپرک جرمکریوق اما ہمراہکنز بدخوا اولوب
بت قومندن بیرینی عصابیلد اور و ب سلاک ایش
فانونمز اوزره سیرک ہریرکزه سببہ بیر مدطار

۷۷
ویرمک واجب اولمشدرد و اول قتل ایرن سنہ
اوج بیلدوق حبس ایر و ب بعدہ قتل اولنوب و سیری
داخی اول زمانہ دکن بیر پیرہ کتک کو ماز لر مفیکر اولوب
واقع حالی یازوب سرائی پادشاہ کوندیلر ایرتشی خوا
کندی کہ قاتلی صاقلیبوب رفیکرینی حبس خلاص
ایده سنہ خان بالغده جزئی کلی جمیع امور پادشاہ
عرض اولنور اما خان بالغدن بخری شہر لودہ کہ حکومتی
خادم لودہ تفویض اولمشدرد اور فرؤمی اولسہ حکم ایر لر کہ
کلی اولسہ البنتہ خاقانہ عرض لار مدر و بعض زندانیکر
بند و عقوبتدن خلاص بولہ لر بازار باشلرنده و سائر
کندر کاہلرنده کیمینک بویونلرنہ قورشوندن اغر
بند لر و کیمینک بوغازینہ تختہ لر و کیمینک اللرنہ
و ایاقلرنہ دوردن بو قانخور و سائر انواع عذاب مبتلا

سیاستلری خلق اظهار ایدر لر و آفرنده هر یک
 کوننه یوز عصا اورر لر عورت اب طونی اوزرینه
 اوزر لر و جویمه لری چون کناهلرینه کوره بیرنجه مزیرنج
 یا بعدای یا طاری تحمیل ایدر لر فقیر اولوب جویمه ویرمه
 قادر دکل ایسه اجرتز بیرنجه میل میل بانلق پست
 یا عسکرت و سارخه متلرده قونور لر جویمه می
 تمام اولد فده عرض حالنی حاکم و والی اولان کسنه لره
 لوستروب مطلع اولد قلزنده سیاست یوز عصا
 اوروب آزادلق خطنی ورر لر خطایلر که جویمه لر
 بو اوسلوب اوزره اولوب التون واقع الماق
 عادتلری دکلر و مجرم که کناهلرینه کوره خراوسزا
 بولد قدن صکر چارسولر و کذر کا بهره اولان عسکر
 اوکنده اول کرفقار لری گروه گروه چیقاروب

کناهلرینه کوره شهیر ایدر لر اول عفتوبت نیده لر
 بو حالتلری کورد کلر نده شاد اولور لر زیر که خلاصلق
 نش نیدر و نمابنده کناهلر کار اولان زندانیانی
 که هر کون مقدار لرینه کوره کینجه واجب اولمشد کروه
 چیقاروب و هر کوهی اون ایگی دیوانخانه یه که انلر
 عدل و اکل وزرا و امراتصین اوتمشدر نوبت ایله
 ایله دوب احوال لری تقیبت اولنوب و اوزر لرینه و
 اولان شلنجه و غذا بدن خراوسزا لرن کوروب
 بیر یبلده که اون ایگی آیدر هر بیرینه آیدر بیر نوبت
 دوشوب ناکه اون ایگی دیوانده اولان امراتصین
 بریبلده اون ایگی کوره احوال لری تقیبت اولنوب اقرار لر
 ثابت اولوب یازیلور بو تکرار دن احوالی منجی مستور قالیوب
 محفوظ اولور قانونلر نده اهل زندان خصوصی جمیع

امور ملکیدن و مقدم طو توب خاقان متصل و اجا
نگراندره و لایت چنین ده سکن اولانلردن نفلاد
بیزم زمانم زده **سین** بنام بیز نرانده شنبه
و شرت بند و کثرت عقوبتدن بیز کونده اوج نقر
لسنه هلاک اولدی و قانونلرنده تلف نفس خاقان
خط کلک کر کردر مذکور لک و فاتی خبری سلطانیه
وارد قدغه غضب کلوب امر او وزیرا به ایچرودن خط
همایون جیقدی که مهمات اهل زندان ده اولقدر ایها
وامهال ایدر سر که بیز کونده اوج کندن فوت اولوز
بو عتابدن عتاب خوفن ایدوب جمله وزیرا و امر
اتفاق ایله زندانلره کلوب احوال کجوسلری تفحص و
بعضی ک بندلرینی تخفیف ایدوب و کیمینی بندن خلاص
و کیمینک طعاملرینی زیاده ایلدیلر و اهل زندانک

۷۶
اکل و شربی خاقان جانیند ندره کونده بیز کره و بیز لر
وحین اکلده قیدلرندن خلاص ایدوب و قضایا حاجت
ایچون کونده ایکی دفعه نصبت و بیز لر بعد کیمینک
حبس ایدر لر و زندانده اولنلرک توابعی طشرون
محبوسلری ایچون طعام کتوریک جائزدر اما بیزینک
ظرفلری حکام اوکنده علامت لرایله معلوم اولوب
ادخال اخراجنه کلی تفتیش و تفحص ایدر لر و خاقان
جمیع اهل زندانک آیدر بیز رجال و نسادن ایم ورمی
و سایر جرم و جنایتی تفصیلی او زره عرض و تمغین
مخفوظی اولوب خان بالغدن ماعدا جمیع ممالکن
اکثر اهل زندانی احوالی داخی معلومیدر سبحان ایدر
نه و جهله ضبط قانوندر بو که درت بیگ بیلدن
زیاده ملکدرینه خلل کلبوب دشمنلری ولایتلرینه

تلف بولا ممشل در ظاهر بود که پادشاه و در شدن
بیر قیل قدری ترک و تاخیر قانونگرینه قادر
اولمادغی انجون در **فصل** و اول کناهیگار
واجب قلد در انکر نغشینی انجون خاقان چین با
بیلده بیرگزه دیوان ایدوب اول خونیلری اونز
اونز جلا دلر اللربنی طو توب آدی آدی ایله خصوصت
کتوروب کناهیگرینه اعتراف ایدر لر انکاره
اصلا مجاللری یوقدر او اچمشدن که اهل خطانک
جهلاسی خاقانه نعت تعظیم و تکریم لرندن خاقان
خدا در دیو اعتقاد ایدر لر و خاقان بو حاله ظاهر
رضاسی یوقدر زبرکنند و سنی خدا پرست ملاحظه ایدر
اما کفر خطا دیر لکه بیره کورنمز اوج یوز تنگری
وارد که حالایری کورینور که خاقان در و اول اوج

۷۵
خلق ایدن بیر خدای در که اینه در اول سبیدندر که
اهل خطادن اولان خونیلر و سازکنه کار لو ایندگر
حرم خاقانک معلومیدر دیوانکار ایدر هر لر و خدو
بو امور سیاست ملکه انقدر دیوسلوت ایدر و خوج
داخی اون ایگی محاکمه اوج بیلده دگین هر آیدر حال
و اقرار لر خاقانه عرض اولنماغین انکاره مجال
مجال در خصوص خونیلر انجون بیلده بیر پادشاه دیو
ایدوب اعتراف لری اوزره خطلرینه قلم سرخ ایله علامت
ایدر اوج بیل تمام اولد قدرن صکره قتلرینه حکم ایلر
و نچه بیگ جمع اولنن قاتلرک باشلرینه قزل علامت
علامت ایدوب کرده کرده سر آمی خاقاندرن چبقا
قتلکا بیلرینه ایله در لر حفله نندن کلور لر و اهل خطا
کنند و لرینی علم ریاضیاتره ماهر ملاحظه ایدوب تقویملرند

قتل و قحط عظیم واقع اولور دیو احوال لرن بوسیل
نزارک ایدر لر و اول لایته کیده و ب کیر و ولایت
زومه کلان بعضی چارون نقل اولنور **تاریخ بورتک**
طقوز یوز ایکسینده بیز اول لایته اولوب
ملک خطابک **روشنکسی** نام بیر سنده
عظیم قحط و بی حد خلق تلف اولور عاقبت حکمت اوزره
علاج ایتمه بلر **بعد ازان حکمت شناسان** و اول
عقل و فضل جمع اولوب **رای لری بونوک اوزره**
مقرر اولدی که قتل لری واجب اولان لری کوندرن
هلاک اینمیوب کجه ایله ایده لر **تمام ملک چینده**
بیر کجه ده حد و عددن افزون نجه بوز بیک اد
در لودر لوش کللر ایله قتل ایلمه **خصوصا**
خان بالغده بیز جمعک اعضا لرینی بند بند آیردیلمه

۷۲
و بیز فرقه نکت بو یونلرن اوروب و بیز جماعتک
الترین و ایاقلرن کسوب و بعضیکت در سیر چمن خا
و کیمنی بو غازندن آصوب و کیمنی جنکاله اوروب
و کیمنی پاره پان ایلوب و کیمنی سر نکون آصوب
و الحاصل هر بیزی بیز نوعیله قتل ایروب صباح اولدوقده
خلق تمامنا پیچیقوب بو حالت لری شاهده
خلق خوف و خشیت کلوب جوق کمنه لفساد ایتمک
فراغت ایروب نقل اولنور که کلجک قتل مانده
بوسن تبیردن **اول سنه نکت عشری مقداری آدم**
هلاک اولدی **عجب تر بودر که بو قدر بیک هلاک**
اولان آدمینک هر بیز بیک باش لری باشقه
باشقه بزر صندقچه پی قویوب **وا اول کیمنه نکت**
آرینی باباسنی و شهری و محله سی آدینی و کناهنی و علیج

بیله اولدوغنی هر آیدره قانقی دیواخاننده
 و انقی امر انقبش ایدوب و هر بیله خاقان چین اولکنده
 نه نوع کنما ایدر و کنه اعتراف و اقراری یازیلوب حجت اولدوغنی
 اول صند و فچه لره قویوب او توز ییلده دکن فرینده
 حفظ ایدر لر مبادا اول مفتولرک تعلقا تندن
 بیر کلوب بنوم بابام یا اوغلم یا علم یا علم یا فرزند اسم یا فرزند
 بیری ناموم بیره قتل انکسین میود دعوی ایدره او ان نامه
 خاقان حکیم ایدر که اول کس نه نکت باشنی بولوب
 کنانی نه ایدر و کنی بیلوب مد عیلمی اول حجت ایله
 الزام ایدوب قتل بی گناه اولدوغنی جمیع خلق بیله
 بعدده اول ایشلمی فرینه دن چیقاروب دریا
 اتر لر و خطا نکت بونوک کبی عجائب و عرابی چوقدر
 و بیله بیر اوج بیله مجوس اولان لردن زندانی بولور
 لردن

قتل لازم اولانی قتل ایدوب و کنا اسلمی ایدر
 کیمنی فیل بان کیمنی دیده بان کیمنی پاسبان
 کیمنی عسکریوب و بعضنی پاسبانده و سر خانده
 لوندروب و بعضیلمی کنا اسلمی کوره چارسور
 و یول ایشلمی و در بند لرده خلقه موجب عبرت
 اولمچون عیب کینلر و عزیز عصبوت لایدر لر
سکر بنجی باب اهل خطا بیله بینه و جهلمه و بطور
 عید ایتد کلرینک بیاننده در مردمان خطا بیله
 بیر فصل شتاک فرقنده عربیده ییل باشنی حرم
 اولدوغنی کبی انکرک ییل باشنی و مالکینک تحصیل
 حسابی اولان مانده تمام اولمانغین تمام ملک چین
 خلقی عید ایدوب بیری مقداری کچه و کونز سوز
 و ساز ایلم متصل عیس و نوش مشغول اولور لر

و خاقان چین ایوان سراید به بیر عالی صفت او سنده
تجمل تمام ایله بیر فرین التوندن نیم تخت او زین
او توروب جمیع وزرا و امرایه حضور خاقانه حاضر
اولمافه اجازت اولور بو قدر بیکر بیکر و بیکر
رنکارنک اطلر خط ایله مزین و آراسته اولور
بعضیسی احضره و کیمی احمر و کیمی بیونی و کیمی بو قلمون
و کیمی الماسی و کیمی ایوان ابله گروه گروه بیز
یا سنده او توروب و اطراف عالمدن کلان
ایچین و کیمی مغز و محترم اولان خلایقه در
اجازت و فرمان ظاهر اولمافه اول ایوان نر بامکان
حاضر اولور لر و خاقان داخی اول کون دیوان
ایوان ایواننک تزیین و تخمین اضعاف ایزو
مانند دیوان اسکندر صاحب یونان اولوب

۷۸
اول کون جمیع وزرا و امرایه ساثر جوانیده کلان
ایچلی لری و اکابر و اعیانی ضیافت ایدر **کفر الحانوع**
بهشت اندر مثل چون مطبخ دن که باشد اندر و مرغان پیرین
بهشت پر طعام از بهر مست تو عای میل تو سوی طعم
بدنیا خوردن و و ز آفت هم جو می خوردن نخواهی بکندی
بهشت صوت ارچه دلپذیرت نسبت با حقیقت ز مهر
بهشت خاص فی ذوق طعمت که ذوق حق بحق لاکلاست
بصورت چون منت خود این جهان را بدست آور بمعنی ذوق جانرا
مشوشا و از بهشت و نعمت او مهرش از ذوق و از نکت او
جو صدیقان زهر دو کون آزاد بخورد بنده حق مشوشا
و ایچلی که هر بار ایوان خاقانه کلور لر اول آنلری مطبخ
پادشاهی به توروب ضیافت ایدر لر و مطبخده
مسلمانلرک اشجیلی باشقه و کافر لرک طباطبالی باشقه

و او **بجی در بند** سیر ایک بیر جان بندن خاقان جنگ
 ولی عهدی اولان او خلیفکت بیر دیوانگاه ای وارد که
 بیلده اوج کره خاقانک دیوانه حاضر اولان
 جمیع وزراء و امراء و سائر اکابر و اعیان انوک
 دیوانگاهینه با باسی دیواننده طور وب و او تورد
 کبی آنوک حضورنده جمع اولور لر و تجار دن انده
 حاضر اولان لردن منقولدر که بزم زماننده خاقان فوت
 اولوب و حضورنه وارد و غمز اول پرخورشید طلعت
 عطار طافنت با باسک تختنه جلوس ائدکه
 واقعنده سید انبیا و سید اصغیای کور و
 حضورنده ایمانه کلوب او پاند قدده حج سنک
 دیواننده پیش خط ایله کلمه شهادتی یا زنت کور
 اول زمانده خان بالفده علماء اسلامدن بیر عظم

ساطع البرهان مننه اولوب آنی کتوردوب اسکات
 نظهار و اشعار ایش ابرته سی و زرا و امرای
 خطا ایشدوب سیر ایلد و کک وضع خلاف
 قانونمزد و همیشه نظام اسیرک قانونکره مخالفتم بود
 سیرک باطنکرده اولان خلاف قانونه نیم حکم
 واریدر خاقان اولان سیر داخی بنوم باطنده
 امورده نه دکلر واردرد دیو جواب و برش باقی
 اموری محسند ذکر اولنور و نقل اولنور که باهند
 صکره انوک کبی بک چینه کالی اوزره بیر حکم کلیمش
 و روایت ایدر لر که پادشاه اولد قدده صکره قانون
 اوزره حکم و حکومتدن صکره حلوتنده بیر نیم تخت اوزر
 نواضعاً بیر زمان ابانغ اوزره طور وب بعدده حضرت حقیقه
 نیاز ایله سجده ایدوب حرمی جانینه کیدوب

روایت

دیوان خلقی داخلی پیرلو پیرینه کبدر لرشن و حکایت
 ایدر لرکه اول پادشاه عالمینا زماننده نجات ^{لندن} عهد
 سارخا قانلرک خراشن و دفایندن زیاده
 بیکرمی خزانده دکرمن طاشلری کیمی زنجیر لرایل
 التون و کش اصلوب مالامال اولوب و اول خزانده
 بیر گزنجی التون و بیر گزنجی کشرن بنا اولنمشن
طغوزنجی باب ملک خطایک اوز ایکی قسمی فصلی سنه
 روایت اولنورکه ملک چینک اون ایکی قسمدن
 بیر قسمده ایکی آی یوریدک قسم اولن **شنگسی**
 دیر لر بو قسمک شهر لری ادی کنجان فوه و کنجو جو
 و دنک جو بو اوج شهرده مسک حاصل اولور
 غیر شهر لرده اولماز و بوقسم ده جولان فوه
 و کلان فوه و خونان فوه بو اوج شهرده رپوندا اعلا

حاصل اولور غیر شهر لرده اولماز و جندی فوه و جندی فوه
 و بیلان فوه بو شهر لردکر اولان قسمک اولوریدر که
 یول اوزره واقع اولمشدر اطرافنده اولان شهر لره
 بجد دره و هر شهرده مهر جامع واردور ادنی شهری
 تبریز کبدره **ایکجه قسم** اون ایکی قسم کب چیدن
زراستان دره بوقسمده عجایب چینی لر و طبقه
 و آهمندن و التون کشرن غرایب وضع جا بلر و صخر
 و تبیلر و صراحی لر و سار اوانی بیتلر ایدر لر که کور لر
 حیران اولور لر بو قسمک بیر مشهور شهر **مغنا**
 در که باقی تحت قدیم ملک چین دره فغفور چین
 و پادشاهان اقدیمین و شهر نشانان پیشینه
 باقی تحت اول ایدی اول شهره چار با حیوان کلن جمع
 یو کلرینی ارا به لره یو کلر و ب پیاده اولر جکر لر و اول

فغفور چین و سلاطین پیشینک تاج و تخت لری
 عادت اوزره بیر لرنده طوروب و هر صبح اولنده
 اولان امر او اعجاب دیوان اسلوب سابق اوزره
 اول تختک اولوب طور لر اگر بیر کون ترک ابد لر
 جمیع کتکار اولوب امر اسی معزول و سائر کبر اسی کیمی
 قتل و کیمی هم اولنور و خان بالغ تاریخ بجز نک
 سکر یوز قرقنده بنا اولنمشدر اول سبدن که
 دشمن لری اولان طائفه فلما قات اول محل کدر کا
 اولما شین ان لری منع و وقع ایجون خان بالغی بنا ایشلر
 و اهل خطا کیمس یه تعصب ایدوب ضرر قصد ایتن لر
 بهمان حکمت اوزره ملک لری حفظ و ضبط ایتکه
 اجهت ادا ایدر لر **او بجهت** ملک خطا بدن خان بالغ
 سز کور شهرک اچنده طرف شمال بسنده بیر ابراق

وارد در که ایکی میل مفذاری طول و عرضی وارد اهل خطا
 اول ایز ماغی قعر ندن هندی ایله قازمشدر که
 اول نهدن او توز دلم سن یوریدر بر وود خانه
 تحصیل ایدوب خاقان چینک اول یری حصاره
 اولان سربلرینه و اطراف لر نده اولان خانه لرینه کور
 بعده شهر خان بالغ دن پیقوب جوا ننده اول
 باغ و بستان لری سوار دقدن صکن اطراف مملکت
 روان اولور و خان بالغ لفظ غور ایدر اهل خطا لسا
 آدی دیو در که پای تحت دیکدر اول مملکت متاع
 لشدر و خطا یدر معدن کش اول مرتبه ده کثرت اوزره
 در که اگر ممالک ربع مسکونده کمش حاصل اولما سه خطا
 معدن لر نده اولان کشک ربعی کفایت ایدر دی و ممالک
 چینده ذکر اولان معدن لر و امتعه و قماش لک کثرتی

خان بالغه دره و مذکور کانلر و متاعلرک اصلي خان بالغه
قريب **دی تنک** نام بیر شهرده دره و او دون بیر
طاشن یا قزلرودید کلری شهر خان بالغ دره زنجیل و میار
چینی و کبابه چینی و ساژولایت چینه نسی
اولان دارولر اول شهرده زراعت اولنور
مک خطانک **در دنجی قسی** همیز دره و اول مک
شهر لری آوینک منهور لری **جو جوسا** لار فود و اول
دبارده فلفل و قرضل و بلبله و ساژولایت
اوویله و دارولر جوق اولور اما طوز غایتده
قیمتده اولوب بیر درهم طوز بیر درهم کشفه صابنلور
و ذکر اولان قسک **بختی قسنه** قوکنی دیر لره در لودر
اطلس و کنیا و کتان دن نمازک قماشلر و ساژولایت
چینه نسبت اولنور متاعلر انده حاصل اولور

۸۲
و اون ایکی قسم مک خطای دن **التنجی قسنه**
بختی دیر لره که طول عرضی اوج ایلق بولدر که
بو قسک جمله خلقی فغفور ی ایشلر اصل فغفور
غایتده بیر لطیف آق طاشدره که لطافت نهات
یوقدره اول طاشدی و کر لره اون کمی اولوب بعد
الزلزله بپاره بعد طاشدن بیر بیرینه متصل
اوج حوض ایدر لره و اول دو کاش طاشی اولکی حوض
زنک اید بکیلر و مر لره اوزرینه بحق اید کلری کمی
اول مد فوق اولان طاشی صوابله ازوب
حال ایدوب اول حوضه دو کر لره و انده متصل
نچه زمان قاشدر لره بعد ایکنی حوضه قوکنی
وانده حاجی عاتلری اوزرینه نچه مدت طوروب
و مالشری یوب بعد اوجنی حوضه ادخال اولور

و آنده تا صوفی بیدوب بالحق لیمی اولیجه قورلر
 و اول بالیجی دایما لکنلر ایچنده مدت مدیده ده
 دایما سحر ایدر لر اکثر ازمانده بابا الیری اول
 بالیجی سحر و ب کاله ایچجه عمر لری کمالنه ایروب
 اولادینه میراث قالمور که آنلر عمده کتور روقلر
 ایته کلری معفوریلرک اوزرنده اول فصلده
 اولان چیچک لک صوزن بیان ایدر لر ^{اولان} بهار دهره بهار
 و الحاصل فصول ربعه ده اولان از هارک شکر
 نفس ایدر لر ذلر اولور و غی اوزره اوج حوضی
 و ابیجه صاف ایدر لر اولکی حوضک بقیه سنده
 فلان باجندن ایته کلری او انی اونی و ایکنی حوضن
 ایته کلری میانده و اوجنی حوضن اولانلر اعلا اولور
 و بعض معفوری اولور که پیرنده بیک دریمه صابور

انوک کبیلری سارویاره چیقار فر لر و
 جنسی التون ایله برابر وزن ایدر لر و معفوریده
 اوج خاصیت وارد که بشمدن غیری بهیج بیروم
 یوقدره بیری بودر که ایچینه هر نه قورلر
 اشاغه اینوب صاف ایدر ایکنی بودر که اسکیم
 اوجنی بودر که الماسدن غیری بهیج سنده اکا تیر
 ایروب خواشیده ایتمز الماسی آنو کله تجر به ایدر
 و آنوک ایچنده طعام بیک و شراب ایچک عقلی
 زیاده ایدر و طبعه نافعدر و هر نه قدر قالیک
 اولوب ایته کلری نقش کوزک آتیه باجر اغه
 یا کت شطوت لر نقشی ظاه اولور ذکر اولان مجالک
 بیدجی **تسبک** اولکی شهره **خسای** دیر لر
 و اول شهر بو ولایتدن اون شهر کور مشلر

انگردن بیریمی بدی که اول شهرک بو یوکلکی اول
 مرتبه ده در که کنار شهر دن بیر صیاح کوچ ایدوب
 اخشام دک یوریدک نصفنده فونوب ایرتشی
 فالقوب مغرب وقتنده شهر که آخونده نزول ایلد
 اول جماعت دیدیلر که سوزی کر جکر خطانک
 اکثر شهر لری بو منوال اوزره در و خان بالغ خود
 نهایتده عظیم شهر در خطاییلریانتده شهر لرنک
 بو یوکلکی و کوچکلکی عددی حساب ایچ کیدر
 صغتی و مقداری سابقا ذکر اولمشدر و خلقنک
 غلبه و کثرتنده سوز یوقدر و ملک چینک کجی
قسی مملکت یوزن در که ربع مسکونک
 نهایتنده واق اولمشدر ایکی طرفی دریا و بر جانبی
 بزرگ قوری جانبنده ایکی ایلق مسافه مقداری

پیره خندق کسوب و دیوار چکشدر سببی اولکر
 زمان اولده اول یارک حکومتی غیری حاکمه متعلق
 اولوب حالا خطاییلر آلوب اسلوب مذکور اوزره
 ضبط اتمشدر و اول دریا دن کثرت اوزره علا
 و ادنی مخصوصا لؤلؤ لالون حاصل و لمغین
 نهایتده ارزان اولوب شوید که خان بالغده
 بیر درهم و زننده اولان لولو اوج دریم کش
 صاتیلورمش و قوروجانبنده اولان پیرلرده
 یا قوت چوپر وزه و سارچوهر معدن لری جوی اولمیش
 بهمان لری نهایتده ارزان المیش و ملک خطانک
طفوز بجی قسمنده کولنی دبر لر و اول ولایت
 نهایتده معمور اولوب شوید که ادنی بازرگانک
 سرمایہ سی یوز بیست دریم اولوب و گاه اولورمش

اول دیارده اولان بازرکان لر بیر پیلده حکام
 چین اولان سلاطین خزینه سندن افواج اولان
 عساکر خطایه که نیجه بیک تافته و خام و ملون
 اطلار و هرک به پیلده اوج دفعه کبیرد کلای
 اوج جامه و زربفت و سازافته احسان ایدوب
 و نیجه بیک فلماق خلتمه و جماعت هندو مسلمان
 لره که مالدده آزه و غرتده معزز و مکرم بخش
 و انعامده ساز لرندن زیاده ویرلمکله محترم
 اولوب و تبت و ایغور و اوچد و جوخت
 و ساز نیجه بیک خلقت متاعلری کولستان
 قنوروب انده اولان بازرکان لر التون کیشله
 صاتون آلوب و اول متاعلری اهل هندک شرق
 جانبندن کلان بازرکان لر الور لر مک چینگ

او نیجه قسیه جاده در و اول عظیم بندر در که
 جمیع هندک بند لرندن اکامتاج کلور
 و مملکت خطا بند لر نیک جمعی اول بندره
 محاجدره زیر طرف جنوبی و مغربی ولایت
 هنده متصلدره جمیع متاع هند شکر و ساز
 دار و لر و قماش هندیلر و یا قوت و غیره
 اندن خان بالغه کلور مک چینگ **اون برکی قسمی خن**
 زبان سابقده سر حد خطا ابدی حاله سر حد
 اسلامدره و آنچر و ده اولان شم لری خاقانه
 متعلقدره و آنده حاصل اولان متاعک اعظمی
 بش طاشیدر و خشنده ایکی ایرماق واردر
 بیرینه آق طاشدر بر لر اندن نیشم سفید حاصل
 اولور و بیرینه قره قاشدر بر لر اندن نیشل و سیاه

ششم چیتار. وقتنده اول ارما قله طاشوب بعد
 نزول اتزکده. اون کوندن صکن کنار لرنده ششم دوم
 بویو کلری پادشاه مخصوصه خرده لری.
 خدمتکار کر کرد و پشمک معدنی غایب در کوش
 یوقدر اهل اللهدن بیرینه دیرلر کشف
 اولوب خبر ویرمش که حیواندن اولاد طوغدوغی
 اول دیارک طاغرنده اولان طاش لرندن ظهور
 ایدر. و طوغدوغی زمانده ناله لر ظاهر اولوب
 پشیرکی بیقاریره دوشدکه آب و هوا تاثیرندن
 قدرت و فرمان حی و سنان ایله طاش اولور.
 ممالک خطایده اندن معتبر برجوم یوقدر ملک
 چینک اون **ایکجه نهمی** نهایت انقطاع **ضده**
 در با شرفک کنار ایدر. وانده ایکی شهرم وارد

بیرینک آدمی **وان** پیرینه **وان دون**
 دیرلر. و اول ایکی شهرک بویو کلکی خان بالغ کبیر
 وانده حاصل اولان متاع شکر در کهنی اول مرتبه
 در که. اوج در هم شه بیر رطل عراقی شکر مکرر و دیرلر
 و اول ولایت غایت ده اسیر **بک الحفانی**
 در فقر از مر که پرسیدمشن. گفت اگر برسی برسی از بحر جان
 سال و چون طلب دی او سر. باشی از فقر اندکی یابی خبر
 در فقرت چون کریان کشت. راهیت جاهت زکرون بر
 پادشاه فقر ادر ملک جان هست بی زرنه او خوشیدن
 حاج خود کرده ملوکان خاک پایا. بوده خیل سرکشان او رکدا
 دائم از خلق نکو دجوی خلق. سوی خالو آدمی او نه سوی خلق
 در پناه فیضی او از صد **بلا** در سلامت دیده آفر خوشی
 تعب کوشین بهشت جاودان. جامی ل آفر همان باید این

از فراز بارگاه عز و جاه انکسند دل را امل در خاک راه
او نتجی با سب
 اهل خطانک صحبت و طوی و انوک ترتیب
 و تعظیم لری نیاننده در اول قومک صحبت
 و طوی لری بگی و تعظیم و تفخیم لری مثالی هیچ بی نام
 خلقه میسر اولما مشدر و صورت عشرت لری تک
 ترتیبی بود که اگر طشره ده اولان باغ و بستان
 و کربستان سرالرنده اولان مکانک بیر جانبلنده
 مانند سرو و ارغوان موزون فدالردیکوب
 و بیر طرفه انواع گلر و شلوفه لری وضع ایدوب
 و بونلرک التنده و مقابله سنده زرنکار صند لیلر
 قوروب اصناف نعمت و میوه لری و صراحی لری
 ایله آراسته و خوبان خطا بیلرک سازنده و کویچه

ایله پیراسته اولوب اوقات فراغت لرنده صحبت
 مشغول اولور لری اکثر زنده و کوینده لری
 صاحب حسن پاکیزه دختر سعادت اختر لری اولوب
 خصوصاً کوینده لری داودی الحان اولمیانلره
 کمالا تعلیم ایتدر منزل اول جهتمدن هر مور
 حکمت اوزره ملاحظه ایدوب خصوصاً مجلس
 لائق اولان حسن روی و خوب آواز در که زیب
 و زینت و پیره **قطعه** خوبی روی خوبی آواز
 میبرد هر یکی تنهادل چون شود مرد و جمع در
 کار صاحب لان شود شکل محللرنده گروه کرون
 خلق اول زین اولنان صند لیلر اوزرنده اول
 موزون درخت لرنده که چار طاق لری و رواق لری منظره
 و مجالس کله کل و میوه لری ایله برزین اولمش در

او توروب سازنده لرساز لری ایله و کوشه
 هم آواز لری و ورقاصل هم باز لری ایله صحبت و
 و نوشته مشغول اولوب دنیا جنت کافران در
 دید کلری خبر مکرطوی خطا بیان در **مثنوی**
 بخون خوردن اگر چیزی نخوایی مرغ از من اگر گویم تا بهی
 نه حیوانی نه انسانی بمقدار جو بیست و نوسوی علف از
 بهشت اندر مثل چون مطیعان که باشد اندر و عرفان برپا
 اگر طاعت بر آن کنی تو نه پای مرغ خود بریان کنی
 اگر طاعت ترا بهر نعیم است ز بهر حق سزای آن حجیم است
 صراحت کس را که باشد عقل همراه بخوید مطیع الا حضرت الله
 نشان ابلی چیزی گرفت که مطیع جویی و زانت خبر نیست
 چو دانستی که خوی خود است با کن خوی بد زیر که زنت است
 بصورت چون نت خوردین جهالت است آور یعنی ذوق جانرا

و اول ولایت اوزملرینک حزه سی یوقدر
 اول سبیدن اون در لو شراب و عرفی دوزر لر جمله
 بر بخندرد و سزای خاقانک ایکنی قلعو سنده آق موز
 حوضلر بنا اولنوب اوستلری اور تلمشدر تک
 چینک اون ایکی شمنده خان بالغه کلان
 جمله خلقت شراب لری که انله ونجه بیگ
 خاد ملر و سزایلرده اولان فیزلره ونجه بیگ
 اعر و کبرایه اندن ویریلور و اول برنج شرابنک
 حاصینی بدنی سمدر و تندرست ایدر **بیت**
 شرابی که سرستی صفت و امشع این اگر آب حیات
 رخ قدر کل وصل با دوه پرستان دیشک و لایق تک دانند
 ای بی خبر ازنی خبری معذوری سرست درین شیوه تان
رباعی یک جرعه می از ملک جم خوشتر و زرد قدیم غلامی خوشتر

آه سحر از سپینه هزاره از ناله و یازید و ادم خور
توکل و ادب خطا بیلر بر مرتبه در که کویا ادب و عز
و حرمت که جمیع خلق عالمه تقسیم اولتم شد
انترک مردان و زبانه و بیشتره **نظم**
ادب چیست از نور الهی بنه بر سر بر و هر جا که خواهی
اون برنجی باب خوابات و خوابانگیری بیانشه دره خطا شهرت
هر شهرنده مفسوده عورتلری چون باشقه محل لر و ار
اقلی شیوز او دره و بیک دخی اولور اکثری
بیکلر فیزلر پیدر که با یا لرندن در لو در لو کناه ظاه
قانونلر اوزره جب و قتل اولنوب بیک
او علقری ادنی پایه ده عسکری اولوب عورت
وقیزلری جزاء خواب و بیاب اولوب نام و نشانه
قلمر ذکر اولان کناهلرک انواعی بودر که خاقان

۸۹
صادق و ظاهر اولان احکامی اول حیره حاضر اولان
انساندن نوعا ترا تک فصد ایدوب خلوت
بیر مقدار کیدوب خلوتده حکمی ایتیک جزات
ایدو شکایتیسی اولوب یا خود خیانت ایتیک اندیشه
ایدو و یا خود خوابانده اولان عورت ایدو
ایتیمش اولان زبیرا خوابانده اولان شوکت حسن
و جمال لری روی زمینده بو قدر اکثری وزیر و امر
قیزلری و همشیره لری و عورتلر پیدر ابلیس و شیطانک
و سوسی ایله اختیار لری الدن کیدوب خصوصاً ایام
جوانی اولابی اختیار عاشق اولوب اول مفاسده
ارتکاب واقع اولان ذکر اولان کناهلرک بعضی شهر
خلقندن ظاهر اولور کند و لری حسن و قتل اولنوب
عورت و قیزلری و قیز قیز ایشلری اسیر و دستگیر

اولوب صائبلور اوغللری و قرداشلری لشکری اولور
فصل و استسقا قانون لرندره خراباتیلره
 مخصوص در سببی اولدرک اون ایکی قسم ملک
 چینه اولان و زرا و امر لایبقطع احوال ولایتی
 خاقانه عرض ایدوب و متصل جوابلری کند و لره و اصل
 اولور اتفاقیبیر ولایتده باغمور یا غماسه و نه مقدار
 قار یا غویب و فاج کون طوروب و فاج کوره باران
 اولوب و بهر بار یا غمد قده نه قدر پیر زراعت اولمشدر
 و س تراحوال رعایا و بریانی دایما خاقانه انهار
 ایدر لر و جوابلرن اولور اتفاقیبیر بیره باغمور یا غما
 دونعن عرض ایتد و کده خان خطادن خط کلور که استسقا
 اییک و استسقا خرابات ده اولان عوراته مخصوصدر
 و خراباتیلرک استسقاییری اول ولایتلرده اولان

۹۰
 کلید الوده دره و انده اولان خراباتیلر استسقا
 عزم انلر جمیع توابع و لواحتلرینه و صبتلر ایدوب
 الواضع ایدر لر زبراکه اول طایفه زانیه اولمغین
 واجب القتل اولوب و انلر قتل حکمت اوزره
 موقوف اولمشدر و بیر عتد داخی انلر خانبدر ایکی
 و اولاد ایدر لر اگر انلرک استسقای مقبول اولوب
 باران اولسه نیچه بیگ حبس و قتل و لنور زبر اول
 قومی خراباتیه سور دکلی زمانده شرط اولمشدر
 استسقای قبول اول ولایت حاکمی انلردن
 نه مقدار استسقا قتل ایدره و اول زبانه انلره
 اول کلید اده اولان مال و قافدن انلر طعام
 و پیر لر حیواناتدن اکل ایشمک ایله تصفییه تحصیل ایدر
 دیسو اعتقاد ایدوب تا زمان مقصوده دکن حالدر

یوم سوال اوزره اولوب اول زمانده جماع دن
 پیرمیزایدوب استسقا بیچیف قلمری اوانده اولت
 رویان هزاران ترس و بیم ایله نالان و کریان کوزان
 ولززان اولوب الوداع کنان اول محله روان اولور
 مبدیم صورت توغیر میگذارم کوی تانبوشدر و زمین ماه خواباتی ذکر
 و صورت و طور استسقالری و اول جماعتک سازنده
 و خواننده لر نده بیر گروه او توروب سازلرن جالوب
 و کوینده لری داخی اون مقامده تصنیف لرن انواع
 سوز و ساز ایله عمله کتوروب و رقاصلر داخی
 ایله ایکی بازیه های عجیب و لعبهای غریب کویتر لر
 بعده بیر گروه داخی قلوب بت او کتده بازیلر
 و رقصلر اظهار ایدوب انواع زاریلق ایله یوزلرن
 بیرله سور لر بو اسلوب اوزره جوق جوق کیر و

طاق قلمری طاق و باغ

کیروب چیقار لر نیچه زمان ترس جان دن نه میگ
 ونه او یوماق و کیمجه و کوندز زار بهای جانسوز
 و ناله های دلفروز ایله بیت ما ز آدم در دل می خواستم
 تا جهانی را بر و آراستم بو نوع زاریلق قلمری او مرتبه
 ایدر لر که تا و آب بی عذت و خلاق بی ضنت اولور
 و سمند و بیچاره و آوان کرک احوالنه رحمت
 ایدوب دعوتلرن اجابت ایدوب و گاه باران
 بیر مرتبه ده کثرت اوزره اولور که طاق قلمری سیلر
 کلوب نیچه شهر معظم لری خراب و بیاب ایلر و حکمت نشان
 خطای دیر لر که اجابت استسقا ناله و جان سوز
 اولوب اول سبدن حباب تیلری پیدا ایدوب
 فتل ایله انلری فور قودوب چون باشلری ترس
 و پیمندن ناله و زاریلقلر ایدر لر ایند منان و اول

مانده سیل عمر

و اول حی و مستعان . انلرک نادانلق ایله ایترک
لنا هکریه باقمیوب باران احسان ایدر بیت
بنادانان جهان روزی سنده که دانایان دروچیرانمانند
جمله رار و بره کعبه مقصودست زند و سجاده نشین زاهد و چو
اگر انلرک زاریسی مقبول اولمیوب یا غمور یا غمایوب
فحطلق واقع اولوب و یا خود آرزیاغوب اکثر اشیا
کران بهایه چیقوب ارزان اولمازای بعضیسن
اولد وروب بعضیسن خلاص ایدر لر . **و کوی فراینده**
اول قومک اولادی انچون معلم خانه لر بنیاد
ذختر سعادت اخترانیه سازنده کت و خوننده
و پسر لرینه ر قاصلق لر . و عجیب و غریب اوپونلر
تعلیم ایدر لر . و اول خورشید روی و سنبل بو
پسریزاد . و حور انزاد . لر خیل خیل ساز لرینی بو کوی

حمایل ایدوب . و صراحی . و سینه فقویر لرینی مدام
مدام ایله طولد وروب اللریه الوب . **نظم**
جمله موسیقا رزن بر بط سرنی لحن و دشتی جان فرامی
برشیده آن تیان ک سماع عقل و جان کرده جان ترن
رقص کنان شوروشین بی پایان ایله جوق جوق مانند
فلندر ان چاک کریبان اولوب . بازار لرده سیر
ایدوب عشاق لیرنک سیم و زرین . و سائر اتمو
وزیورن الوب بوسه لر انعام و احسان ایدر لر
وانلر که پادشاهدن علویر لر خرابات ده
اولان عورات ایله صحبت و عشرت ایدر لر
اگر طوبیور . فصاحت در دیو اولد و ور لر
و اول مکانلر ده تلف مال و مال ایدنلرک اکثری
اهل حرف و بازار کان در . و هر شهده خاقان

آرا به لره وضع اولمشدره و معتمد لر تعین اولنوب
اول کس نه لره مال منالان خرابانده تلف اینو
عایت فقر و فاقه دن بازار و محله لرده هلاک
اولانلری کونورب دریایه اترلر زیر مملکت
خلقی اولاد و انسابلری اول قباحه ساکت
اولمق خوفندن سیاست قصد ایدوب اول کس نه لره
اصلا رحمت ایدوب بیرجه ویرممکین آجقلندن
هلاک اولورلر و بعضی آجلق وقتدن بایرینه
و بدنلرینه گهله لو اوشوب ایلکیشر کس نه بیر
ایل اتفاق ایدوب خلق لوکنده دوکوشوب فریب
شدن باشلرینی یاروب و بوزلرینی شیشه
تلا اولاکه دکان لرده اولان بازرگان لر بر درهم
مقداری نسه ویره لر و باوجود او خلق حربه

در که بیر در هم نشتمش یون ویرر لر و بیر بوله بیر کا
طعام ویرر لر بو او جملغه کوره اول قوم ذره و حمت
ایدوب اصلا ذره ذره قدر نسه ویرممکین آجقلندن
هلاک اولورلر و اول اتفاق ایدن حریف لر عایت
جو کلندن صاحب دکان اولانلر حضور زنده اولقدر
حالات ایدر لره قتلدن غیره معارفه در مان اولیا
اول ساکنلردن بیر کی دکانلری اوکنده هلاک اوله
معاتب و معاقب اولورلر و کل غرامت جکر لر
اول جهت دن البته بیر مقدار نسه ویرر لر شوکه
عظالمی بیروانه خود و بیرجه فندق و شبنم
داخی رضی اولورلر و اول جماعتیک بعضی عایت
غیر شدن و کثرت قتلدن لانی بالجغه سوروب
اکا بردن هر کیمه راست کله اندن احسان طلب

اگر نشسته اید بر سر خاقان جانبندن اول قدر رخت
 وارد که جامه و لباس لرینه اول بالجی سوره نشو
 ببردانه فندوق و مستوق و بر سر راضیدر و بر سر
 لباسن سرو ایدر و اول کسنه جانی قور قوسندن
 ایشدرد دیر لر بو سیدن که بیریگی کرده است معذره
 اولور لر اگر زیاده ایلسه هلاک اولور لر و نقل
 اولنور که ذکر اولان مشت زنگن بیریگی شده
 و بوزینه بیریگی کل دو کدی مقابله سنده خرازی
 چون ببردانه جو زه راضی اولدی و اولایت ده
 عادت بودر که او یله وقتنده مشتری نکار ملک
 چون صکر خلقی کار و سبلرندن فراغت ایدر
 خواباته واروب و خواباتیلر اصنام مصور بکی
 مذمتب لباسلر ایله کندولری زینت ایدوب

در کتب معتبره
 در کتب معتبره

چار طاق لر و پنجره و منظره لرده اولوروب داخله
 دوشنی باغ جهان کبی لطیف مکانره کتوروب
 رفاصلر و خواننده و سازنده لر کرده کرده
 و خیل و خیل قارشولرینه کلوب اطلس و کنجا و سائر
 اقمشه خطادون پسترو بالینلر ایله نرین و محلا
 تختلر اوزره جلو س ابتدا و روب همیشه و عیشت ایدر لر
کلام کلشن شراب و شمع و شاهدر ایچ معنیست
 خواباتی شدن آفرین دعوت شراب و شمع و شاهدر ایچ معنیست
 که با هر ذره حق را خلیت اول ره ره جبین و حواری
 نژاد سازنده و کونینده و اول پری زاد سیمین
 رفاصنی و ساقیلرک اون حیدر ه صادر و ظاهر
 اولان و کات و کنا نرینک تعریف و توصیف
 لسان سرب البیان و قلم دوزبان عاقر سر کردار

ظاهر مطرب از قول عاشقان بر کوه عزیزی از ترانه ترکو
 دف بصورت تو بای می گویند این حدیث تو بازم از سر کو
 سخن عاشقان که خواهی گفت بعبارات همچو شکر کو
 زاهدان از کجا و ماز کجا ما و دردی کشان بی سر کو
 تو حدیثی ز راه صوفی پرس نلت از من قلندر کو
 و اهل خطانک خصوصاً لطافت طبعی بودند
 معلوم اولور که رسن با ز لری یعنی جانبا ز لری
 صاحب جمال قیصر در **فصل** و عایتده ستر
 و عفتلر ندن و ز راه و امر انک و سائر اهل
 حیانت نالری که جمله سنی نک بد نلری سر
 سفید و سرو قد و نر کج چشم و شوخ و شنگ
 خیمین زبانی لر در **بیت** دلبری شوخ و شنگ می باید
 یاد و لب همچو قند می باید و اول قومه اصلافه

یا غر و صار و و کوک کوز ای کس بو قدر جمله آ
 سباه چشمه **حکایت** نقل ایدر که اول
 د بارده شیرین اولور مثلایر عورت برهنه
 اولوب صوییه کیروب طشره چیقده قدده اسپان
 ننده بولما بوب اطرافنده کزوب طلب ایدر
 بر خیمیریده کبایسی اولنده بر شهنظام اولوب
 اول عورتی خطاب ایدوب من دیوم که سکا
 اولدم اگر شوهر کی ترک ایدر سکت اسپانی
 سکا و بیروب و ندن سکا کلی مال و من
 حاصل اولور عورت خوفندن انو کله عهد باغلا
 قصه و حالنی آرینه دید کرده خوفند مفارقت ایدر
 و اول عورت خان بالنده اولوب مغتاندن خبر
 ویر مکین اوز ربه خلق جمع اولور و هر کیم

بر مراد آنچه غیر طور است بهشت بهشت آواز طاهر
 اولور که هم انیموب اول عورت ترجمه ایدر کثرت
 شیو عنندن شول حاله وارر که عورت تک او نده
 تخنه بند لور فوریلوب و اول دیوک مکا نیدر
 دیوبو بیر تخت نعتین اولنوب و او کینه پرده لور
 چکلوب آرزمانده خلقدن بی حد سیم وزر
 حاصل اولوب خلق اول عورت به نیت طریقیه
 دیدیلر که اگر اول دیوک کا غضب و عداوت ایدر
 حاصل اولان التون و افجه سندان الور حالا
 اسباب و املاک صرف ایله که المانحه قادر
 اولیه عورت دخی ملکلر و اسبابلر ایدر ندی
 اثفا قادر بو خشمه کلوب عورت تک نقد و اسبابند
 هر قدر جمع ایتدیلوب و او بتک وصاتون

الود غمی باغ و بستانتک درود یوان و انجان
 قلع و قمع ایدر وب اصلا تیمار و زراعته قابل اولینو
 تلف اولدی اثر جن اول یارده بو وجهله اولور
 اصلا مصرع اولمانده **اون ایکنج باب**
 بهر نامی عجیب و علا جهای غریب و مطوب
 و صورت بازی که اول دیاره مخصوص در سائر
 ممالکده اولماز آنوک بیاننده در در کرمین
 حاشیده قماش در زر که لطافتی شتر ضده زبان
 حکم قاصدر و غریب علا جلرندن بیر سی قلبنده
 اولان مرضی سینه سن یاروب قلبنی طنز هکله
 یاروب زر و آبی کاسه ایله الوب و زخمی دیلوب
 فیروب بیرینه قویوب یان سنه هر هم ایله علاج ایدر
 آرزمانده ابو اولور اول دیاره و از ترک پیر سندن

نقل اول نور که بر یولد انتمک یسلا ایلده درودله
 بستلا ایدوب خطایه وارد قدده بیر حکیمه حالنی
 عرض ایشد کده سینه سن یاروب او یکنک
 بیر گوشه سن چکوب یاروب هم در هم مقداری بکنده
 قلتن کسوب چیتاروب اوزرینی داغلیوب
 فیرو بیرینه قویوب وسینه سنک زخمی بکوب
 علاج ایدوب باذن الله اول المذن خلاص بولده
 و اول دیارده بونوک کبی عجایب و غراب
 کارلر بسیار در **مشنوی** حکمت جامکس خوشن
 مدتی در طاس کج خوشن عاقبت عقرب و اوریشند
 اوندید از پیش کی از پیشند هم حکیمان حیران شدند
فصل طوب اویناق فرابا تیلر کارلر
 و صغرنق قوغنی یعنی براننی او فوروب انغرن یاغلین

۹۷
 خضیف اولد و همچون طوب شمال ایدر لر و فرابا تیلر
 اولان نازنین زهره جبین دختر سعادت اختر لر
 دایره اوزره طوروب اول طوبی اورتیه کتوزوب
 صنعت ایلده ایاقلریله اصول اوزره اوروب اوینار
 قوماز لر که طوب بیره دوشه و دایره دن چیقینه
 و صورت باز لقلر ایدر لر مثلاً ارسلان و بیرو
 حیوان صورتلون دروب بوز لرینه باغلا لر و ذکر اولان
 میرنجیلر هیاتنده اغزلون و بنجه لرن اچوب بیر بیرنه حمله
 ایدوب غریب اصول ایلده عجیب او بولر کوستروب اول کرده
 باز لر ن تمام ایدوب چیقوب بعده بیر صورت ایلده بر فقه
 داخی کلوب اوینار اول جوق داخی چیتچاق بیر نوعی
 میدانه کیرور لر بومنوال اوزره فی نه یار صورت لره کیرور
 آلری و ایاقلری ایلده انواع باز لر کوستروب اصلا اصول

طوب

بیست و نهم حاصل کلام. اینست کلامی حرکات و سکنات
 حقیقتی کور که موقوف در تعریف و توصیفی قابل تعبیر
 و ممکن تحریر و کلام **فصل** علم نجوم یا نلرنده.
 غایتی معتبر در اول علمت افضل و اکمل در درت
 نظر کنند. اولی سیرت طبقه لرنده یا نلرنده
 اهل و عیالید. باشد. باشد. مکان کرده انواع عزت
 و حرمت ایله جمیع لوازمات و مهماتی خاقان بنشین
 و بیرون. بیله ایله اندر جگوس اولوب طشره جیغار و
 اول نور و زده که آفتاب حمل برجه نخویل ایدر بربری
 بی تقویم جیغاروب. با و نشامه عرض ایدر خاقان اولوب
 اول زمانده اولان حکما و فضلاسی انگری جمع ایدوب
 اول درت تقویمدن اقوال و احکام لرندن متفق
 اولان لرندن بر نسخه اختیار ایدوب. و کاتبه او اولوب

اول تقویمت صورتن یازده لره هر کاتب اون ورنی
 بیر بربری اوزرینه جمع ایدوب کاتبه لرندن اولوب
 غایتی رفیع. اولما غین. بیر کاتبک کتابتدن اون
 صورت مصور اولوب. و اون کاتبدن یوز نسخه
 و یوز ناسخدن بیگ رساله یازیلوب بولوب اوزره
 بیر هفته ده. بیر فریضه طولوب. و اهل علم و صاحب علم
 و سایر اهل قلم دن. اون کیشی به حاکم اولان لره
 بی تقویم و یرکات امر اولنوب. مکتوب اولان تقویم
 ارا به لره تحویل اولنوب. اقالیم خطایه تقسیم اولنوب
 منتشر اولوب. و اول لایتک خلقی وقت و کاتبی
 غایتی حفظ و حراست ایدر لره دقیقه فوت
 ایتن لره. و نصیحت و سیاست عام ایچون عمر لره و مناع
 خلقه علامت لره ایدوب. و شعر معما و لغزه و انجی و اف

و مشغول در **بیت** سالها در خون دیده پرویزیم
 تا ز بهر دیدن رویت بکار آید و با بنطق ادبی همت است از دوا
 دوا ب از تو به کز نگوی صواب چونسان نداند بجز خود و خواب
 که امش فضیلت بود بر دوا ب فایلو بغه و صغنده و شکسته
 چلیست آن خانه روان **بیت** کند روم را از دنا پیکر
 همچو عیبت او بیک نفسی مرده رازنده میکند بنظر

اون او عجیب

و لایب خطایک بود وجه ایله قانون نری ضبط و برط
 اولما سبتک سیمی بیاننده در زمان او ایله
 رجالدن اول ولایتک سلطنته لائیکه اولما
 ناچار خاندان دن کوزمی خاتون نام پیر عورتی
 پادشاه ایتدیله اول عورت ضبط مملکته قاده
 اولما سفین اول زمانده حکمادن بوجین کزین نام

بیه حکیم ذوقنون کسند اولوب خان خطایه کلوب اگر اجابت
 اولوب سیاست اوزره مملکت خطایمی ضبط
 ایله بین دیبیکت اول حکیمه وزارت و پروب امور
 مملکتی اکاتفویض ایله دی حکیم مذکور داخلی تدبیر و لایب
 عقل و فراست ایله مشغول اولوب تمام زیب و زینت
 و پردی بواشاده بیه طایع اوزرنده اول عورتک
 او او وزیر **بیت** صورتی طایع
 یونوب و عورتک صورتی داخلی التمش فرایع مقدار
 طاشدن کسوب حمار صورتنده اولان دیو کلوب
 اول عورت ایله جماع ایدوب بعد زمان اول خان
 صورتی آدم و ابائی و قولایخی خوشکلنده بیره
 طوعنوب ایکی الی باغلی شکرینی آچد قده بیره
 انجاق باره سی و بیره ننده بیره کاغذ باره سی انده بیره

سکه جانکین کلکت

اولدرمک و سوزمک و دوکماک اول مانده
اولان حکم تعجب ایلدی که ضبط خطای بو اوج ایله
اولدرمک و دوکماک و سوزمک در نظر ایله
او تور بو حین کزین اول اوج صورت ایله ملک
خطای ضبط ایلدی **فصل** بو حین کزین
ش کرد لری ایله آرا به لرینه بینوب اطراف محاکم
خطای دور ایلوب هر ولایتک دخل و خرجی سائر
امورینی بیلوب حکمت اوزره قانون وضع ایدوب
ضبط ایلدی اتفاقا بیر شهرک محل لرینی ارا به
ایله کزرا بکن بوللر اوزرنده اوغلا بختلر بالجهدن
اولردوز مشل ایش حکیم خطاب ایدوب بئش
اول کزنی بجهده رک تاکه ارا به کچمکه قابل اوله
آنده اولان اطفالدن بیر زکی اوغلان دیش که

عجدر حکیم حکمت اوزره ممالکی کشت ایدوب علات
اوزره قانون لز وضع ایدوب ارا به خانه دن
دور ایشیوب خانه ارا به دور ایشمک بیور لری
دیجک انوک کبی بر جواب با صواب ایله ملزم ایله
و اول حکیمک مدت ایالتده خطا ولایتی منطوب
وفات ایتلده نامنطوب اولوب خلق عاقر قالمغین
وزرا و امر اجمع اولوب دیدیر که اول نظر تو اولی
ضبط و ربط ایدردی اعبان ولایتدن بیر دیدی
انوک بید فتر و قانون نامه سی و ارا ایدی اول قانون
و ارا ایدی اول قانون نامه موجب ضبط ایدردی اول قانون
تفتیش و تفتیش ایتدی اوغلی دیوانه حاضر ایدوب دفتر دن
سوال ایتد که فنده در ملزم دیوانکار ایدیک سیست
طریقله یوز جواب اوروب اقرار ایتدی عاقبت سی اقرار

ایتمز ایک شکوہ التندہ ہلاک ایدہ رز و بخت
خوف ایدوب باباک مقبرہ سندیہ دفن ایدوم
دیو اوقار اید بخت و ارکور بنی آج دفتری کتوز
دیدیل فبرہی آجوب دفتری وزیر ایتلیم ایتلیم
اول فترده باز مشکہ کت خطای ضبط ایتلیم
استینلر اول دفترده یازیلان قانون اوزره
عمل ایدوب اصلا مختلف ایتلیم لوبود دفتری بنوم
قبرمدن اول کیم جبقار رس آنی الدر کت کرک
دیبو وصیت ایتلیم اول جبقارن حکیم بوچین کز
او علی ولنجین فی الحال قتل ایدوب بعدہ اول دفترده
یازیلان قانون نامہ اوزره عمل ایدوب جمیع ولا
منظبوط اولوب ذکر اولنان قانون اول فیلسف
ذوفنونک تدبیر احتراع و ایجاد ایدر کہ نجه بیک

یسل اول ممالکدہ تبدیل و تغیر اولما یوب جاریدر
اون درد بختی باسب بایندہ متد اول اولان
علم لری تعلیم اچون بنا اولنان مدرسه لری و خط
خانہ لری بیانندہ درہ
جمیع ممالک خطایده علم سیاق اچون معلم خانہ لری
و کند ولرہ متعلق اولان معلوم لری اچون مدرسه
بنا اولنوب بنای و ساز فرج و مصارفی خاقان
جانین اولوب ساز کت لرا اول بنا لره اچہ صرف
ایتلیم قانون دکلدیر و اول مکان لره لیب و کمال
ایدنلر اولاد افرای اهل قلم خطای در کہ ضبط مملکت
و قانون لری علمنی تحصیل ایدوب بلکہ حقیقتدہ ضابط
ممالک خطای اندر در و شب و روز اول قومک
حرکات و سکنتی ساعات ایلہ قسمت اولنوب

خصوصاً پادشاه لرینک اوقاتی کجی و کونزده
 تعیین اولمان قسندن بیرسخت تجاوز ایلمک
 رسم و عادت و کلدر و ضبط اوقات بیر مرتبه در که
 اگر خاقان لری خوانیده قسندره تجاوز ایتمک مراد
 فومازلر بیدار ایدر لر زیر اخط و نشان ایلمک فرصت
 فوت اولوب امور ملک معطل اولوق لازم کلور
 حقا که خاقان چین و وزیر او امرای صاحب آیین
 امور مملکت ضبطنده و سایر رسوالمی ربطنده
 حد و اجتهاد نام و ایتمه تا ملری هیچ بیر ممالک مقیر اقل
اون شیخی باب اطراف و جوانب عالمین کلان
و کیدن او ملک احوالی بیاننده
 اول کس لکه اهل اسلامدن قوری جانیندن
 کلور مطلقاً ایچی تامنه کلور لر زیر انترک بانلرنده

نویدن و باشهر معتمدن کلانلر اگر صوبائی و پادشاه
 آرام اولس و کور خواجه یا خو غلام در برابر دره زیرا
 نند و مملکت و شهر لرین غمیری عالمده شهر و
 یوق در دیو اعتقاد ایدر لر لر جانب بردن کلانلر
 همدایای معتبر لری اول ولایتده اولمز حج الماس
 و آت و صوف و اسفلات چوقه و شب جان
 و ارسلان و پارس و قبلان و بار کیر آتلی
 اول سرخده اولان شکره و یر لر و تازی انترک
 آتلی خانانغ یوز منزل مقداری بیدون تعظیم و توکر
 ایچون آدمه قوشوب صاحب لری ایله درگاه عالین
 نو در لر و هرات اون یکی خدمتکار تعیین ایدر لر
 آتلی نفر کس رنکارنک فانوس لری رنگین و
 نیزه لره باغلیوب صانع وصولنده یور یوب و با

فلان التي تفرك اوجي باشنه وصاحبينه و اوج چي درختي
قويرو غنه و خشکين خد ايدر لر و وارسلانک
اون آت مقداري اعتباري اولوب و بار کوشک
ارسلانک نصف مقداري حرمي وارد در مثلاً همدينه
ارسلان اولنه او تو صندوق مال ايدر لر هر چند
اطلس و کنجا و پاپيرک و سايز امتعه و اير ليا سوي اوز
حتي مقراض و بچاق و آکنه و ايدر لر و بار کوشک
کتور نله ارسلانک نصف مقداري احسان ايدر لر
وات صاحب لرينه ارسلانک عشري مقداري اعتبار
ايدر لر و اول آدمي کرک هر بيرينه ذکر اولنان
بشکشرينک بهاسندن ما عدا اطل کخار
بیر فاتر يو کي قماش ايدر لر و بير بيري اوز رينه زکارکنک
اوج قماش خلعت و ايدر لر که هر بير يسي ايگي سینه

خلعت اولور و باشندن اياغنه دک کيسلان ليا سوي
حتي خفت و سر موزه سن بيله انعام ايدر لر و خطاي
سن اول اولاد قابل ندر که قدر انهي تا بيلي قتل اتکرده
آوم عليه السلام قصاص بچن قابل اولدر مک قصاص
اولادي ايله قاجوب خطاي ارضنه واروب نمکين
بعذر مان اول لايه اولاد و ن باني ايله مالا مال اول
الآن في هذا الزمان خاقان اولان کين خطاي نمان
حضرت سيد انبيا و سندا صفا محي مصر طفا
عليه الصلوة والسلام الي يوم القيام واقعه
لوروب انوک قلبي چيفاروب يو يوب و کير و تير
قويوب اكا ايمن تلقين ايدوب سليمان ايلد
بیدار ايلد قده سربا کدر و ديوار زنده خط سبز
کلمه شهادت يارمش کوردي اهل سربا ک جمعنه

واقع حالنی پیلد روب و اول خط لری کو ستر کرده
خواص و عوام اهل سرای بی توقف جمیعسی ایمانه کل تر
اگر چه آنوقت آبا و اجدادی بنجه بیگ پیل کفر یقینه
سلطنت پیلد لیر غایت عدلندن سعادت سلطنت
آفت در اخی میسر اولدی بیرون سر پیده اولان وزیر
و امر اسنه خط یازوب واقعه کسندن خبر ویروب
دیدمی که بو قدر بیگ اهل مشرق ظلمات کفر آچنده
قالوب بنوم سلیمنده نور ایمان و خشنان اولوب
سل اولان مغفور چینده بو سعادت بکام نصیب
اولدی اگر سیزک دانش و عقلکزه کماله و ارب سلیمان
اولوبت دیدمی امر او وزیر و سایر خلق بوسوز
ایشند کرده متحیر اولوب جواب یازدیلر که سنگ
اجداد عالی نژاد کردن هیچ کس نه سلیمان اولما

۱۰۶
و قانونم زده بو قدر که خطا پادشاهی سلیمان اولان
خاقان امر اسنگ خط لرن او قود قده جوابنده دید
معلوم اولدی که سبز قانون بلر ایشش سبز زیرا بزم
اجداد عز نظا مبر کرده اولان اموره قانون وضع ایندو
باطن کرده اولان احواله قانون قوما مشدر سیرک بنوم
باطننده اولان خصوصه نه دخلکزه وارد در چون امر خلق
بوسوزی ایشند کرده ملزم اولوب قور قدیلر زیرا که
امر ای بیر سنله ده قانون بیلمک غایتده عظیم کتیر
شویله که خاقان جین اول کناه مقابله سنده است قتل
ایلمک جائز در قانون لری نه مخالف کلدر بو سبب
خوف لرنندن امر او عوام و خواص دن جوق کس سلیمان
اولدی لیر و کفار مشرقات شهری و صحرا بی سنگ بین
میل تمام لری و از در و جریح خلوق خطا پادشاه بر ستلدر

نه که سابقا ذکر اولندی ایدی که بعضی جملاء قوم
حاکمانه غایت تعظیم لرندن خاشا تفکریدردیو
طبر لردی پادشاهی دین اسلامی قبول ایتدی خبری
شلیج اولیجاوق اکثری پادشاهی لردی دینش تابع
اولوب مسلمان اولدیله و اهل خطانک دین با بند
مشرب بلرنده و کت تعصب خصومت یوقدی
همان امور دنیویده قانونلری ضبطنه درجده واجتهاد

اون التخی با سب

قلماق قومناک بیاننده دره اول قومناک
انواعندن لرور کرده بهریل بیگرنی بیگ
نفرک کلوت پیشکنندن چکوب بخشند اول
و همدیه لری بیروا سب دره اول ولایتده حاصل
اولان منافع سمور دره اول صحرالرده اولور و نیکار

دیدکلری طوز که بوزق مندی دیر لری قویجیلره التونی ایتدی
وتلین ایچون کرک اولور اندن کلور و اول صحرا ده ایلی قلم
شهر واردر بیر سینه قراقورم و بیر سینه قوزنای اول
دیر لره و اول ایکی شهر ده اولان قومناک جمعی
بازرگانلردره و دیر لره که غلامات اول جانبک شمشیر

فصل قومناک و کلرینک اصلی بیاننده

سابقا ثبت خلقی خطا طاعلرنده ساکن ایدیلر و اول
قوم صحرا کفار لرندن بیر گروه ایدی زمان او ایله خطا
پادشاهی لرنده بیری اول طاعلری اول قومه اعطا ایلدی
سببی بو اولدی که خطا حاکمناک بیری اوزرینه عظیم
دوشمنی کلوب کثرت عسکرندن مقابله عاجز قلوب
ناچار قارشو چیقوب ایکی لشکر صقلرن چکوب مقابل
اولد قده طاع جانبندن بهیتر بر مثال بیر کینه

کلوب خاقان عسکرینه یقین کلر کده آدمچی سوزه
کلوب خاقان خطاب ایدوب دیدی که اگر دختر سعادت
اخترکی بکا دیر سک شمد دشمنکک باشنی سکا کتوره
خاقان غایت عجزندن رضا و یروپ عهد ایلدی و اول
سک غایتده عظیم الحشه اولوب هر قلاغی بیر قلغان
کبی ایدی بهمان اول سک اوج درت کتوره حجابوب
دشمن عسکرینه تشوب هول و هیبتند شرد و او
قاجوب بیر ایکی خیز ایدوب پادشاهلری سک
باشنی بدندن قویاروب خاقان چینگ اوکته
بیر اوقدی پادشاه خوفندن یا عهدینی عقده
و عهدینه وفا ایدوب قیزی ایکا و یردی و اول سک
قیزی آکوب طاغ جانینه روانه الدی مذکوره قیزک
اول سکدن جوق اولادی ظاهر اولوب بعد زمان

۱۰۶
اول سک هلاک اولوب قیزی خاقان خیر کونده
روب واقع حالنی و اولاد احوالنی اعلام ایتدیده
خاقان کلی احسانلر ایدوب اول طاغی اول قوم تملیک
ایلدی حالاً تب خلعی اول سک و خاقان قزینک
نسلندند دیر لر و اول طاغده اول جنس سک
اولور که اسلانده چنگ ایدر لر و تب خلعی انلی
توکیدن نساکار ایدوب بسببب تا که ان الله مو
خصیل ایلوب پادشاهلریه پیشکش کتور لر
معتبر هدا یا لرندند و پادشاه رومک درگاه
اول سکدن وارد ساغنی دیر لر اما ذکر اولان
سکدر دندر که ولایتلرنده اکثر نساکار لر یکنک
آهوا هولر دیر **فصل** اهنه یکنک
و پیشکش لر یکنک بیاننده در بیاننده در

اول قومکست معتبرند بالری فیل و زرافه
 و اول ولایت کلان خلق صورتده عورت مشایخ
 و بیزی قومادیلرکه انلر ارمیدر عورت میدر معلوم
 زیرا اوز لرینه نگاهبانلر وارد در قوما زلر
اون بیگی باب کت خطانک زراعتی مائده
 مسافر لردن نقل اولنورکه یوز کون مقداری
 ولایت خطانک ایچنده کتک طاغ و صحرایی
 بالتمام زراعت ایدوب طاشلوق قو ملوق اولان
 بیر لوده رابه لرایله طبراق کتوروب گمشلر و اول دیار
 چار بالری صحرا یه چیقارمیوب اولرنده بیلر و یکی
 اوج آی مقداری بعض بیر لوده کندوک یوللرک ایگی
 جانبد متصلر انا جلر و بگمشلر انلرک ساینده
 یورمیوب اوز روزه کونش طوقندی جمیع ولا

خطانک زراعتی یا غمور صوبیلر در اگر یا غمور یا غمه
 فحطلق اولور بادشاه بدن امر وارد اولور که علاج
 دواسی بودر که هرکشی زاد و زواد کسندن کندوب
 کفایت مقدارچی بیر ایلغنی آلوب بائینی خلقه بیج
 اگر زیاده ایقور قتل مستحق اولور زیرا هر مقدار
 غلال صا تون البشور دفتر اولینوب دفتر ایله
 ضبط اولنمشدر اگر بواحوالدرن غلار رفع اولنر ایسه
 فقرا یه انبار بادشاه بدن حالنه کوره جرایعین
 ایدوب وسعت اولان بیر لوده وارک دیر العاد با
 اگر بو طریق ایله داخی دفع و رفع ممکن ایسه جمیع ولایت
 احکام ارسال اولنور که هر کیمه که یوز مد بغدادی
 کتوره اگا اون نفر کیمه ناک سردار لغنی و بیز
 ایگی یوز مد کتورسه بکری نفر منصبی و بریلر بوا

اوزره نه قدر زياده گنور رسه . اگا کوره بايه
 و مقدار بولور اطراف و جوان بدن اولقدر غلظت کور
 ولايت مال مال ولور **فصل** شهر ليه آتش
 در سینه اوج وجه ايله دفع ايدر لر . بيري بوگه بايه
 بو افلک يا قوب . کچه و کوندز چاکلر چکلر آتش واقع
 اولسه . يقظه اوزره اولمانجين . في الحال سويندر لر
 ايغني . وجهي بودر که . بر او ده . هر کچه . واقف صولوحا
 ايدر لر . وای اول گسنه نوک حالت که داهر انمش
 اوله آتش دوشدر که . في الحال دفع اوليه اوله
 ولسا بيله آتش بيري غوب . يا قمر لر . اجني وجهي
 بودر که آتش خوفندن هر محله و بازاری بيري بيه
 متصل ايملوب ما بين ليه انفضال اوزره نار
 شوپکه زياده آتش و شوب سويندر مکه

۱۸
 امکان اولسه آتش متصل ولور دفع اولور **فصل**
 خان بالغه او دون بيري نه طاشن يا قمر لر اوله لايت
 بيري نوع طاشن اولور که او دون کهي با نرود کير منلري
 بناسنک قانوني بودر که دگر من البته طاشن دوشدر
 اوستنه نوم لر مثلا . اگر کير کند دخی طاشن وضع ايم
 تغيير قانون ايلدي ديوا اولد و رر لر **فصل**
 خطای خلقنک بلا تشبیه صورت حج و طواف لري
 اول يولده چکد کلري رياقتلري بياننده در درت بيک
 يياسدن زياده در که . پيغامبر اعتقاد اتد کلري بيکوني
 زماننده بيري عظيم کلي بنا اولمشدر . انوک طوافنه
 بيدن طوق اول طریقه عجب رياقتلر و غريب چله لر
 آخر رياقت و محال مجاهد لر نيک نهايتمی بودر
 اول کلي يه قوب بيري عظيم بلند طابع واردر و اول طاق

کمزنده آدم اولوغی مقداری بر میخ وضع اولمشد
 و اول سنه که ریاضتی کماله تیشدره اول میخه پیرایه
 بغلرله ویر او جهنی اول درناضک میانه بغلیوب
 اول سنه ایپه یا پشوب اول میخ اوزرینه چیقوب
 ایپی جوزوب میره بیر اغوب اول میخ اوزرینه
 هزار خوف و خشیت ایله اورر اگر آشاغنه یا یوقا
 بقیس کوزی قرارر دوشر پاپاره اولور اگر اول
 میخ اوزرینه قرق کون مفرق کیجه او یومیوب خوف
 ایتمیوب اورر کثرت ریاضتد اوچ منف قدرت
 کلوب اول طایغ اوزرینه وارر و اندن هر نه پیره
 دیلرسم پیر و از ایدر اگر اول میخ اوزرندن او توغنه
 ق در اولما یوب و او یوق کند و یه غلبه ایدرسم دوشوب
 یاره پاره اولور و اول طائفه تک بندره درمی کوک

۱۰۹
 قالور واکل و شز بلری بعضی ویه لری صوایله قایناده
 ایچار لر **فصل** ذکر اولان جماعتک
 ریاضتگر بر و تبه در که یمیوب و یچمیوب و او یوق
 بیر جو به دونوب اوج کوب و اوج کیجه بیر کمره نفس
 و یروپ ذکر اولان ادویه ایله قایتمش صوی اوجوب
 فیر و حب نفس ایدر لر و بعضی شویله در زشر و عادت
 ایدر لر که نفس لرینی ذکر یولند چیقارر **اول سیکنج باب**
 التون واقعیه و پول لری بیاننده در پول پیرینه
 اول مقدارده کاغذ لر سوب و اوزرینه سکه مثال
 هر ایدوب ولایتده صرف اولنوب اولان مانده که
 پول لرینه اعتبار لری قلیل اول حکم وارد اولور که ذکر اولان
 اول سلوب اوزره صرف و فرج ایدر لری کیمک
 زهره سی وادر که بیع و شراده مخالفت ایدر بیلر چون

اولن کاغذ صرف و فرج دن پاره لثوب ضایع اولان
اصطلاحاً علم ندره راضی اولور که اول ضروری یول مابینکر
رایج و روان اولان و خالص التیون و مشکریه بودیارکر
اولان رسوم اوزرینه سکه ایتمزله و آنچه کسبکر
همان میزانی اوزره مقراض امله پاره پاره
سرلز و فرج ایدرله یوزبیک ایکی بیک سیرلز
سیردیدکلی اون درم کشدر یوزبیک
سیردیدکلی مثلا بودیارلرده یوزبیک آنچه
اولور و اول لایتک آری و عورتی باجمعهم
صراف و مبرلرور مابینلرنده اون نوع آنچه
صرف اولنور جمیع سنک قدر و مراتبین سلورلر
اکاکوره بیع و شرا ایدرلر و اول لایتک مخری
و بازارلری جمیع امور ایله آراسته و پیراسته اولور

خصوصاً آتش بازلقده خود و بزرگ و ووزن
ماهرلر اولوب باروت و وزرلر **اون طقوزنجی**
قانونلری حفظ و حواستی بیاننده در اول باید ویریز
اعتبارلری واردر که پدر سپردن و پسر بزرگدن
سرمو خلاف قانون بر وضع کورس فی الحال حکام
عرض ایدرلر و خلعت و بخشش آوزر اگر اول فعل
قتل ایجاب ایدرسه و اخ التقات ایتمزله و حفظ
و حواست حرکات و سکناات خصوصاً کلامتده
بیر مرتبه در که کوچک و بزرگ بیریشی ایکی کزده یوز
ویرسوزی سولمک اولماز قانونلرنده کتابکار
اولوب رحم ایلیوب فراوسنر سی اوزره انتقام
بیکرینجا نگار خانه لری بیاننده در
جمیع ممالک چینده هیچ شهر و محله و بازار یوز

که صورتهای عجیب ایله مصوره نقشها غریب ایله
 منقش نیکارخانه لرا اولمايه. مثلا تمامت مملکت
 چينده. هیچ بیر حولی یوقدرکه. مقدارنه کوره نکارخان
 وضع اولماش اولاه. **وقان بالغده** هر طائفه ایکن
 فراوا. فراوا. انواع اطعمه و میوه های رنگارنگ ایله
 مملو اوج سماط چکلوره. و طرفنده سراسی خاص
 خاقاندر. سازنده لرو کوینده لرو اولشهرده
 استاد لعت بازلر حاضر اولوب. بو اثناده درون
 سرایده بیر خادم مهتر و بیرون دیوانخانه ده
 اولان امر اولشکردن بیر امیر معتبر انواع تجلات
 و میانلرینه. **یشب کمر لرو** باغلیوب اول سماطلر اولر
 کلوب حاضر اولوب. **یشب کمر لرن** چیقاروب.
 التوندن جوهر ایله وضع کمر لو فوشا نوز سماطلر

او سنده او تویب. **مها تکره** عیشی نوشه اجازت
 واکل و شرابه اشارت ایدر لرو. سازند ساز لرن الیه
 لوب و خواننده لرو آواز خیزین ایله درونک ناله لره
 باش لیوب. و بازی کیرین کرده. گروه. انواع اصول
 ایله جلوه لرا ایدر لرو. **بیت**. میان مجلس مطربان و ارباب
 که از ترانه اوروج در سماط. بوساز و سوز و صحبت اینه
 او نریشده. هم قدم زاد. اون دختر نیک اختر
 اطلسهای زربفت لره مستغرق اولوب. کاکلرینی
 پریشان. و زلف لرنی خلقه خلقه اولعبتان چینی.
 و اول غنجهای نو باده. و نورسته کلکر کفته اولوب
 انواع اصول ایله رقص کتان اول میانه کلوب
 اون ایکی مقام. و یکرمی درت شعبه اوزره بازلر ایدر
 شو یله که اهل مجلسک سرور و شام نرن فریاد و غالی

آسانه برابر اولوب بوا سلوب اوزره مجلسه
 طشزه چیقوب بونلردن صکن اون درت پشند
 اون محبوب خوشید طلعت موری نژاد انواع لطافت
 و ظرافت ایله مجلسه کلوب اصناف اصوللرایله رهقلر
 ایدر لو انلرک حلاوت نظاره لره و حرارت سماع و طراوت
 عذار لری کور مکه و ایشتمکه موقوف در قلم دویان
 ایله تحریز و تقریری ممکن دکلد **فصل**
 و اول و لایته راجح نسبه وارد در که اندن اعلی
 تکبر چینه اوله بیر عتاید که کوچک تعاج مقدار
 و طعمتک لذتی قابل تعبیر دکلد و ایکی بیجا
 وارد در بیری خشخاش و بیری نیلوفر در م بیری صورت
 بوچک صحن مقداری و هر بیک یوزیر اغنی و رنگای
 وارد در و اهل خطا اکا بیریست بسا لرند کله کلغلر

اولوب هر بیک ایکی یوز و اوچ یوز فقط نلری
 اولوب شو یله که او توز بیللق جامه لری وارد
 کیر لر هنوز یکتیر کهنه اولمشدر **فصل**
 موتی لرینک تجرند و رسوم و آیین لری بودر که
 درت بشیر میل مقداری اولدن براق ایدر لر
 مثلاً کئی منالی بیر عظیم نسبه یا پوپ ایکی طبر اغله
 طولد و روب و بویوکک و بلند لکده مناره
 بنا ایدر لر و ممانت و لطافتده اول اولایتین
 غیر یاییده اولما یوب و هیچ بید یا خلق آنک
 کبی بنایه قادر دکلد در و هر که بو کتابده ذکر او
 اکثری عبرت و حکمت در و سابقاً ذکر اولمشدی که
 نی ایلر و لایت چینگ کتر گاه دشمنده اولان
 خند قلمی روزنده سیر و سفر ایدر وب

کندک پنج بیک میل بود بیک شکر
ایشرا اولماد و غمی زمانه زده خندق قازموسف
ایتمشدر و ایدر لر طول و عرضی نمقدار ایدوکی
حد و حصر دن بیرون اولدوغی ظاهر و باصرد
فصل لشکر و خلق خطانک کارهای عجیبی
و غرابی بیاننده در خطاییلر در لر که اون اوج
بیک ییلر که بولایت خطا بوجکالتشمشدر
زیرا کجه و کوندربکه هر ساعت و درجه بانلر زده
محبوب و مضبوطدر مشکلاشیوز ییلر بیک
بیل دیر لر کجه بشقه و کوندزی باشقه ایدر لر
ذکر اولان اسلوب اوزره بیک ییلرینه
بیرقرن دیر لر و اصل بنای خطا اون اوج قرن
اولوب هر قناری حبانلری ییلر دیر لر دیر لر

بوکه ممالک خطای اون اوج قسم اولوب هر قسمی
بیک ییلر معمور اولمشدر دیر لر و اول لایتک
معمور اولسینک طریق بو وجه اولمشدر که اول حاله
خطاییلر از اولمانغین دنیا ناک بیر گوشه س اختیار
ایتدیلر زیراکه نابلی چون قابیل اولدردی کافر اولد
و اولادی داخی کافر اولوب حضرت آدم علیه السلام
قابلی و اولادینی قتل ایتک قصد ایتدکه خوفلر
قابوب مشرق طرفه کندیلر نهایت خوفلر تدن وسط
ارضده تمکن ایدر میسوب انقطاع ارضه دکن کندو
مقام مذکور یعنی ارض خطایی که جانب شرقی جنوب
بسی دریا اولوب طرف غربی و شمالی سی صحرا در چون
اول دیارده قرار ایتکی اختیار ایتدیلر و اتفاق
ایتدیلر که بیره مسکن لازمدر که اگر اوزر حریف کلتیتر

بیر جای حصین کرد که اعدا نظر بولما به و تدبیر ابتدا کرد
ایکی جانب دریا و ایکی طرف منحصرا دریا جانبند
دشمن کله من جانب بردن کرد که خندق قازوب
و دیوار بنا ایدلم تاکه دشمن بیره و چار پا کشت
و کامه فرصت و نظر بولما به **کنار دریا دن ابتدا ایدو**
طولی اوج ایلوق و عرضی بیر ایلوق مقدار می سافیه
ابتدا ایدوب خندق کسمکه **دیوار با یغنه باشلوب**
بیر قرن که انلرک یاننده بیک بیلدر اول خندق
و دیوار اول زمینده شهر و حصار لر یا یغنه
قدر تکرینی صرف ایدوب آبادان و معمور ایلدیلر
ایکینجی قسمنده داخی اول منوال اوزره اوج ایلوق
طولی و بیر ایلوق عرضی خندق و دیوار ایدوب
بیر جانبی دریا یی مشرقه و بیری خندق غربی متصل

اولوب و شهر لر و حصار لر بنا ایدوب بیر قرنی که
انلرک یاننده بیک بیلدر **اکامه ف ابتدا ایلر**
اوچونجی قرنی واسطه اولوب سابق اوزره خندق
و دیوار و شهر حصار لر تعمیرینه معروف ایدوب لکن
بوقرنده **مهر اخلقی** چون غالب اولوب بغض و عداوت
اظهار ایتکین جنگ و جدال و حرب و قتال لازم
کلدی **در دیکجی قسمنده کله کوره** خطا ایتلرک
اول قسمنده ولایتنه قلماق نام صحرا بیلر استوی
اولوب وطن ایتلردی اول قومی اول یاردن
ازاله ایتلرک لازم کلکین **نیچه نوز بیک لشکر ایلر**
یراق حاضر ایدوب جمیع مصارفت **خاتمان** جانبند
اولوب و هیچ بیر جزوی **سنه** بازاردن **المغنه**
احتیاج اولمادی و فی زمانه **نا انده** حاضر اولان

معتمد علیه سافر لدون نقل و لنور که اول الشکر
 و بر اقلرینک بعض صورتی بیز شاهده ایلرک
 اتفاقا بیزیرده حصار یا پیغنه کندیلر نی حد و حدارایه
 لره بیل و کلنک و قازمه و کورک و طوب
 و تفنک و سائر اسلحه جنک یوکلدیلر که
 عسکرک اطرافنده ارا به لرکویا شهر لردر که روان
 اولور قلماق خلقی بیلدیلر که خطاییلر آنلرک
 مکانلرینه طمع ایدوب کلورلر و اول قوم خطاییلر
 ایله جنک وجدالده مقاومت ایدوخلر زیر
 قلماق قومنده تیر و کماندن غیری آلات حرب اولمیش
 و او قلرینک بیگانی اغاجدن و آتلیرینک
 نقل و بیخی اغاجدن و طعام پیشورد کلری ظفری
 داخی اغاجدن در ولایتلرنده و معدنی یوق در

طعام پیشورک استه لر اول اغاجدن اولان
 دستلرینه آت فویوب و او زینه صود و کوب
 بعده طاشلری قیزدوروب ایچنه بیز اغوجور لر اول
 و ارتدن آتلیریشوب اول طعاملرینه ترکی خوش
 دیر لر و اهل قلماقک لیا سلی همور در قیشین
 لورکین ایچنه کیوب یازین طنشده کیر لوز و ستر
 و پالینلری قویون در سندن و لباس و قیصر
 قویون تو بندن اگر لر و طوقور لر و آنکه یا نلرنده
 عایتده قیمتلور در شوبله که بیز آنکه بیز قویونه
 صاتون آلور لر و قلماقده آت و دوه و قویون
 و سائر بهایک حسابی یوقدر و اکللری آهوجرا
 آت و دوه در که حد و حصری یوقدر و خطاییلرک
 قلماق مالنه طمعلری یوقدر الایر لرینه طمع ایدر لر

رخنی

که از ضلری نهایته لطیف اولوب **بیر جو پینده**
بیر شینک زرخندن **سائر دریا رده اولان**
بوز فرق شینک مقداری غده حاصل اولور چون **بیر لرن**
بعضه قصد ایده لر ذکر اولان اسلوب اوزره
براق کتوروب بی حساب عسکر ایله **اول محله اوزره**
بیر شهر عظیم **ویا بیر حصار کوچکی** لازم اولور فی الحقیقه
ایکی اوج کونده **بالچندن** بنا ایدوب **وطرافنده**
خندق کسوب **و درو در بند لر** وضع ایدوب
نهایت مقداری عسکر قویوب **و انچنده**
شکر چون **عمار تیر** و **بارار لر** و **حوله لیر**
و دیوانخانه **لور و کلیسا** و **باشخانه** و **سافر اولور**
و **جمیع اهل** و **فقدن** شهری **مالا مال** ایدر لر
از زمانه ذکر اولان اسلوب اوزره **بیر شهر**

بنا اولنوق **جمیع درو دیوار لر** **طرافدن اولور**
ایچوندره **واول یوانکار و آدم صفت عسکر**
قاعده لر **بودر که** **بیر منزله** **کله** **روانده**
اول کیجه **یا لوق** **لازم کله** **بیا** **بیر شهر** **ویا خود** **بیر**
بنا ایدر لر **کر هیچ** **ایشلر اولماس** **اول منزلی**
می نشانه **قوماز لر** **دور** **شکره** **خندق** **کسر لر**
اگر اول منزل **طاشلق اول** **شکر لرنک** **طرافنده**
طاشلر **جمع ایدوب** **دیوار مثال** **ایدر لر** **ویا خود**
بولوک **بولوک** **طاشلر** **بیچاره** **که** **بعد زمان**
هر کیمکه **اول محله** **کله** **بیلر** **که** **اول منزله** **سابقا**
شکر **خطای** **نزول** **ایتمیش** **بیر** **وهو** **لنک** **و دیگر**
شهر **لر** **یا** **بیوع** **و** **بیر** **ایکی** **آیلوق** **خونفاک** **بیر** **لر**
خندق **کسمک** **خطا** **بیلرک** **کار** **بیر** **در** **یا** **خاندن**

که اطراف فی النی ایلوق بولدور هر منزله شهر و حصار
متصل اولوب و جمیع منزه لشکر و کیدر و استیلا
بنگ حاضر در اگر برجا نیده عدو طا اول
جنواب و بر رله و لشکر خطانک هر سه اهل قلم
ایگی اوج ییلده بیر انلرایله حرب ایدوب بیر مقدار
بیر لرینی آلوب بعد زمان شهر و حصار تر بنا ایدوب
و خند قلم قازوب ضبط ایتمشلدور اهل اسلام
حسابی اوزره بش یوز ییل که خطاییلر اعتباری
اوزره بیک ییلدر هر قسک معور لغنه سی
ایتمشلدور و الله اعلم کت خطانک اون ایگی
فمننی بیان ایلدک اون اوچی قسمنی ولایت قلماقده
الد قلمدی بیر لری در که ذکر اولندی حالا بوز مانده
زمین قلماقی اول جماعته خطاییلر تنک ایدوب

و خان خطاییلر صلح و شرط ایلدیلر بعد ازین خاقان
بین زمین قلماقه قصد ایلدیه سیبی بودر که قوم صحرائی
جو نغالوب هر ییل حلف زار اچون خطاییلر گروه
گروه انلرایله جنگ و خدال و حرب و قتال ایدر لر
اگر اول فرقه تک مابینلرنده واقع اولان و بک
بیان سوز در از اولوب و کتنده فایده داخی
اولما معین کنار اختصار اختیار اولندی و خطاییلر
ذیر که بود یارک ابتداء بناسدن که نجه بیک
بیللدور اصلا خرابلق کور مدک و طوفان نوح علیه السلام
بیزم ولایت نوره و اصل اولمادی و خطا ممالکنک و را
اولان روی زمین کلیا خواب اولوب امور مملکتده
بیزم ضبط و بر بطر و قانون قاعده فرنج بیر محاکمه
اولما مشدر دیو اختصار ایدر لر حق امور ملکیده

اول دیاره واروب کلان تجار و مسافرین در هر که
اندرک ضبطی کبی کور مدک و اشتمدک و بهج قزند
حرامی قتل اولند و غنی مسبوع اولمش از اول لایند
قطع طریق مثلا اگر پیدا اولسه فی الحال دفع و
بیدر لر و الحاصل اول ولایتک عجایباتی ضبط
و قانون لری غرایباتی قابل تحریر و تقریر و کدر ریب
چونکه کل فت و کلسان در کشت بشنوی از ان بسز بلبل سر کد
بیت مجموع کمال کمالست در یو ساقی بتوان یافت چو در غما
حکایت فلاطون انکیم استا جهان بود فکر در ابتدا غمش چنان
که استخارج زر تدبیر سازد ز مسحه کند کسیر ز
چو پنجه سال شد در گوشه کم ز قشر بیضه و از موی دم
چنان کسیر کرد و موثر کرد که اندک کیمیا بسیار زر کرد
چو زر کرد و چنان شد او را بقیمت خاک و زر یک شد او را

بخود یک روز گفت ای انبیش که اسیری کنی در جوهر خویش
چو قشر بیضه و موی سر امروز ز جهمت کیمیا شدن لغز و
نه کم آمد ز قشر بیضه جانم ز موی سر فرون کشت از روان
چو پنجه سال این کسیر کردی سختی روز و شب تدبیر کردی
کنون که عاقلی این کیمیا سازد دو عالم در ره این کیمیا باز
چو عیش جویم شد سال هزار او ز خلق عالم آمد برکت او
چنان از جوهر خود کیمیا کرد که از نوش دو عالم برضیا کرد
ز پیشش محو شده تا باهای بر روش کشف اسرار الهی
دو پانصد سال در این نشست شبان روزی ز در در کار
زستان اروپا بود پیش که مالیری ز سر تا پای در خویش
برستی موی همچون پر بر اعضا زستان دفع این موی ز سر ما
سرسه بود یک داوی دیگر که تابستان کیمیا می بخورد
بریزیدی از و آن موی تمام بداد می تابستانش ایام

یکی در او کز بر کار کردی . بهر شش سال از او یکبار خودی
 با ستادی فراخ او بتعدیل . نینفندی رطوبت بهج تغذیل
 اگر چه افضل روی زمین بود . خور و پوشش دو پانصد سال این
 بر شرف استطالین نگاه . سکندر بود با او نیز همراه
 نشسته بود و افلاطون در اندوه . بفارسی همکین در جنب نشسته
 درختی بود زیرش چشمه آب . فلاطون مانده آنجا سینه بر
 سبکت گفت آفرین سخن گو . که هر دو آدمیم اینجا سخن جو
 جوابش داد آن استاد ایام . که خاموشیت نقد ما سر ایام
 جو خاموشیت برنگ جاودانی . برنگ جاودان شو تا با ما
 سکندر گفت اگر خواهی طعمی . در ابدش از آن عالی مقامی
 چنین داد و بجا بآن مرد مردن . که ای شرم و تنم میرز مکردان
 محو ز کین خوردن آن کردن میرز . رفتنت خوردن نیز ز
 شکم چون باشدم جانچاست . در رونی علم کنجدنی فراست

سکندر گفت ای مرد جهانج . سخت آسبی کن بک زمان تو
 جوابی داد بپر حکمت اندیش . که چندانی مرا خوبست در پیش
 که نتوان گفت آن خدایت و جو . مرا خود بپنداری کنون است
 که مردم میدهندم تان جان . روان نبود اگر خفتم زمان
 چوشت از گفت و گویش در شان . بلو می بر شد و کمر بخت شان
 سکندر و ارسطالینش بیار . بهم بگریستند از زور بسیار
 اگر تو کیمیایی عالم افروز . نمیدانی ز افلاطون در آموز
 چو سازی کیمیای بیم و ز بیم . ز قشر بیضه و از موی سریم
 تنت را دل کردی دل بگردان . کنی سان کیمیای سازند
 تمم بالخر فی سببه عشر ذی الحجه خمس عشر و مائة

Handwritten text in a box at the bottom left, possibly a library or archival stamp, containing some illegible characters and the number '101'.